

A SHORT
Introduction
OF
GRAMMAR

Compiled and set forth
for the bringing up of all
those that intend to attain
to the knowledge of the
Latin Tongue.

London: Printed by
S. Buckley & T. Longman,
Printers to the King's most
Excellent Majesty, in
Latin, Greek and
Hebrew, 1748.
CUM PRIVILEGIO.

GRAMMATICA

DIALECTICA

RETORICA

MUSICA

ARITHMETICA

GEOMETRIA

ASTRONOMIA

508, 3698

551
8

Advertisement.

S. Buckley and *T. Langman* having purchased of the Family of the *Nortons*, the old Patentees, the Royal Grant and Privilege of printing *Lily's Grammar*, which, from the Time it was compiled, has by our several Kings and Queens successively been ordered generally to be used in Schools; have thought it their Duty and Interest to print an Edition of it, that has been revised and improved by a skilful Hand as much as the Nature of the Work would well admit: Hoping it will have the Approbation and Encouragement of those Gentlemen, who have the Care and Instruction of Youth.

At the same Time they have not the least Intention to suppress this *Common Lily's Grammar*, in the Form it now stands, and to substitute or impose the improved Edition in the Room of it; but will still keep this, as well as the other in Sale, leaving it to every Gentleman of the Profession to make use of either of them, as he shall think fit.

TO THE READER.

DO exhort every Man to the Learning of Grammar, that intendeth to attain to the understanding of the Tongues (wherein is contained a great Treasure of Wisdom and Knowledge) it would seem much vain and little needful; for as much as it is to be known, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty; and no Building be perfect, when as the Foundation and Ground-work is ready to fall, and unable to uphold the Burden of the Frame. Wherefore it were better for the Thing it self, and more profitable for the Learner, to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have; and to learn the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest Guide, both of reading and speaking, than to fall in doubt whether he shall more lament that he lacketh, or esteem that he hath it: and whether he shall oftner stumble at Trifles, and be deceived in light Matters, when he hath it not; or judge truly and faithfully of divers weighty things when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compass aforetime, because that they who professed this Art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one; and if chance they taught

TOTHE READER.

taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not do it all best; because there is but one Bestness not only in every Thing, but also in the manner of every Thing.

At for the Diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesty's Wisdom; who foreseeing the Inconvenience, and favourably providing the Remedy, caused one kind of Grammar by sundry learned Men to be diligently drawn, and so to be set out, only: every where to be taught for the use of Learners, and for avoiding the Hurt in changing of School-masters.

The Variety of Teaching is diverse yet, and always will be; for that every School-master liketh that he knoweth, and seeth not the Use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest Mean and perfectest Kind, to bring a Learner to have a through Knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by Tryal an easier and readier way than the common sort of Teachers do, would say what he hath proved, and for the Commodity allowed; that others not knowing the same, might by Experience prove the like; and then by Proof reasonably judge the like; not hereby excluding the better way when it is found; but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefeft Point is, that the diligent Master make not the Scholar haste too much, but that he, in Continuance and Diligence of Teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfectly that which is behind, he suffer him not to go forward; for this posting Haste overthroweth and hurterh a great sort of Wits, and casteth them into an Amazedness, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast, as one plunged that cannot tell what to do, or which way to turn him: And then the Master thinketh the Scholar to be a Dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneasy, and too hard for his Wit; and the

TO THE READER.

one hath an evil Opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of Teaching. Wherefore the best and chiefeſt Point thoroughly to be kept is, that the Scholar have in mind ſo perfectly that which he hath learned, and underſtand it ſo, that not only it be not a Stop for him, but alſo a Light and Help unto the Reſidue that followeth. This ſhall be the Maſter's Eaſe, and the Child's Encouragement; when the one ſhall ſee his Labour take good Effect, and thereby in Teaching be leſs tormented; and the other ſhall think the thing the eaſier, and ſo with more Gladneſs be ready to go about the ſame.

In going forward, let him have, of every Declenſion of Nouns and Conjugation of Verbs, ſo many ſeveral Examples, as they paſs them, that it may ſeem to the Schoolmaſter, no Word in the Latin Tongue to be ſo hard for that Part, as the Scholar ſhall not be able praiſeably to enter into the forming thereof. And ſurely the Multitude of Examples (if the eaſieſt and commoneſt be taken firſt and ſo come to the ſtranger and harder) muſt needs bring this Profit withal, that the Scholar ſhall beſt underſtand, and ſooneſt conceive the Reaſon of the Rules, and beſt be acquainted with the Faſhion of the Tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun and his Verb; but every way, forward, backward, by Caſes, by Perſons; that neither Caſe of Noun, nor Perſon of Verb can be required, that he cannot without Stop or Study tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every Part; not by Rote, but by Reaſon, and is more cunning in the underſtanding of the Thing, than in the rehearſing of the Words (which is not paſt a Quarter of a Year's Diligence, or very little more to a painful and diligent Man, if the Scholar have a mean Wit) then let him paſs to the Concordſ, to know the Agreement of Parts among

TO THE READER.

themselves, with like Way and Diligence as is afore described.

Wherein plain and sundry Examples, and continual Rehearsal of things learned, and especially the daily declining of a Verb, and turning him into all Fashions, shall make the great and heavy Labour so easy and so pleasant or the framing of Sentences, that it will be rather a Delight unto them, that they be able to do well, than Pain in searching of an unused and unacquainted Thing.

When these Concords be well known unto them (an easy and pleasant Pain, if the Fore-Grounds be well and thoroughly beaten in) let them not continue in learning of the Rules orderly, as they lie in their *Syntax*, but rather learn some pretty Book, wherein is contained not only the Eloquence of the Tongue, but also a good plain Lesson of Honesty and Godliness, and thereof take some little Sentence as it lieth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the Book, or construing it thereupon. And if there fall any necessary Rule of the *Syntax* to be known, then to learn it as the Occasion of the Sentence giveth Cause that Day, which Sentence once made well, and as nigh as may be with the Words of the Book, then to take the Book and construe it, and so shall he be less troubled with the Parsing of it, and easiest carry his Lesson in Mind.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more Negligence for both Parties) but I would all their Time they be at School they should never be idle; but always occupied in a continual rehearsing, and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little Lesson take a great deal of Time; and diligently Enquiring and Examining of the Parts and the Rules, not be to do

TO THE READER

so quickly and speedily as it might be thought to be; within a while, by this Use, the Scholar shall be brought to a good kind of Readiness of Making, to the which if there be adjoined some Use of Speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome Bitterness of his Learning.

A great Help to further this Readiness of Making and Speaking, shall be, if the Master give him an English Book, and cause him ordinarily every Day to turn some Part into Latin. This Exercise cannot be done without his Rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his Mind for Readiness, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present Occasion is offered for the same. And it doth help his Learning more a great deal to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latin that cannot speak it, and when they read the Latin Word in the Book, can tell you the English thereof at any Time; but when they have laid away their Book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them. And therefore this Exercise helpeth this Sore well, and maketh those Words which he understandeth to be readier by Use unto him, and so perfecteth him in the Tongue handsomly.

These Precepts well kept, will bring a Man clean past the Use of this Grammar-Book, and make him as ready at his Book, and so meet to further things; whereof it were out of Season to give Precepts here; and therefore this may be, for this Purpose, enough, which to good School-Masters, and skilful, is not so needful; to other meaner and less practised it may be not only worth the Labour of Reading, but also of the Using.

THE READER

An Advertisement to the Reader.

IN this Edition, for the greater profit and ease both of Master and Scholar, in the English Rules, and in the Latin Syntax, those words where in the force of each Ensam ple lieth, are noted with Letters and Figures, where need is: the governour, director, or guider, or that which is in place of it, with an ^a: the governed, or that which is guided by it with ^b: or if there be more governours, the first with ^a, the second with ^a^a: and so if more governeds, the first with ^b, the second with ^b^b: and sometimes the order is directed ^a, ^b, ^c: or by figures, and words of the same or such like nature, coupled together with little strokes between, so much as may be: That so in saying the Ensamples, the Children may (where or when the Master pleaseth) render again only those words which are the ensample: sayning, *Quis nisi mentis inops oblatum respuat aurum?* may repeat again, ^a *inops mentis*. So throughout all the Latin Rules, for better understanding thereof, and for a short repetition, when the Master pleaseth, the sums of all the Rules are set down, either in the words before the rule, or in the margin, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

The Latin Letters are thus written.

The capital letters. { A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T V U X Y Z.
A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T V U X Y Z.

The small letters. { a b c d e f g h i j k l m n o p q r r s
v u x y z.
a b c d e f g h i j k l m n o p q r r s
v u x y z.

*Letters are divided into Vowels
and Consonants.*

A Vowel is a letter which maketh a full and perfect sound of it self; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek Vowel *y*.

A Consonant is a Letter which must needs be sounded with a Vowel, as *b* with *e*. And all the Letters, except the Vowels, are Consonants.

A Syllable is the pronouncing of one Letter or more with one breath: as, *A-ve*.

A Diphthong is the sound of two Vowels in one syllable; and of them there be four in number: namely, *e, æ, au, eu*; whereunto is added *ei*: as, *Æneas, cæna, audio, euge, hei*.

Instead of *e* and *æ* we commonly do pronounce *a*.

The Greek Letters are thus written.

The capital letters. { A B Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ
Υ Φ Ψ Ω.

The small letters. { α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ
τ υ φ χ ψ ω.

P R E.

P R E C A T I O.

Domine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiducia abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modò quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant, intelligam, sed etiam ita mente & voluntate persequar, & indies benignitate tuâ, tum doctrinâ tum pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. **A M E N.**

A P R A Y E R.

O Almighty Lord and Merciful Father, Maker of Heaven and Earth, which of thy free Liberality givest Wisdom abundantly to all that with Faith and full Assurance ask it of thee, beautify by the Light of thy Heavenly Grace the Towardness of my Wit, the which with all Powers of Nature thou hast poured into me; that I may not only understand those things which may effectually bring me to the Knowledge of thee and the Lord Jesu our Saviour; but also with my whole Heart and Will constantly follow the same, and receive daily Increase through thy bountiful Goodness towards me, as well in good Life as Doctrine; so that thou which workest all things in all Creatures, mayest make thy gracious Benefits shine in me to the endless Glory and Honour of thine immortal Majesty. So be it,

AN INTRODUCTION

TO THE

Eight Parts of Latin SPEECH.

IN Speech be these Eight Parts following :

Noun,	}	decli-	}	Adverb,	}	undecli-
Pronoun,				Conjunction,		
Verb,				Preposition,		
Participle,				Interjection,		

Of a Noun.

NOUN is the Name of a Thing that may be seen, felt, heard, or understood : As the Name of my Hand in Latin, is *manus* ; the Name of an House, is *domus* ; the Name of Goodness, is *bonitas*.

Of Nouns, some Nouns be Substantives, and some be Adjectives.

A Noun Substantive is that standeth by himself, and requireth not another Word to be joined with him to shew his Signification ; as, *homo*, a Man : And it is declined with one Article ; as, *hic Magister*, a Master : Or else with two at the most ; as *hic & haec parens*, a Father or Mother.

An Introduction to the

A Noun **Adjec-** **tive.** A Noun Adjective is that cannot stand by it self in Reason or Signification, but requireth to be joined with another Word ; as, *bonus*, good, *pulcher*, fair. And it is declined either with three Terminations ; as, *bonus*, *bona*, *bonum* : Or else with three Articles ; as *hic*, *hæc*, & *hoc* *felix*, happy : *Hic* & *hæc* *levis*, & *hoc* *leve*, light.

Two **kinds of** **Nouns** **Substan-** **tives.** A Noun Substantive either is Proper to the thing that it betokeneth ; as, *Edwardus* is my proper Name : Or else is common to more ; as, *Homo* is a Name common to all Men.

Numbers of Nouns.

- **I**N Nouns be Two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular Number speaketh but of one ; as, *Lapis*, a Stone. The Plural Number speaketh of more than one ; as, *Lapides* Stones.

Cases of Nouns.

NOuns be declined with Six Cases, Singularly and Plurally ; the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nomi- **native** **case.** The Nominative Case cometh before the Verb, and answereth to this Question, Who or What ? as, *Magister docet*, the Master teacheth.

Genitive. The Genitive Case is known by this Token *Of*, and answereth to this Question, Whose or Whereof ? as, *Doctrina Magistri*, the Learning of the Master.

Dative. The Dative Case is known by this Token *To*, and answereth to this Question, To whom, or To what ? as, *Do librum magistro* I give a Book to the Master.

Accusa- **tive.** The Accusative Case followeth the Verb, and answereth to this Question, Whom or What ? as, *Amo Magistrum*, I love the Master.

Voca- **tive.** The Vocative Case is known by Calling or Speaking to ; as, *O Magister*, O Master.

Abla- **tive.** The Ablative Case is commonly joined with Pre

Eight Parts of Speech.

3

Preposition serving to the Ablative Case; as, *De Magistro*, Of the Master. *Coram Magistro*, Before the Master.

Also *In*, *With*, *Through*, *For*, *From*, *By* and *Than*, after the Comparative Degree, be Signs of the Ablative Case.

Articles.

Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined :

Singulariter	{	Nominat. <i>hic, hæc, hoc.</i>	}	Pluraliter	{	Nominat. <i>hi, hæ, hæ.</i>
		Genitivo <i>hujus.</i>				G. <i>horum, harum, hoc-</i>
		Dativo <i>huic.</i>				Dativo <i>his.</i> (rum.
		Accus. <i>hunc, hanc, hoc.</i>				Accus. <i>has, has, hæ.</i>
		Vocativo caret.				Vocativo caret.
		Ablativo <i>hoc, hic, hoc.</i>				Ablativo <i>his.</i>

Genders of Nouns.

Genders of Nouns be Seven ; the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Masculine Gender is declined with this Article *Hic* ; as, *Hic vir*, a Man.

The Feminine Gender is declined with this Article *Hæc* ; as, *Hæc mulier*, a Woman.

The Neuter Gender is declined with this Article *Hoc* ; as, *Hoc saxum*, a Stone.

The Commune of two is declined with *Hic* and *Hæc* ; as, *Hic & hæc parens*, a Father or Mother.

The Commune of three is declined with *Hic, hæc* and *hoc* ; as, *Hic, hæc & hoc felix*, happy.

The Doubtful Gender is declined with *Hic* or *hæc* ; as, *Hic vel hæc dies*, a Day.

The Epicene Gender is declined with one Article, and under that one Article both Kinds are signified ; as, *Hic passer*, a Sparrow. *Hæc aquila*, an Eagle, both He and She.

The

An Introduction to the The Declensions of Nouns

There be five Declensions of Nouns.

- I. **T**HE first is when the Genitive and Dative Case singular end in *e*. The Accusative in *am*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *a*. The Nominative Plural in *e*. The Genitive in *arum*. The Dative in *is*. The Accusative in *as*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*. As in Example.

Hæc
mensa.
Hic Po-
eta. Hic
& hæc
vena.

Singulariter

Nominat. hæc mensa.
Gen. hujus mensæ.
Dativo huic mensæ.
Accus. hanc mensam.
Vocativo. ô mensa.
Ablat. ab hæc mensa.

Pluraliter

Nominat. hæc mensæ.
G. harum mensarum.
Dativo his mensis.
Accusat. has mesas.
Vocativo ô mensæ.
Ablat. ab his mensis.

Note.

Note that *Filia* and *Nata* do make the Dative and the Ablative plural in *is* or in *abus*. Also *Dea*, *mula*, *equa*, *liberta*, *anima*, *samula*, *serva*, *socia*, *dux*, *ambæ*, make the Dative and the Ablative Case plural in *abus* only.

II.

THE second is when the Genitive singular ends in *i*. The Dative in *o*. The Accusative in *um*. The Vocative for the most part like the Nominative. The Ablative in *o*. The Nominative plural in *i*. The Genitive in *orum*. The Dative in *is*. The Accusative in *os*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*. As in Example.

Hic vir.
Hic li-
ber.
Hæc co-
lus. Hic
logos.

Singulariter

Nom. hic magister.
Gen. hujus magistri.
Dat. huic magistro.
A. hunc magistrum.
Voc. ô magister.
Ab. ab hoc magistro.

Pluraliter

Nominat. hi magistri.
G. hor. magistrorum.
Dativo his magistris.
Accus. hos magistris.
Vocativo ô magistri.
Abl. ab his magistris.

Note.

Here is to be noted, that when the Nominative endeth in *us*, the Vocative shall end in *e*; as, *Nominativo*

Eight Parts of Speech.

5

minativo. hic Dominus, Vocativo & Domino; except Deus, that maketh & Deus, Filius & Fili, Genius & Geni, and meus, Vocativo mi.

When the Nominative endeth in *i*us, if it be a Note of proper Name of a Man, the Vocative shall end in *i*; as, *Nominativo hic Georgius, Vocativo & Georgi.*

Also these Nouns following make their Vocative in *e* or in *us*; as, *Agnus, lucus, vulgus, populus, chor- rus, fluvius, Bacchus.*

Note also, that all Nouns of the Neuter Gender of what Declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both Numbers, and in the Plural Number they end all in *a*.

As in Example.

Singulariter	{	Nom. hoc regnum.	} Pluraliter	Nominat. hæc regna.	} Hoc.
		Gen. hujus regni.		G. horum regnorum	
		Dat. huic regno.		Dativo his regnis.	
		Accus. hoc regnum.		Accusat. hæc regna.	
		Voc. & regnum.		Vocativo & regna.	
		Abl. ab hoc regno.		Ablat. ab his regnis.	Hoc malum. Hoc verbum.

Except *Ambo* and *Duo* which make the Neuter Gender in *o*, and be thus declined.

Pluraliter	{	Nominativo Ambo, ambæ, ambo.	}	Likewise Duo.
		Genitivo Amborum, ambarum, amborum.		
		Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.		
		Accusativa Ambos, ambas, ambo.		
		Vocativo Ambo, ambæ, ambo.		

The third is when the Genitive singular endeth in *is*. The Dative in *i*. The Accusative in *em*, and sometime in *im*, and sometime in both. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *e* or *i*, and sometime in both. The Nominative plural in *es*. The Genitive in *um*, and sometime in *um*. The Dative in *bus*. The Accusative in *es*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *bus*.

As

As In Example.

Hic pa- ter. Hic panis. Hoc opus. Hoc ca- vit. Hæc nubes Hic vel hæc bu- bo. Hæc vir- tus. Hoc ani- mal. Hoc cu- bile. Hoc cal- car.	Singulariter	Nominat. hic lapis. Gen. huius lapidis. Dativo huic lapidi. Accus. hunc lapidem. Vocativo ô lapis. Ablat. ab hoc lapide.	Pluraliter	Nominat. hi lapides. Gen. horum lapidum. Dat. his lapidibus. Accus. hos lapides. Vocativo ô lapides. Ab. ab his lapidibus.
	Singulariter	No. hic & hæc parens. Gen. huius parentis. Dativo huic parenti. Acc. hunc & hanc pa- (rentem). Voc. ô parens. (rente). Abl. ab hoc & hæc pa-	Pluraliter	No. hi & hæc parentes. Gen. horum & harum (parentum). Dat. his parentibus. Ab. hos & has parentes. Voc. ô parentes. Ab. ab his parentibus.

The fourth is when the Genitive Case singular endeth in *us*. The Dative in *ui*. The Accusative in *um*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *a*. The Nominative plural in *us*. The Genitive in *uum*. The Dative in *ibus*. The Accusative in *us*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *ibus*.

As In Example.

Hic gra- tus. Hæc por- ticus. Hoc cor- nu.	Singulariter	Nominat. hæc manus. Gen. huius manus. Dat. huic manui. Accus. hanc manum. Voc. ô manus. Abl. ab hac manu.	Pluraliter	Nomin. hæc manus. Gen. harum manuum. Dat. his manibus. Accus. has manus. Vocat. ô manus. Ab. ab his manibus.
---	--------------	--	------------	---

The fifth is when the Genitive and Dative Case singular do end in *ei*. The Accusative in *em*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *e*. The Nominative plural in *es*. The Genitive in *erum*. The Dative in *ebus*. The Accusative in *es*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *ebus*.

Eight Parts of Speech.

7

As in Example.

Singulariter	Nom. <i>hæc facies.</i>	Pluraliter	Nom. <i>hæ facies.</i>	
	Gen. <i>huius faciei.</i>		G. <i>harum facierum.</i>	
	Dat. <i>huic faciei.</i>		Dat. <i>his faciebus.</i>	
	Acc. <i>hanc faciem.</i>		Acc. <i>has facies.</i>	
	Vocat. <i>ô facies.</i>		Vocat. <i>ô facies.</i>	
	Ablat. <i>ab hac facie</i>		Abl. <i>ab his faciebus.</i>	

Hæcres)
Hæc a-
cies.

Note that all Nouns of the fifth Declension be of the Feminine Gender, except *meridies* and *dies*.

The declining of Adjectives.

A Noun Adjective of three Terminations is thus declined, after the first and second Declension.

Singulariter	N. <i>bonus, bonâ, bonum.</i>	Pluraliter	No. <i>boni, bonæ, bonâ.</i>	Niger, a, um. Tardus, a, um. Satur, a, um.
	Gen. <i>boni, bonæ, boni.</i>		G. <i>bonorum, bonarum, bonorum.</i>	
	Dat. <i>bono, bonæ, bono.</i>		D. <i>bonis. (bonorum.)</i>	
	A. <i>bonum, bonâ, bonû.</i>		Ac. <i>bonos, bonas, bonâ.</i>	
	V. <i>bone, bonæ, bonum.</i>		Voc. <i>boni, bonæ, bonis.</i>	
	Abl. <i>bono, bonâ, bono.</i>		Ablativo <i>bonis.</i>	

There are besides these, certain Nouns Adjectives of another manner of declining, which make the Genitive Case singular in *ius*, and the Dative in *i*: which be these that follow, with their Compounds.

Singulariter	No. <i>unus, una, unum.</i>	Pluraliter	Nom. <i>uni, una, una.</i>	
	Genitivo <i>unius.</i>		G. <i>unorum, unarum.</i>	
	Dativo <i>uni.</i>		Dat. <i>unis. (unorum.)</i>	
	A. <i>unum, unam, unâ.</i>		Acc. <i>unos, unas, uno.</i>	
	V. <i>une, una, unum.</i>		Voc. <i>uni, una, una.</i>	
	Abl. <i>uno, unâ, uno.</i>		Ablativo <i>unis.</i>	

Note that *unus, a, um*, hath not the Plural Number, but when it is joynd with a Word that lacketh the singular Number: as, *Una literæ, Una mentia.*

In like manner be declined *totus, solus*, and also *ullus, alius, alter, uter*, and *neuter*: saving that these five last rehearsed lack the Vocative Case.

Alius
hath ali
tid neu

An Introduction to the

A Noun, Adjective of three Articles is thus declined, after the third Declension.

Ingens. Valers. pax. Vetus.	Singulariter	Nominat. <i>hic, hæc & hoc felix.</i> Gen. <i>hujus felicis.</i> Dat. <i>huic felici.</i> A. <i>hunc & hanc felicem & hoc felix.</i> Vocat. <i>ô felix.</i> Abl. <i>ab hoc, hac & hoc felice vel felici.</i>	Pluraliter	Nom. <i>hi & hæ felices, & hæc felicia.</i> Ge. <i>horum, harum & horum felicium.</i> Dat. <i>his felicibus.</i> Ac. <i>hos & has felices, & hæc felicia.</i> V. <i>ô felices, & ô felicia.</i> Abl. <i>ab his felicibus.</i>
Levis & leve. Celer, celeris & celer. Melior & melius.	Singulariter	No. <i>hic & hac tristis, & hoc triste.</i> Gen. <i>hujus tristici.</i> Dat. <i>huic tristici.</i> Ac. <i>hunc & hanc tristem, & hoc triste.</i> V. <i>ô tristici, & ô triste.</i> Ablat. <i>ab hoc, hac & hoc tristici.</i>	Pluraliter	Nom. <i>hi & hæ tristes, & hæc tristia.</i> Ge. <i>horum, harum & horum tristicium.</i> Dat. <i>his tristicibus.</i> Ac. <i>hos & has tristes, & hæc tristia.</i> V. <i>ô tristes, & ô tristia.</i> Ab. <i>ab his tristicibus.</i>

Comparison of Nouns.

Three degrees of comparison.
The Positive.
The Comparative.

Adjectives whose Signification may increase or be diminished, may form Comparison.

There be three Degrees of Comparison: The Positive, the Comparative, and the Superlative.

The Positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, *Durus*, Hard.

The Comparative somewhat exceedeth his Positive in Signification: as, *Durior*, Harder. And it is formed of the first Case of his Positive that endeth in *i*, by putting thereto *or* and *us*; as of *Duri*, *hic & hac durior, & hoc durius*: of *Tristi*, *hic & hac tristior, & hoc tristius*: of *Dulci*, *hic & hac dulcior, & hoc dulcius*.

The Superlative.

The Superlative exceedeth his Positive in the highest

Eight Parts of Speech.

9

highest Degree : as, *Durissimus*, Hardest. And it is formed of the first Case of his Positive that endeth in *i*, by putting thereto *s*, and *simus*, as of *Duri*, *durissimus*, of *Tristi* *tristissimus*, of *Dulci*, *dulcissimus*.

From these general Rules are excepted these that follow : *Bonus*, *melior*, *optimus*. *Malus*, *pejor*, *Exception.*
peffimus. *Magnus*, *major*, *maximus*. *Parvus*, *minor*,
minimus. *Multus*, *plurimus*, *multa*, *plurima*, *multum*, *plus*, *plurimum*.

And if the positive end in *er*, the Superlative is formed of the Nominative Case, by putting to *er*.
rimus : as, *Pulcher*, *pulcherrimus*. *Teter.*
rimus : as, *Pulcher*, *pulcherrimus*. *Acer.*

Also these Nouns ending in *lis* make the Superlative by changing *lis* into *llimus* : as, *Humilis*,
humillimus : *Similis*, *simillimus* : *Facilis*, *facillimus* :
Gracilis, *gracillimus* : *Agilis*, *agillimus* : *Docilis*,
docillimus.

All other Nouns ending in *lis* do follow the general Rule aforegoing ; as *Utilis*, *utilissimus*.

Also if a Vowel come before *us*, it is compared by *Magis* and *Maximè* ; as, *Pius*, *magis pius*, *maximè pius*. *Affidus*, *magis affidus*, *maximè affidus*. *Igneus.*
Impius.
Arduus.
Strenuus.

OF THE PRONOUN.

Pronoun is a Part of Speech, much like to a Noun, which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronouns, *Ego*, *tu*, *sui*, *ille*, *ipse*, *iste*, *hic*, *is*, *meus*, *tuus*, *sus*, *noſter*, *veſter*, *noſtras*, *veſtras*, whereof four have the Vocative Case ;

tu, *meus*, *noſter*, and *noſtras* : and all others lack the Vocative Case.

To these may be added their Compounds, *Ego*, *metate*, *idem*, and also *Qui*, *quæ*, *quod*.

These eight Pronouns, *Ego*, *tu*, *sui*, *ille*, *ipse*, *iste*, *hic*, *is*.

An Introduction to the

Primitives. *iste, hic, and is*, be Primitives; so called, for because they be not derived of others. And they be also called Demonstratives, because they shew a thing not spoken of before.

Relatives. And these six, *Hic, ille, iste, is, idem* and *qui*, be Relatives, because they rehearse a thing that was spoken of before.

Derivatives. These seven, *Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras*, be Derivatives; for they be derived of their Primitives, *mei, tui, sui, nostri* and *vestri*.

Five things belonging to a Pronoun. There belong to a Pronoun these five things, Number, Case, and Gender, as are in a Noun; Declension and Person, as here followeth.

The Declension of Pronouns.

There be four Declensions of Pronouns.

The first declension. These three, *Ego, tu, sui*, be of the first Declension, and be thus declined.

Singulariter { *Nominativo Ego.*
Genitivo mei.
Dativo mihi.
Accusativo me.
Vocativo caret.
Ablativo à me.

Pluraliter { *Nominativo Nos.*
G. nostrum vel nostri.
Dativo nobis.
Accusativo nos.
Vocativo caret.
Ablativo à nobis.

Singulariter { *Nominativo Tu.*
Genitivo tui.
Dativo tibi.
Accusativo te.
Vocativo ô tu.
Ablativo à te.

Pluraliter { *Nominativo Vos.*
G. vestrum vel vestri.
Dativo vobis.
Accusativo vos.
Vocativo ô vos.
Ablativo à vobis.

Singul. and Plural. { *Nominativo caret.*
Genitivo sui.
Dativo sibi.
Accusativo se.
Vocativo caret.
Ablativo à se.

The second declension. These six, *Ille, ipse, iste, hic, is, and qui*, be of the second Declension, and be thus declined.

Singu-

Eight Parts of Speech.

11

Singulariter	Nom. iste, ista, istud.	Pluraliter	Nom. isti, istae, ista.
	Gen. istius.		Ge. istorum, istarum,
	Dat. isti.		Dat. istis. (istorum.
	A. istum, istam, istud.		Acc. istos, istas, ista.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Abl. isto, ista, isto.		Ablativo istis.

Ille is declined like Iste, and also Ipse, saving that the Neuter Gender in the Nominative Case, and in the Accusative Case singular, maketh *ipsum*.

Nominativo, hic, haec, hoc. Genitivo huius. Dativo huic: as afore in the Noun.

Singulariter	Nom. is, ea, id.	Pluraliter	Nominat. ii, ea, ea.
	Genitivo ejus.		Ge. eorum, earum, eorum.
	Dativo ei.		Dativo iis vel eis.
	Ac. eum, eam, id.		Accus. eos, eas, ea.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Ablat. eo, ea, eo.		Ablat. iis vel eis.

Singulariter	N. qui, quae, quod.	Pluraliter	N. qui, quae, quae. (rum.
	Genitivo cuius.		G. quorum, quarum, quorum.
	Dat. cui. (quod.		Dat. quibus vel quibus.
	Acc. quem, quam,		Ac. quos, quas, quae.
	Vocat. caret. (qui		Vocativo caret.
	A. quo, quae, quo vel		Abl. quibus vel quibus.

Likewise Quis and Quid be declined; whether they be Interrogatives, or Indefinites. Also Quisquis is thus declined.

Nom.	Quisquis.	Ac.	Quicquid.	Ab.	Quoquo.	The Com- pounds of Quis Note.
	Quicquid.				Quaqua.	
					Quoquo.	

Where note that Quid is always a Substantive of the Neuter Gender.

These five, Meus, tuus, suus, noster and vester, are of the third Declension, and be declined like Nouns Adjectives of three Terminations, in this wise.

An Introduction to the

Singulariter	N. <i>meus, mea, meum.</i>	Pluraliter	Nom. <i>mei, meæ, meæ.</i>
	Gen. <i>mei, meæ, mei.</i>		G. <i>meorum, mearum,</i>
	Dat. <i>meo, meæ, meo.</i>		D. <i>meis. (meorum.</i>
	A. <i>meum, meā, meū.</i>		Acc. <i>meos, meas, meæ.</i>
	Voc. <i>mi, mea, meum.</i>		Voc. <i>mei, meæ, meæ.</i>
	Ab. <i>meo, meā, meo.</i>		Ablativo <i>meis.</i>

So is *Noster* declined, and *Tuus, suus, vester*; saying that these three last do lack the Vocative Case.

The
fourth
Declen-
sion.

Nostras, Vestras, and this Noun *Cujas*, be of the fourth Declension, and be thus declined.

Singulariter	N. <i>hic & hæc nostras,</i> & <i>hoc nostrate,</i>	Pluraliter	N. <i>hi & hæ nostrates,</i> & <i>hæc nostratia.</i>
	Gen. <i>hujus nostratis.</i>		Ge. <i>horum, harum &</i> <i>horum nostratium.</i>
	Dat. <i>huic nostrati.</i>		Dat. <i>his nostratibus</i>
	A. <i>hunc & hanc nostra-</i> <i>tem, & hoc nostrata.</i>		A. <i>hos & has nostra-</i> <i>tes & hæc nostratia.</i>
	Vocat. <i>ô nostras, & ô</i> <i>nostrate.</i>		Voc. <i>ô nostrates, & ô</i> <i>nostratia.</i>
	Ab. <i>ab hoc, hac & hoc</i> <i>nostrate vel nostrati.</i>		A. <i>ab his nostratibus.</i>

Here is to be noted, that *Nostras, Vestras*, and this Noun *Cujas* be called *Gentiles*, because they properly betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects or Factions.

A Pronoun hath three Persons.

Persons
three.

The first Person speaketh of himself as, *Ego* I,
Nos We.

• By the
Figure
Vocati-
on.

The second Person is spoken to; as, *Tu*, Thou; *Vos*
Ye. And of this Person is also every Vocative Case.

The third Person is spoken of; as, *Ille*, He; *Illi*
They. And therefore all Nouns, Pronouns and
Participles be of the third Person; except *Ego*,
Nos, *Tu* and *Vos*. QI

OF A VERB.

Verb is a Part of Speech, **A Verb.** declined with Mood and Tense, and betokeneth doing; as, *Amo* I love: Or suffering; as, *Amor*, I am loved: Or being; as, *Sum*, I am.

Of Verbs such as have Persons, be called Personals; as, *Ego amo*, *Tu amas*. And such as have no Persons, be called Impersonals; as, *Tædet*, it irketh. *Oportet*, it behoveth.

Of Verbs Personals there be five kinds, **Active**, **Passive**, **Neuter**, **Deponent** and **Commune**. Verb personala.

A Verb **Active** endeth in *o*, and betokeneth to do; as, *Amo* I love: And by putting to *r* it may be a **Passive**; as, *Amor*. Active.

A Verb **Passive** endeth in *or*, and betokeneth to suffer; as, *Amor*, I am loved: And by putting away *r*, it may be an **Active** as, *Amo*.

A Verb **Neuter** endeth in *o* or *m*, and cannot take *r* to make him a **Passive**; as, *Curro*, I run. *Sum*, I am. And it is Englished sometime **Actively**; as, *Curro*, I run: And sometime **Passively**; as, *Ægroto*, I am sick.

A Verb **Deponent** endeth in *r*, like a **Passive**, and yet in Signification is but either **Active**; as, *Loquor verbum*, I speak a Word: Or **Neuter**; as, *Glorior*, I boast. Deponent neut.

A Verb **Commune** endeth in *r*, and yet in Signification is both **Active** and **Passive**; as, *Osculor te*, I kiss thee. *Osculor à te*, I am kissed of thee. Commune.

MOODS.

Moods
fix.

There be six Moods; the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indica-
tive.

The Indicative Mood sheweth a Reason true or false; as, *Ego Amo*, I love. Or else asketh a Question; as, *Amas tu?* Dost thou love?

Impera-
tive.

The Imperative biddeth or commandeth; as, *Ama*, Love thou.

Optative

The Optative wisheth or desireth, with these Signs, *Would God*, *I pray God*, or *God grant*; as, *Utinam amem*, I pray God I love; and hath commonly an Adverb of wishing joined with him.

Poten-
tial.

The Potential Mood is known by these Signs, *May*, *can*, *might*, *would*, *should*, *could*, or *ought*; as, *Amem*, I may or can love; without an Adverb joined with him.

Subjun-
ctive.

The Subjunctive Mood hath evermore some Conjunction joyned with him: As, *Cum amarem*, when I loved. And it is called the Subjunctive Mood, because it dependeth upon another Verb in the same Sentence, either going before or coming after: as, *Cum amarem, eram miser*, when I loved, I was a wretch.

Infini-
tive.

The Infinitive Mood signifieth to do, to suffer, or to be: and hath neither Number, nor Person, nor Nominative Case before him: and is known commonly by this sign *To*, as, *Amare*, To love. Also when two Verbs come together without any Nominative Case between them, then the latter shall be the Infinitive Mood: as, *Cupio discere*, I desire to learn.

GERUNDS.

GERUNDS.

THere be moreover belonging to the Infinitive Mood of Verbs, certain Voices called Gerunds, ending in *di*, *do*, and *dum*: which have both the active and passive Signification: as, *Amandi*, of loving, or of being loved. *Amando*, in loving, or in being loved. *Amandum*, to love, or to be loved.

SUPINES.

THere be also pertaining unto Verbs, two Supines: the one ending in *um*, which is called the first Supine, because it hath the Signification of the Verb active: as *Eo amatum*, I go to love. And the other in *u*, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the Signification passive: as, *Difficilis amatu*, Hard to be loved.

TENSES.

THere be five Tenses or Times. the Present Tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future Tense.

The Present Tense speaketh of the time that now is: as, *Amo*, I love.

The Preterimperfect Tense speaketh of the time not perfectly past: as, *Amabam*, I loved or did love.

The Preterperfect Tense speaketh of the time perfectly past; with this Sign *Have*: as, *Amavi*, I have loved.

The Preterpluperfect Tense speaketh of the time more than perfectly past, with this Sign *Had*: as, *Amaveram*, I had loved.

The Future Tense speaketh of the time to come, with this Sign, *shall* or *will*: as, *Amabo*, I shall or will love.

P E R-

P E R S O N S.

Persons
three.

THERE be also in Verbs three Persons in both Numbers: as, *Singulariter*, *Ego amo*, I love. *Tu amas*, Thou lovest. *Ille amat*, He loveth. *Pluraliter*, *Nos amamus*, We love. *Vos amatis*, Ye love. *Illi amant*, They love.

C O N J U G A T I O N S.

Conju-
gations
four.

* Except
Do and
its Com-
pounds,
when
they are
of the
first Con-
jugation.

VERBS have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath *a* long * before *re* and *ris*: as, *Amāre*, *Amāris*.

The second Conjugation hath *e* long before *re* and *ris*: as, *Docēre*, *docēris*.

The third Conjugation hath *e* short before *re* and *ris*: as, *Legere*, *legēris*.

The fourth Conjugation hath *i* long before *re* and *ris*: as, *Audire*, *audiris*.

VERBS in *O*, of the four Conjugations, be declined after these Examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatum: amans, amaturus. } *To love.*

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctum: docens, docturus. } *To teach.*

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectum: legens, lecturus. } *To read.*

Audio, audis, audiui, audire: audien- di, audiendo, audiendum: auditum, auditum: audiens, auditurus. } *To hear.*

Indica-

Indicative Mood, Present

Tense singular.

I love, Thou lovest, He loveth, We love, Ye love, They love,
 or, or, or, or, or, or,
do love, doest love, doth love. do love. do love. do love.

A	Mo, amas, amat.	}	Pluraliter	{	Amamus, amatis, amant.
	Doceo, doces, docet.				Docemus, docetis, docent.
	Lego, legis, legit.				Legimus, legitis, legunt.
	Audio, audis, audit.				Audimus, auditis, audiunt.

Preterim- perfect Tense sin- gular.	{	Amabam,	}	bas, bat. <i>Plur.</i> hamus, batis, bant;
		Docebam,		
		Legebam,		
		Andiebam		

I loved or did love.

Preterper- fect Tense singular.	{	Amavi,	}	isti, it. <i>Plur.</i> imus, istis, erunt vel era,
		Docui,		
		Legi,		
		Audivi,		

I have loved.

Preterplu- perfect Tense sin- gular.	{	Amaveram,	}	ras, rat. <i>Plur.</i> ramus, ratis, rant;
		Docueram,		
		Legeram,		
		Audiveram,		

I had loved.

Future Tense sin- gular.	{	Amabo,	}	bis, bit. <i>Plur.</i> bimus, bitis, bunt;
		Docebo,		
		Legam,		
		Audiam,		

I shall or will love.
es, et. Plur. emus, etis, ent.

Imperative

Imperative Mood.

Love thou.		Love he, or let him love.		Love we, or let us love		Love ye let them love.	
Present tense singular.	Ama, amet,	Pl. amemus.	{	amate,	ament,	{	
	amato: amato.			amatote: amanto.			
	Docce, doceat,	P. doceamus.	{	docete,	doceant,	{	
	doceto: doceto.			docetote: docento.			
	Lege, legat,	Pl. legamus.	{	legite,	legant,	{	
	legito: legito.			legitote: legunto.			
	Audi, audiat,	Pl. audiamus.	{	audite,	audiant,	{	
	audito: audito.			auditote: audiunto.			

Optative Mood.

God grant I love.

Present Tense sing.	{	Amem, ames, amet.	{	Pl. ut. amemus, ametis, ament,	
		Doceam,			
		Legam,			
Utinam	{	Audiam,	{	as, at. Plur. utin. amus, atis, ant.	
Preterimperfect Tense sing.	{	Amarem,	{	Would God I loved, or did love.	
		Docerem,			
		Legerem,			
Utinam	{	Audirem,	{	res, ret. Plur. utin. remus, retis, rent	
Preterperfect Tense singular.	{	Amaverim,	{	I pray God I have loved.	
		Docuerim,			
		Legerim,			
Utinam	{	Audiverim,	{	ris, rit. Pl. utin. rimus, ritis, rint.	
Preterpluperfect Tense sing.	{	Amavissem,	{	Would God I had loved.	
		Docuisssem,			
		Legissem,			
Utinam	{	Audivissem,	{	ses, set. Pl. utin. semus, setis, sent.	
Future Tense singular.	{	Amavero,	{	God grant I shall or will love hereafter.	
		Docuero,			
		Legero.			
Utinam	{	Audivero,	{	ris, rit. Pl. utin. rimus, ritis, rint.	

Potentia Mood.

I may or can love.

Present Tense sing. { Amem, ames, amet. Pl. amemus, ametis, ament :
 { Doceam,
 { Legam, } as, at. Plur. amus, atis, ant,
 { Audiam,

Preterimperfect Tense sing. { Amarem, } *I might, would, should, ought or*
 { Docerem, } *could love.*
 { Legerem, } res, ret. Plur. remus, retis, rent.
 { Audirem,

Preterperfect Tense singular. { Amaverim, } *I might, would, should, or ought to*
 { Docuerim, } *(have loved.*
 { Legerim, } ris, rit. Plur. rimus, ritis, rint.
 { Audiverim,

Preterperfect Tense sing. { Amaviffem, } *I might, would, should, or ought*
 { Docuiffem, } *(to have loved.*
 { Legiffem, } ses, set. Plur. femus, setis, senti.
 { Audiviffem,

Future Tense sing. { Amavero, } *I may or can love hereafter.*
 { Docuero, } ris, rit. Plur. rimus, ritis, rint.
 { Legero,
 { Audivero,

Subjunctive Mood.

When I love.

Present Tense sing. { Amem, ames, amet. P. cum amemus, ametis, e nt
 { Doceam,
 Cum { Legam, } as, at. Plur. cum amus, atis, ant.
 { Audiam,

Preter

Preterim- perfect Tense sing. Cùm	{	Amarem,	{	When I loved or did love.	
		Docerem,			
		Legerem,		res, ret. Pl. cùm remus, retis, rent.	
		Audirem,			
Preterper- fect Tense singular. Cùm	{	Amaverim	{	When I have loved.	
		Docuerim,			
		Legerim,		ris, rit. Pl. cùm rimus, ritis, rint.	
		Audiverim,			
Preterplu- perfect Tense sing. Cùm	{	Amavisse,	{	When I had loved.	
		Docuisse,			
		Legisse,		ses, set. Pl. cùm semus, setis, sent.	
		Audivisse,			
Future Tense sing. Cùm	{	Amavero,	{	When I shall or will love.	
		Docuero,			
		Legero,		ris, rit. Pl. cùm rimus, ritis, rint.	
		Audivero,			

Infinitive Mood.

Present and Preterimper- fect Tense.	{	Amare,	{	To	{	love.	
		Docere,				teach.	
		Legere,				read.	
		Audire,				hear.	
Preterperfect and Preter- pluperfect Tense.	{	Amavisse,	{	To have or had	{	loved.	
		Docuisse,				taught.	
		Legisse,				read.	
		Audivisse,				heard.	
Future Tense.	{	Amaturum	{	esse, To	{	love	hereafter.
		Docturum				teach	
		Lecturum				read	
		Auditurum				hear	
Gerunds.	{	Amandi, of loving,	{	do, in	{	loving,	dum, to love.
		Docendi, of teaching,				teaching,	
		Legendi, of reading,				reading,	
		Audiendi, of hearing,				hearing,	
							dum, to teach.
							dum, to read.
							dum, to hear.

Eight Parts of Speech!

21

Supines.	Amatum,	To	love.	Amatu,	To be	loved.
	Doctum,		teach.	Doctu,		taught.
	Lectum,		read.	Lectu,		read.
	Auditum		hear.	Auditu,		heard.

A Participle	Amans, loving.
of the Present	Docens, teaching.
Tense.	Legens, reading.
	Audiens, bearing.

A Participle	Amaturus, to love or about to love.
of the first	Docturus, to teach or about to teach.
Future Tense.	Lecturus, to read or about to read.
	Auditurus, to hear or about to hear.

Before we decline any Verbs in *or*, for supplying of many Tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb *Sum*, in this wise following.

Sum, es, fui, esse, futurus, To be.

Indicative Mood.

Present Tense	S	Um, I am : es, est. Plural. Sumus, estis;
Singular.		sunt.
Preterimperfect tense fin.	E	eram, I was : eras, erat. Plural. eramus)
		eratis, erant.
Preterperfect Tense singular.	F	fui, I have been : fuisti, fuit. Plur. fuimus)
		fulistis, fuerunt vel fuere.
Preterpluperfect Tense fin.	F	fueraam, I had been : fueras, fuerat. Plural,
		fueramus, fueratis, fuerant.
Future Tense	E	ero, I shall or will be : eris, erit. Plural, eri
Singular.		mus, eritis, erunt.

Imperative

Imperative Mood.

Present Tense singul.	Sis, Es, Esto,	be thou	Sit, Esto.	Plur. Simus.	Sitis, Este, Estote.	Sint, Sunto.
--------------------------	----------------------	---------	---------------	--------------	----------------------------	-----------------

Optative Mood.

Present Tense sing. Utinam	Sim, I pray God I be : sis, sit. Plur. utinam simus, sitis, sint.
Preterimperf. tense sing. uti.	Essem, Would God I was : esses, esset. Plur. utinam essemus, essetis, essent.
Preterperfect Tense sing. uti.	Fuerim, I pray God I have been : fueris, fue- rit. Plur. utin. fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperf. Tense sing. uti.	Fuissem, Would God I had been : fuisses, fuil- set. Plur. utin. fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future Tense Singular. utin.	Fuero, God grant I be hereafter : fueris, fue- rit. Plur. utin. fuerimus, fueritis, fuerint.

Potential Mood.

Present Tense singular.	Sim, I may or can be : sis, sit. Plur. simus, sitis, sint.
Preterimperf. Tense singular.	Essem, I might or could be : esses, esset. Plur. essemus, essetis, essent.
Preterperfect Tense singu- lar.	Fuerim, I might, could, should, or ought to have been : fueris, fuerit. Plur. fuerimus fueritis, fuerint.
Preterpluper- fect Tense singular.	Fuissem, I might, could, should or ought to had been : fuisses, fuisset. Plur. fuissemus, fu- issetis, fuissent.
Future Tense singular.	Fuero, I may or can be hereafter : fueris, fue- rit. Plur. fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjun-

Subjunctive Mood.

Present Tense	{	Sim, <i>When I am</i> : sis, sit. <i>Plur.</i> Cùm simus,
ing. Cùm	{	sitis, sint.
Preterimperfect Tense	{	Essem, <i>When I was</i> : esses, esset. <i>Plur.</i> Cùm
esset Tense	{	essemus, essetis, essent.
Cùm	{	
Preterperfect Tense	{	Fuerim, <i>When I have been</i> : fueris, fuerit.
singular.	{	<i>Plur.</i> cùm fuerimus, fueritis, fuerint.
Cùm	{	
Preterpluperfect Tense	{	Fuissem, <i>When I had been</i> : fuisses, fuisset
singular.	{	<i>Plur.</i> cùm fuissemus, fuissetis, fuissent.
Cùm	{	
Future Tense	{	Fuero, <i>When I shall or will be</i> : fueris, fuerit.
singular. Cùm	{	<i>Plur.</i> cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect Tense.	{	Esse, <i>To be.</i>	{	Preterperfect and Preterpluperfect Tense.	{	Fuisse	{	<i>To have or had been.</i>
Future Tense.		Fore vel futurum esse, <i>To be hereafter.</i>						
Participle of Future Tense.	{	Futurus, <i>to be or about to be.</i>						

Verbs in *Or* of the four Conjugations be declined after these examples.

A Mor, amāris vel amāre, amatus sum vel fui, amāri, amatus, amandus. *To be loved.*
Doceor, docēris vel docēre, doctus sum vel fui, docēri, doctus, docendus. *To be taught.*
Legor, legēris vel legēre, lectus sum vel fui, legi, lectus, legendus. *To be read.*
Audior, audīris vel audīre, auditus sum vel fui, audiri, auditus, audiendus. *To be heard.*

C

[adice]

Indicative Mood

I am loved.

<i>Present Tense sin.</i>	{	Amor, amāris vel amāre, amatur.	<i>Pluraliter</i>	{	mu
		Doceor, docēris vel docēre, docetur.			mini
		Legor, legēris vel legere, legitur.			ntur
		Audior, audiris vel audire, auditur.			untur
<i>Preterimperfect Tense sing.</i>	{	Amabar, I was loved		{	
		Docebar,			
		Legebar,			baris vel bare, batur. Plur. bamur,
		Audiebar,			bamini, bantur.
<i>Preterperfect Tense singular.</i>	{	Amatus I have	{	{	tus es vel fuisti, tus es
		Doctus been loved.			vel fuit. Pl. ti sumus vel
		Lectus sum vel			fuimus, ti estis vel fuistis
		Auditus fui,			ti sunt fuerunt vel tuere
<i>Preterpluperfect Tense singul.</i>	{	Amatus I had been	{	{	tus eras vel fueras, tus era
		Doctus loved.			vel fuerat. P. ti eramus vel
		Lectus eram vel			fueramus, ti eratis vel fue
		Auditus fueram,			ratis, ti erant vel fuerant
<i>Future Tense sing.</i>	{	Amabor, I shall or will be loved.		{	
		Docebor,			beris vel bere, itur. Pl. bimur, imini
		Legar,			(untur
		Audiar,			eris vel ere, etur. Pl. emur, emini, entur

Imperative Mood

<i>Be thou loved.</i>	<i>Let him be loved.</i>	<i>Let us be loved.</i>	<i>Be ye loved.</i>	<i>Let them be loved.</i>
<i>Present tense singular.</i>	{	{	{	{
<i>Present tense plural.</i>	{	{	{	{

Optat

Optative Mood.

God grant I be loved.

Present	{	Amer, ēris vel ēre, ētur. Pl. uti. ēmur, ēmini, eatur	
Tense singular		Docear,	{ aris vel are, atur. Pl. uti. amur, amini, antur.
Utinam		Legar,	
Interim	{	Audiar,	
Tense singular		Amarer,	{
Utinam		Docerer,	
		Legerer,	{ reris vel rere, retur. Pl. uti. remur, (remini, rentur.
		Audirer,	

*Would God I were loved.**I pray God I have been loved.*

Interim	{	Amatus	{	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tu s
Tense singular		Doctus		sit vel fuerit. Plur. utin. ti simus vel
Utinam		Lectus		fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint
		Auditus		vel fuerint.

Would God I had been loved.

Interim	{	Amatus	{	essem vel fuisset, tus esses vel fuisses,
Tense singular		Doctus		tus esset vel fuisset. Plur. utin. ti es-
Utinam		Lectus		semus vel fuissetis, ti essetis vel fu-
		Auditus		issetis, ti essent vel fuissent.

God grant I be loved hereafter.

Future	{	Amatus	{	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tu
Tense singular		Doctus		erit vel fuerit. Plur. utin. ti erimus
Utinam		Lectus		vel fuerimus, ti eritis vel fueritis
		Auditus		ti erunt vel fuerint.

Potential Mood.

I may or can be loved.

Present	{	Amer, ēris vel ēre, ētur. Pl. ēmur, ēmini, eatur.	
Tense singular		Docear,	{ aris vel are, atur. Pl. amur, amini, antur
Utinam		Legar,	
		Audiar,	

Pro-

Preterim- perfect Tense sin- gular.	{	Amarer,	{	I would, should, or ought to be loved
		Docerer,		
		Legerer,		
		Audirer,		

I would, should, or ought to had been loved.

Preterper- fect Tense singular.	{	Amatus	{	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, ti
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

I would, should, or ought to had been loved.

Preterplu- perfect Tense sing.	{	Amatus	{	essem vel fuisset, tus esses vel fuisset
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

I may or can be loved hereafter.

Future Tense sin- gular.	{	Amatus	{	ero vel fuero, tus eris vel fueris, ti
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present Tense sin- gular.	{	Amer,	{	eris vel ere, etur. P. cum emur, emini, entur
		Docear,		
		Legar,		
		Audiar,		

Cum

Preterim- perfect Tense sing.	{	Amarer,	{	When I was loved.
		Docerer,		
		Legerer,		
		Audirer,		

Cum

Preterper- fect Tense singular.	{	Amatus	{	When I have been loved.
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

Cum

Preter

When I had been loved.

Preterplu- perfect tense sing. Cum	{	Amatus	{	essem vel fuisset, tuesces vel fuisset,
		Doctus		tus esset vel fuisset. <i>Plur.</i> cum ti es-
		Lectus		semus vel fuisset, ti essetis vel fu-
		Auditus		issetis, ti essent vel fuissent.

When I shall or will be loved.

Future tense sin- gular. Cum	{	Amatus	{	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus
		Doctus		erit vel fuerit. <i>Pl.</i> cum ti erimus
		Lectus		vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti
		Auditus		erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Pre- terimper- fect Tense.	{	Amari,	{	To be	{	loved.
		Doceri,				taught.
		Legi,				read.
		Audiri,				heard.

Preterper- fect and Preterplu- perf. tense.	{	Amatum	{	To have or had been loved.
		Doctum		
		Lectum		
		Auditum		

Future tense.	{	Amatum iri, vel amandum esse,	{	To be	{	loved	{	hereafter
		Doctum iri, vel docendum esse,				taught		
		Lectum iri, vel legendum esse,				read		
		Auditum iri, vel audiendum esse				heard		

Parti- ple of the Preterper- fect Tense.	{	Amatus, loved.
		Doctus, taught.
		Lectus, read.
		Auditus, heard.

Parti- ple of the Future in Inf.	{	Amandus,	{	To be	{	loved.
		Docendus,				taught.
		Legendus,				read.
		Audiendus				heard.

An Introduction to the
Of certain Verbs going out of Rule
*which are declined and formed
in manner following.*

Possum, potes, potui, posse, potens : *To may or can.*

Volo, vis, volui, velle : volendi, volendo, volendum : supinis caret : volens : *To will, or to be willing.*

Nolo, nonvis, nolui, nolle : nolendi, nolendo, nolendum : supinis caret : nolens : *To will, or to be unwilling.*

Malo, mavis, malui, malle : malendi, malendo, malendum : supinis caret : malens : *To have rather, or to be more willing.*

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse : edendi, edendo, edendum : esum esu, vel estum estu : edens, esurus vel esturus : *To eat.*

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri : factus, faciendus : *To be made, or to be done.*

Fero, fers, tuli, ferre : ferendi, ferendo, ferendum : latum, latu : ferens, laturus : *To bear or suffer.*

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri, latus, ferendus : *To be born or suffered.*

Indicative Mood.

Present Tense Singular.

Possūm, potes, potest
Volo, vis, vult.
Nolo, nonvis, nonvult
Malo, mavis, mavult
Edo, edis vel es, edit
Fio, fis, fit. (vel est)
Fero, fers, fert.
Feror, ferris vel fer-
re, fertur.

Pluraliter.

Possūmus, potestis, possunt.
Volumus, vultis, volunt.
Nolumus, nonvultis, nolunt
Malumus, mavultis, malunt
Edimus, editis vel estis, edunt
Fimus, fitis, fiunt.
Ferimus, fertis, ferunt.
Ferimur, ferimini, feruntur.

Preterim-

Rule.

Preterim-
perfect
Tense sin-
gular.

Poteram,
Voleham,
Noleham,
Malebam,
Edebam,
Fiebam,
Ferebam,
Ferebar,

as, at. *Plural.* amur, atis, ant.

(mini, bantur.

Ferebar, baris vel bare, batur. *Plu.* bamur, ba-

Preterper-
fect Tense
singular.

Potui,
Volui,
Nolui,
Factus
Latus

Malui,
Edi,
Tuli,

isti, it. *Pl.* imus, istis, erunt
(vel ere.

sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel
fuit. *Pl.* ti sumus vel fuimus, ti estis
vel fuistis, ti sunt fuerunt vel fuere.

Preterplu-
perfect
Tense
singular.

Potueram,
Volueram,
Nolueram,
Factus
Latus

Malueram,
Ederam,
Tuleram,

ras, rat. *Pl.* ramus,
ratis, rant.

eram vel fueram, tus eras, vel fueras,
tus erat vel fuerat. *Plur.* ti eramus
vel fueramus, ti eratis vel fueratis;
ti erant vel fuerant.

Future
Tense sin-
gular.

Potero,
Volam,
Nolam,
Malam,

eris, erit.
Edam,
Fiam,
Feram

Plur. Poterimus, eritis, erunt.
es, et. *Pl.* emus, etis, ent.

Perar, fereris vel ferere, feretur. *Plur.* feremur,
feremini, ferentur.

Possun, Volo, Malo, have no Imperative Mood.

An Introduction to the Imperative Mood.

<i>Present Tense singular.</i>	Noli, nolito. <i>Pluraliter</i> . Nolite, nolitote.			
	Es, esto:	edat,	edite, este,	Edant,
	ede,	esto,	Pl. edamus,	estote,
	edito:	edito:	editote:	edunto.
	Fito tu:	Fiat,	P. Fiamus.	Fite,
		Fito:		fitote:
	Fer,	Ferat,	Pl. Fera-	Ferte,
	ferto:	ferto:	mus.	fertote:
	Ferre,	Feratur,	Pl. Fe-	Ferimini,
	fertor:	fertor:	ramur,	ferimini:

Optative Mood.

<i>Present Tense singular.</i>	Possim,	Nolim,	is, it. <i>Plur. utinam</i>	imus,
	Velim,	Malim,	itis, int.	
	Edam,			
	Fiam,	as, at. <i>Plur. utinam</i>	amus, atis, ant.	
Utinam	Feram,			(antur.
	Ferar,	raris vel rare, ratur. <i>Pl. ut. amur, amipi,</i>		
<i>Preterimperfect Tense singular.</i>	Possim,	Ederem,		
	Vellem,	vel essem,	es, et. <i>Plu. utin. emus,</i>	
	Nollem,	Fierem,	etis, ent.	
	Mallem,	Ferrem,		(rentur.
Utinam	Ferrer,	reris vel rere, retur. <i>P. uti. remur, remini,</i>		
<i>Preterperfect Tense singular.</i>	Potuerim,	Maluerim,	ris, rit. <i>Pluraliter</i>	
	Voluerim,	Ederim,	<i>utinam</i> rimus,	
	Noluerim,	Tulerim,	ritis, rint.	
<i>Preterpluperfect Tense singular.</i>	Factus	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit		
	Latus	vel fuerit. <i>P. ut. ti simus vel fuerimus,</i>		
		ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.		
<i>Preterpluperfect Tense singular.</i>	Potuissem,	Maluissem,	ses, set, <i>Plu. utin.</i>	
	Voluissem,	Edissem,	femus, setis, sent.	
	Noluissem,	Tulissem,		
Utinam	Factus	essem vel fuisset, tuse esses vel fuisset,		
	Latus	tus esset vel fuisset. <i>Pl. uti. ti esse-</i>		
		mus vel fuisset, ti essetis vel fu-		
		issetis, ti essent vel fuissent.		

Futuro.

Eight Parts of Speech.

31

Future tense sin- gular. Utinam	Potuerō,	Maluerō,	ris, rit. <i>Plur. utinam</i>
	Voluerō,	Ederō,	rimus, ritis, rint.
	Noluerō,	Tulero,	
	Factus	ero vel fuerō, tū eris vel fueris, tū eris	
	Latus	vel fuerit. <i>P. ut. ti erimus vel fuerimus,</i>	
		ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint	

The Potential and the Subjunctive Moods are formed like the Optative in Voice, and do differ only in Signification and Sign of the Mood.

Infinitive Mood.

Present Tense and Preterim- perf. tense.	Posse.	Preterper- fect and Pre- terpluperfect Tense.	Potuisse.
	Velle.		Voluisse.
	Nolle.		Noluisse.
	Malle.		Maluisse.
	Edere vel esse.		Edisse.
	Ferre.		Tulisse.
Future Tense.	Fieri.		Factum esse vel fuisse
	Ferri.		Latum esse vel fuisse:
Future Tense.	Esurum esse.		Factum iri vel faciendum esse.
	Laturum esse.		Latum iri, vel ferendum esse.

Es and *queo* make *ibam* and *quibam* in the Preterimperfect Tense of the Indicative Mood, and *ibo* and *quibo* in the Future Tense; and in all other Moods and Tenses are varied like Verbs in *o* of the fourth Conjugation, saving that they make their Gerunds, *Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.*

Of the Preterperfect Tense of the Indicative Mood, be formed the Preterpluperfect Tense of the same Mood; the Preterperfect Tense, the Preterpluperfect Tense, and the Future Tense of the Optative Mood, the Potential Mood, and the Subjunctive Mood; the Preterperfect Tense, and the Preterpluperfect Tense of the Infinitive Mood; as of

Anavi,

Tenses
formed
of the
Preter-
perfect
Tense.

Amavi, are formed, *Amaveram, amaverim, amavero*, by changing *i* into *e* short: And *Amavissem, amavisse*, keeping *i* still.

Imper
sonals

Impersonals be declined throughout all Moods and Tenses in the Voice of the third Person singular only; as, *Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.*

And they have commonly before their English this Sign *It*; as, *It delighteth, Delectat. It becometh not, Non decet.*

OF THE PARTICIPLE.

Participle is a part of Speech, derived of a Verb, and taketh part of a Noun, as Gender, Case and Declension; and part of a Verb, as Tense and Signification; and part of both, as Number and Figure.

Four
kinds
of parti-
ciples.

There be four kinds of Participles: one of the Present Tense, another of the Preter Tense; one of the Future in *rus*, and another of the Future in *dus*.

Present
tense.

A Participle of the Present Tense hath his English ending in *ing*; as, *Loving*: and his Latin in *ans*, or *ens*; as, *Amans, docens*. And it is formed of the Preterimperfect Tense of the Indicative Mood, by changing the last Syllable into *ns*; as *Amaban, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens*.

The first
Future
in *rus*.

A Participle of the Future in *rus* betokeneth to do, like the Infinitive Mood of the Active Voice; as *Amaturus, To love or about to love*. And it is formed of the latter Supine, by putting to *rus*; as *Doctus, docturus*.

A Participle of the Preter Tense hath his English ending in *d*, *t*, or *n*; as, *loved*, *tanght*, *stain*: and his Latin in *tus*, *fus*, *xus*; as, *Amatus*, *visus*, *nexus*: And one in *uus*, as, *Mortuus*. And it is formed of the latter Supine, by putting to *s*; as, *Lectus*, *lectus*, except *Mortuus*.

A Participle of the Future in *us* betokeneth to suffer like the Infinitive Mood of the Passive Voice; as, *Amandus*, to be loved. And it is formed of the Genitive Case of the Participle of the Present Tense by changing *tis* into *us*; as, *amantis*, *amandus*; *legendis*, *legendus*. And it is also found to have the Signification of the Participle of the Present Tense: as, *Legendis veteribus proficis*, in reading old Authors thou dost profit.

Of a Verb Active, and of a Verb Neuter, which hath the Supines, come two Participles, one of the Present Tense, and another of the Future in *rus*; as of *Amo*, cometh *amans*, *amaturus*; of *Curo*, *currens*, *cursorus*.

Of a Verb Passive, whose Active hath the Supines, come two Participles: one of the Preter Tense, and another of the Future in *us*; as of *Amor* cometh *amatus*, *amandus*.

Of a Verb Deponent come three Participles: one of the Present Tense, one of the Preter Tense, and another of the Future in *rus*; as of *Auxilior* cometh *auxilians*, *auxiliatus*, *auxiliaturus*.

—And if the Verb Deponent do govern an Accusative Case after him, it may form also a Participle in *us*; as of *Loquor*, *loquendus*.

Of a Verb Commune come four Participles; as of *Largior* cometh *largiens*, *largiturus*, *largitus*, *largiendus*.

Participles of the Present Tense be declined like Nouns Adjectives of three Articles; as, *Nominativo hic*, *haec* & *hoc amans*. *Genitivo huius amantis*. *Dativo huic amanti*, &c.

Parti-

Participles of other Tenses be declined like Nouns Adjectives of three divers endings ; as, *Amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum. Amandus, amanda, amandum.*

OF AN ADVERB.

N Adverb is a Part of Speech joined to the Verbs to declare their Signification.

Of Adverbs some be of Time ; as, *Hodiè, cras, heri, perendiè, olim, aliquando, nuper, quando.* Some be of Place ; as, *Ubi, ibi, hic, istic, illic, intus, foris.* Some be of Number ; as, *Semel, bis,*

ter, quater, iterum.

Order ; as, *Indè, deindè, denique, postremò.*

Asking or doubting ; as, *Cur, quare, unde, quorsum, num, nunquid.*

Calling ; as, *Heus, ô, ehodum.*

Affirming ; as, *Certe, nã, profectò, sanè, scilicet, licèt, estò.*

Denying ; as, *Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.*

Swearing ; as, *Pol, adepòl, herclè, mediusfidius.*

Exhorting ; as, *Eja, agè, agitè, agedum.*

Flattering ; as, *Sodes, amabò.*

Forbidding ; as, *Ne.*

Wishing ; as, *Utinam, si, ô si, ô.*

Gathering together ; as, *Simul, unà, pariter, non modò, non solum.*

Parting ; as, *Seorsim, sigillatim, vicatim.*

Choosing ; as, *Potius, imò.*

Some be of

Some

Some be of

A thing not finished ; as, *Penè, ferè, propè, vix, modò, non.*

Shewing ; as *En, ecce.*

Doubting ; as, *Forſan, forſitan, fortaffis, fortaffe.*

Chance ; as, *Fortè, fortuitò.*

Likeneſs ; as, *Sic, ſicut, quaſi, ſeu, tanquam, velut.*

Quality ; as, *Benè, malè, doctè, fortitèr.*

Quantity ; as, *Multum, parum, minimum, paululum, plurimum.*

Comparison ; as, *Tam, quàm, magis, minus, maximè.*

Certain Adverbs be compared ; as, *Doctè, doctius, doctiſſimè. Fortitèr, fortius, fortiſſimè. Propè, propius, proximè.*

Alſo the Voices of Prepoſitions, if they be ſet alone, not having any Caſual Word to ſerve unto joined with them, be not Prepoſitions, but are changed into Adverbs ; as, *Qui antè non caver, poſt dolebet*, He that bewareth not afore, ſhall be ſorry afterward. *Coram laudare, & clam vituperare inhoneſtum eſt*, In preſence to commend one, and behind the back to diſpraiſe, is an unhoneſt point.

OF A CONJUNCTION.

Conjunction is a Part of Speech that joineth Words and Sentences together.

Of Conjunctions ſome be Copulatives ; as, *Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.*

Diſjunctives ; as, *Aut, ve, vel, ſeu, ſive.*

Diſcretives ; as, *Sed, quidem, autem, verò, at, aſt.*

Some be

Cauſals ; as, *Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quod, quum, quoniam* and *quando* ſet for *quoniam*.

Some

An Introduction to the

- Conditionals; as, *Si, fin, modò, dum, dummodo.*
 Exceptives; as *Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam,*
 Interrogatives; as *Ne, an, utrum, necne, anne, nonne.*
 Some be Illatives; as, *Ergo, ideo, igitur, quare itaque, proin.*
 Adversatives; as, *Etsi, quanquam, quamvis, licet, esto.*
 Redditives to the same; as *Tamen, attamen.*
 Electives; as, *Quam, ac, atque.*
 Diminutives; as, *Saltem, vel.*

OF A PREPOSITION.

Preposition is a Part of Speech most commonly set before other Parts, either in Apposition; as, *Ad patrem*; or else in Composition; as, *Indoctus*.

These Prepositions following serve to
the Accusative Case.

<i>Ad, To.</i>	}	<i>Adversus,</i>	}	<i>Against.</i>
<i>Apud, At.</i>				
<i>Ante, Before.</i>		<i>Adversum,</i>		
<i>Cis,</i>	}	<i>On this side.</i>	}	<i>Extra, Without.</i>
<i>Citra,</i>				<i>Intra, Within.</i>
<i>Circum,</i>	}	<i>About</i>	}	<i>Inter, Between,</i>
<i>Circa,</i>				<i>Infra, Beneath.</i>
<i>Contra, Against.</i>	}		}	<i>Juxta, Beside, or nigh to.</i>
<i>Erga, Towards.</i>				<i>Ob, For.</i>

Eight Parts of Speech.

37

<i>Ponè</i> , Behind.	{	<i>Ultra</i> , Beyond.
<i>Per</i> , By or through.		<i>Præter</i> , Beside.
<i>Pr. pè</i> , Nigh.	{	<i>Supra</i> , Above.
<i>Propter</i> , For.		<i>Circiter</i> , About.
<i>Secundum</i> , {	{	<i>Usque</i> , Until.
<i>Post</i> , } After.		<i>Secus</i> , By.
<i>Trans</i> , On the further	{	<i>Versus</i> , Towards.
side.		<i>Penes</i> , In the Power.

Where note, That *Versus* is set after his Casual Word ; as, *Londinum versus*, Towards London.
And likewise may *Penes* and *Usque* be set also.

*These Prepositions following serve to
the Ablative Case.*

<i>A, ab, abs</i> , From or fro.	{	<i>Pro</i> , For.
<i>Cum</i> , With.		<i>Pr.e</i> , Before or in com-
<i>Coram</i> , Before, or in	{	parison.
Presence.		<i>Palam</i> , Openly.
<i>Clam</i> , Privily.	{	<i>Sine</i> , }
<i>De</i> , }		Without.
<i>E</i> , {	{	<i>Absque</i> , }
<i>Ex</i> , } Of or fro		<i>Tenus</i> , Until, or up to.

Where note, That if the Casual Word joined with *Tenus* be the Plural Number, it shall be put in the Genitive Case, and be set before *Tenus* ; as *Aurium tenus*, Up to the Ears. *Genuum tenus*, Up to the Knees.

Note also, That the Voices of Prepositions, being set alone without their Casual Words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs : as is aforesaid in the Adverb.

These

*These Prepositions following serve to
both Cases.*

In with this Sign *To*, to the Accusative Case : as, *In urbem*, Into the City. *In* without this Sign *To*, to the Ablative Case ; as, *In te spes est*, My hope is in thee, *Sub noctem*, A little before Night. *Sub iudice lis est*, The Matter is before the Judge. *Super lapidem*, Upon a Stone. *Super viridi fronde*, Upon a green Leaf. *Subter terram*, Under the Earth. *Subter aquis*, Under the Water.

OF AN INTERJECTION.

N Interjection is a Part of Speech which betokeneth a sudden Passion of the Mind under an imperfect Voice.

Some are of Mirth ; as, *Evax*, *vaha*.

Some are of Sorrow : *Heu*, *bei*.

Dread ; as *Atat*.

Marvelling ; as, *Papa*.

Disdaining ; as, *Hem*, *vah*.

Shunning ; as, *Apage*.

Praising ; as, *Euge*.

Scorning ; as, *Hui*.

Exclamation ; as, *Proh Deum atque hominum fidem*.

Cursing ; as, *Væ*, *malum*.

Laughing ; as, *Ha*, *ha*, *he*.

Calling ; as, *Eho*, *ho*, *io*.

Silence ; as, *Au*, and such others.

Some are of

THE
CONCORDS
OF
LATIN SPEECH.

OR the due joining of Words in Construction, it is to be understood that in Latin Speech there be three Concords. The first between the Nominative Case and the Verb; The second between the Substantive and the Adjective; The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

WHEN an English is given to be made in Latin, look out the principal Verb. If there be more Verbs than one in a Sentence, the first is the principal Verb; except it be the Infinitive Mood, or have before it a Relative; as, *that*, *whom*, *which*, or a Conjunction; as, *ut*, *that*; *cum*, *when*; *si*, *if*; and such others.

When ye have found the Verb, ask this Question; *who*, or *what*? and the Word that answereth to the Question shall be the Nominative Case to the Verb; except it be a Verb Impersonal, which will have

The Construction of the

no Nominative Case. And the Nominative shall, in making and construing Latin, be set before the Verb, except a Question be asked, and then the Nominative is set after the Verb, or after the Sign of the Verb; as, ^b *Amas* ^a *tu*? Lovest thou? ^b *Venitne* ^a *Rex*? Doth the King come?

Likewise if the Verb be of the Imperative Mood; as, ^b *Ama* ^a *tu*, Love thou. ^b *Amato* ^a *ille*, Let him love.

And sometime when this Sign *it* or *there* cometh before the English of the Verb; as, ^b *Est* ^a *liber meus*, It is my Book. ^b *Venit ad me* ^a *quidam*, There came one to me. And that Casual Word which cometh next after the Verb, and answereth to the Question *whom* or *what*? made by the Verb, shall commonly be the Accusative Case; except the Verb do properly govern another Case after him to be construed withal; *Sic cupis* ^a *placere* ^b *magistro*, ^a *utere* ^b *diligentia*, *nec* ^a *sis tantus* ^b *cessator*, *ut* ^b *calcariibus* ^a *indigeas*, If thou covetest to please thy Master, use diligence, and be not so slack, that thou shalt need Spurs.

A Verb Personal agreeth with his Nominative Case in Number and Person; as, ^a *Præceptor* ^b *legit*, ^a *vos vero* ^b *negligitis*, The Master readeth, and ye regard not. Where note, That the first Person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many Nominative Cases singular, with a Conjunction Copulative coming between them, will have a Verb Plural, which Verb Plural shall agree with the Nominative Case of the most worthy Person; as, ^a *Ego* & ^a *tu* ^b *sumus in tuto*, I and thou be in Safe-guard. ^a *Tu* & ^a *Pater* ^b *periclitamini*, Thou and thy Father are in Jeopardy. ^a *Pater* & ^a *Præceptor* ^b *accersunt te*, Thy Father and thy Master have sent for thee.

Eight Parts of Speech.

41

When a Verb cometh between two Nominative Cases of divers Numbers, the Verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one Person; as, *Amantium* ^a *iræ amoris* ^a *reintegratio* ^b *est*. The falling out of Lovers is the Renewing of Love. *Quidenim nisi* ^a *vota* ^b *superfunt*? For what remaineth save only Prayers? *Pectora percussit*, ^a *pectus quoque* ^a *robora* ^b *fiunt*, She struck her Breast, and her Breast turned into Oak also.

Here note also, that sometime the Infinitive Mood of a Verb, or else a whole Clause afore-going, or else some Member of a Sentence may be the Nominative Case to the Verb; as, *Diluculo surgere saluberrimum* ^b *est*, To rise betime in the morning is the most wholesome thing in the World. *Multum scire vita* ^b *est jucundissima*, To know much is the most pleasant (or sweetest) Life of all.

The second Concord.

WHen ye have an Adjective, ask this Question *who* or *what*? and the Word that answereth to the Question, shall be the Substantive to it.

The Adjective, whether it be a Noun, Pronoun, or Participle, agreeth with his Substantive in Case, Gender and Number: as, *Amicus* ^b *certus in* ^a *re incerta geritur*, A sure Friend is tried in a doubtful Matter. *Homo* ^b *armatus*, a Man armed. *Ager* ^b *colendus*, a Field to be tilled. *Hic* ^a *vir*, this Man, *meus* ^a *herus est*, is my Master.

Where note, That the Masculine Gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter.

Many Substantives singular, having a Conjunction Copulative coming between them, will have an Adjective plural, which Adjective shall agree with the Substantive of the most worthy Gender; as, *Rex & Regina* ^b *beati*, the King and Queen are blessed.

The Construction of the The third Concord.

WHen ye have a Relative, ask this Question *who* or *what*? and the Word that answereth to the Question, shall be the Antecedent to it.

The Antecedent most commonly is a Word that goeth before the Relative, and is rehearsed again of the Relative.

The Relative agreeth with his Antecedent in Gender, Number and Person; as, *Vir sapit qui pauca loquitur*, that Man is wise that speaketh few things or words.

Sometime the Relative hath for his Antecedent the whole Reason that goeth before him, and then he shall be put in the Neuter Gender, and singular Number; as, *Intempore veni, quod omnium rerum est primum*, I came in season, which is the chiefest thing of all. But if the Relative be referred to two Clauses or more, then the Relative shall be put in the plural Number; as, *Tu multum dormis, & saepe potas, quae ambo sunt corpori inimica*, Thou sleepest much, and drinkest often, both which things are naught for the Body.

When this English *that* may be turned into this English *which*, it is a Relative; otherwise it is a Conjunction, which in Latin is called *quod* or *ut*; and in making Latin it may elegantly be put away, by turning the Nominative Case into the Accusative, and the Verb into the Infinitive Mood; as, *Gaudeo quod tu bene vales; Gaudeo te bene valere*, I am glad that thou art in good Health. *Jubeo ut tu abeas; Jubeo te abire*, I bid that thou go hence

Many Antecedents singular, having a Conjunction Copulative between them, will have a Relative plural, which Relative shall agree with the Antecedent the most worthy Gender; as, *Imperium & digni-*

dignitas [†] *quæ petisti*, the Rule and Dignity which thou hast required.

But in things not apt to have Life, the Neuter Gender is most worthy: Yea, and in such a case, though the Substantives or Antecedents be of the Masculine or of the Feminine Gender, and none of them of the Neuter, yet may the Adjective or Relative be put in the Neuter Gender; as, *Arcus & ^{††} calami sunt* [†] *bona*, the Bow and Arrows be good. *Arcus & ^{††} calami* [†] *quæ fregisti*, the Bow and Arrows which thou hast broken.

The Case of the Relative.

When there cometh no Nominative Case between the Relative and the Verb, the Relative shall be the Nominative Case to the Verb; as, *Miser est* [†] *qui nummos* [†] *admiratur*, Wretched is that Person which is in love with Money.

But when there cometh a Nominative Case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such Case as the Verb will have after him; as, *Felix* [†] *quem* ^{††} *faciunt aliena* [†] *pericula cautum*, Happy is he whom other Mens Harms do make to beware.

As the Relative may be the Nominative Case to the Verb, so it may be the Substantive to the Adjective that is joined with, or that cometh after him; as, *Divitias amare noli*, [†] *quod annuum est* [†] *serdidissimum*, Love not thou Riches, which to do is the most beggarly thing in the World.

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the Rule of the Relative; as, *Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c.* which evermore come before the Verb like as the Relative doth; as, *Hei mihi qualis erat! Talis erat,* [†] *qualem nunquam* [†] *vidi*.

Yet here is to be understood and noted, that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive Mood that cometh after the Verb; as, *Quibus vo-*

luisi me gratias ^a *agere*, *egi*, What Persons thou willedst me to thank, I have thanked.

Sometime of a Participle; as, ^b *Quibus rebus* ^a *eductus fecisti*? With what things moved didst thou it?

Sometime of the Gerund; as, ^b *Quæ nunc non est* ^a *narrandi locus*, Which things at this present is no Time to tell.

Sometime of the Preposition set before him; as ^b *Quem* ^a *in locum deducta res sit*, *vides*, Unto what State the Matter is now brought thou seest.

Sometime of the Substantive that it doth accord with; as, *Senties* ^b *qui* ^a *vir siem*, thou shalt perceive what a Fellow I am. Albeit in this manner of speaking, *qui* is an Indefinite, and not a Relative.

Sometime of a Noun Partitive or Distributive; as, ^b *Quarum rerum* ^a *utram minus velim*, *non facile possum existimare*, Of the which two things whether I would less have, I cannot easily determine.

Sometime it is put in the Genitive Case, by reason of a Substantive coming next after him; as, *Ego illum non novi*, ^b *cujus* ^a *causâ hoc incipis*, I knew him not for whose Cause thou beginnest this Matter.

Sometime it is otherwise governed of a Noun Substantive; as, *Omnia tibi dabuntur*, ^b *quibus* ^a *opus habes*, All things shall be given thee which thou hast need of.

Sometime of an Adverb; as, ^b *Cui utram* ^a *obviâ procedam*, *nondum statui*, Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the Ablative Case with this Sign *than*, and is governed of the Comparative Degree coming after him; as, *Utere virtute*, ^b *quid* ^a *nihil est* ^a *melius*, Use Virtue, than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the Ablative Case absolute; as, *Quantus erat Julius Cæsar*, ^a ^b *quo Imperatore*, *Romani*, *primum Britanni-*

am ingressi sunt? How worthy a Man was *Julius Cæsar*, under whose Conduct the Romans first entred into Britain?

Also when it signifieth an Instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the Ablative Case; as, *Ferrum habuit, quo se occiderit*, He had a Knife, wherewith he would have slain himself.

When a Relative cometh between two Substantives of divers Genders, it may indifferently accord with either of them; as, *ⁱ Avis quæ passer appellatur*; or, *ⁱ Avis qui passer appellatur*, the Bird which is called a Sparrow. Yea, though the Substantives be of divers Numbers also; as, *ⁱ Estne ea Lutetia, quæ nos Parisios dicimus?* Is not that called Lutetia, that we do call Paris? Or else, *ⁱ Estne ea Lutetia, quos nos Parisios dicimus?*

Construction of Nouns substantives.

When two Substantives come together betokening divers things, the latter shall be the Genitive Case; as, *ⁱ Facundia Ciceronis*, the Eloquence of Cicero. *ⁱ Opus Virgilii*, the Work of Virgil. *ⁱ Amor studiorum*, a Lover of Studies. *ⁱ Dogma Platonis*, the Opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one Case; as, *ⁱ Pater meus vir, amat me puerum*, my Father being a Man, loveth me a Child.

When the English of this Word *res* is put with an Adjective, ye may put away *res*, and put the Adjective in the Neuter Gender, like a Substantive; as, *ⁱ Multa me impedierunt*, many things have letted me. And being so put it may be the Substantive to an Adjective; as, *ⁱ Pauca his similia*, a few things like unto these. *ⁱ Nonnulla hujusmodi*, Many things of like sort.

An Adjective in the Neuter Gender put alone without a Substantive, standeth for a Substantive,

The Construction of the

lulist me gratias. ^a agere, egi, What Persons thou willedst me to thank, I have thanked.

Sometime of a Participle; as, *^b Quibus rebus ^a adductus fecisti?* With what things moved didst thou it?

Sometime of the Gerund; as, *^b Qua nunc non est ^a narrandi locus*, Which things at this present is no Time to tell,

Sometime of the Preposition set before him; as *^b Quem ^a in locum deducta res sit, vides*, Unto what State the Matter is now brought thou seest.

Sometime of the Substantive that it doth accord with; as, *Senties ^b qui ^a vir siem*, thou shalt perceive what a Fellow I am. Albeit in this manner of speaking, *qui* is an Indefinite, and not a Relative.

Sometime of a Noun Partitive or Distributive; as, *^b Quarum rerum ^a utram minus velim, non facile possum existimare*, Of the which two things whether I would less have, I cannot easily determine.

Sometime it is put in the Genitive Case, by reason of a Substantive coming next after him; as, *Ego illum non novi, ^b cuius ^a causa hoc incipis*, I knew him not for whose Cause thou beginnest this Matter.

Sometime it is otherwise governed of a Noun Substantive; as, *Omnia tibi dabuntur, ^b quibus ^a opus habes*, All things shall be given thee which thou hast need of.

Sometime of an Adverb; as, *^b Cui utrum ^a obviam procedam, nondum statui*, Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the Ablative Case with this Sign *than*, and is governed of the Comparative Degree coming after him; as, *Utere virtute, ^b qua nihil est ^a melius*, Use Virtue, than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the Ablative Case absolute; as, *Quantus erat Julius Caesar, ^a quo Imperatore, Romani primum Britanni-*

am ingressi sunt? How worthy a Man was *Julius Caesar*, under whose Conduct the Romans first entred into Britain?

Also when it signifieth an Instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the Ablative Case; as, *Ferrum habuit quo se occiderit*, He had a Knife wherewith he would have slain himself.

When a Relative cometh between two Substantives of divers Genders, it may indifferently accord with either of them; as, *Avis qua passer appellatur*; or, *Avis qui passer appellatur*, the Bird which is called a Sparrow. Yea, though the Substantives be of divers Numbers also; as, *Estne ea Lutetia quam nos Parisios dicimus?* Is not that called *Lutetia*, that we do call *Paris*? Or else, *Estne ea Lutetia, quos nos Parisios dicimus?*

Construction of Nouns Substantives.

When two Substantives come together betokening divers things, the latter shall be the Genitive Case; as, *Facundia Ciceronis*, the Eloquence of Cicero. *Opus Virgilii*, the Work of Virgil. *Amator studiorum*, a Lover of Studies. *Dogma Platonis*, the Opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one Case; as, *Pater meus vir, amat me puerum*, my Father being a Man, loveth me a Child.

When the English of this Word *res* is put with an Adjective, ye may put away *res*, and put the Adjective in the Neuter Gender, like a Substantive; as, *Multa me impediunt*, many things have letted me. And being so put it may be the Substantive to an Adjective; as, *Pauca his similia*, a few things like unto these. *Nonnulla hujusmodi*, Many things of like sort.

An Adjective in the Neuter Gender put alone without a Substantive, standeth for a Substantive,

and may have a Genitive Case after him, as if it were a Substantive; as, *Multum^a lucr^b*, much Gain, *Quantum^a negotii*, How much Business, *Id^a Operis*, that Work.

Words importing Endowment of any Quality or Property, to the Praise or Dispraise of a thing, coming after a Noun Substantive, or a Verb Substantive, may be put in the Ablative Case, or in the Genitive; as, *Puer^a boni indolis*, or *Puer^a bonae indolis*, a Child of good Towardness. *Puer^a boni ingenii*, or *Puer^a bono ingenio*, a Child of a good Wit.

Opus and *usus* when they be Latin for need, require an Ablative Case; as, *Opus est mihi tuo^b iudicio*, I have need of thy Judgment. *Viginti^b minis^a* *usus est filio*, my Son hath need of twenty Pounds.

Construction of Adjectives.

The Genitive Case.

ADjectives that signify Desire, Knowledge, Remembrance, Ignorance or Forgetting, and such other like, require a Genitive Case; as, *Cupidus^a auri*, Covetous of Money, *Peritus^a belli*, Expert of Warfare. *Ignarus^a omnium*, Ignorant of all things. *Fidens^a animi*, Bold of Heart. *Dubius^a mentis*, Doubtful of Mind. *Memor^a praeteriti*, Mindful of that is past. *Reus^a facti*, Accused of Theft.

Nouns Partitives and certain Interrogatives, with certain Nouns of Number require a Genitive Case; as, *Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicumque, quidam, quis* for *aliquis*, or *quis* an Interrogative; as, *Unus, duo, tres, primus, secundus, tertius, &c.* as, *Aliquis nostrum*; *Primus omnium*.

When a Question is asked, the Answer in Latin must be made by the same Case of a Noun, Pro-

noun

noun or Participle, and the same Tense of a Verb, that the Question is asked by; as, ^a *Cujus est fundus?* ^b *vicini.* *Quid* ^a *agitur in ludo literario?* ^b *studetur.* Except a Question be asked by *Cujus*, *ja*, *jum*; as, ^a *Cujus est sententia?* ^b *Ciceronis.* Or by a Word that may govern divers Cases; as, ^b *Quanti* ^a *emisti librum?* ^b *Parvo.* Or except I must answer by one of these Possessives, *Meus*, *tuus*, *suus*, *noſter*, *veſter*; as, ^a *Cujus est domus?* *non* ^b *veſtra*, ſed ^b *noſtra.*

Nouns of the Comparative and the Superlative Degree being put Partitively, that is to ſay, having after them this English *of* or *among*, require a Genitive Caſe; as, ^a *Aurium* ^a *mollior eſt ſiniſtra.* Of the Ears the left is the ſofter. *Cicero* ^b *Oratorum* ^a *eloquentiſſimus.* Cicero the moſt eloquent of Orators.

Nouns of the Comparative Degree having *than* or *by* after them, do cauſe the Word following to be the Ablative Caſe; as, ^a *Frigidior* ^b *glacie.* More cold than Ice. ^a *Doctior* ^b *multo.* Better learned by a great deal. *Uno* ^b *pede* ^a *altior.* Higher by a foot.

The Dative Caſe.

Adjectives that betoken Profit or Diſprofit, Likeneſs or Unlikeneſs, Pleaſure, Submitting, or Belonging to any thing, require a Dative Caſe; as, *Labor eſt* ^a *utilis* ^b *corpori.* Labor is profitable to the Body. ^a *Equalis* ^b *Hectori.* Equal to Hector. ^a *Idoneus* ^b *bello.* Fit for War. ^a *Jucundus* ^b *omnibus.* Pleaſant to all Perſons. ^a *Parenti* ^a *ſupplex.* Suppliant to his Father. ^a *Mibi* ^a *proprium.* Proper to me.

Likewiſe Nouns Adjectives of the Paſſive Signification in *bilis*, and Participials in *dus*; as, ^a *Flebilis* ^a *ſtendus* ^b *omnibus.* To be lamented of all Men. ^a *Formidabilis* ^a *formidandus* ^b *hoſti.* To be feared of his Enemy.

The Accuſative Caſe.

THE Measure of Length, Breadth or Thickneſs of any thing, is put after Adjectives in the Accuſative

The Construction of the

Accusative Case, and sometime in the Ablative Case; as, *Turris* ^a *alta* ^b *centum pedes*, a Tower an hundred Foot high. *Arbor* ^a *lata* ^b *tres digitos*, a Tree three Fingers broad. *Liber* ^a *crassus* ^b *tres pollices*, vel ^b *tribus pollicibus*, a Book three Inches thick.

The Ablative Case.

Adjectives signifying Fulness, Emptiness, Plenty or Want, require an Ablative Case, and sometime a Genitive; as, *Cupid* ^a *abundans*, *Etura* ^a *thymo* ^a *plena*. *Paucus* ^a *hirci*, ^b *is e*, ^b *ab e*. *Nulla* ^a *epistola* ^a *inanis* ^b *re aliqua*. *Ditissimus* ^a *agnis*. *Statorum* ^a *plena sunt omnia*. *Quis nisi* ^b *mentis*. *inops*, *oblatus respuat aurum*. *Integer* ^b *vita*, ^b *scelerisque* ^b *impurus*. *Non eget Mauri jaculis nec arcu*. *Expers* ^a *omni*. *Corpus* ^a *inane* ^b *anime*.

These Adjectives, *Dignus*, *indignus*, *præditus*, *captus*, *contentus*, with such others, will have an Ablative Case; as, *Dignus* ^b *honore*. *Captus* ^b *oculis*. *Virtute* ^a *præditus*. *Paucis* ^a *contentus*.

Where note, That *Dignus*, *indignus* and *contentus*, may instead of an Ablative Case have an Infinitive Mood of a Verb; as, *Dignus* ^b *laudari*, worthy to be praised. *Contentus in pace* ^b *vivere*, content to live in Peace.

Construction of the Pronoun.

These Genitive Cases of the Primitives, *Mei*, *tui*, *sui*, *nostri*, and *vestri*, be used when Suffering or Passion is signified; as, *Pars* ^b *tui*. *Amor* ^b *mei*. But when Possession is signified, *Meus*, *tuus*, *sus*, *oster* and *vester* be used; as, *Ars* ^b *tua*. *Imago* ^b *tua*.

These Genitive Cases, *Nostrium*, *vestrum*, be used after Distributives, Partitives, Comparatives, and Superlatives; as, *Nemo* ^b *vestrum*. *Aliquis* ^b *nostrum*. *Major* ^b *vestrum*. *Maximu* ^b *natu* ^b *nostrum*.

Con;

Construction of the Verb: and

first with the Nominative Case.

Sum, forem, fio, existo, and certain Verbs Passives; as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will have such Case after them, as they have before them; as, ^a *Fama* ^b *est malum*, Fame is an evil thing. ^a *Malus* ^b *culturâ* ^a *fit* ^b *bonus*, an evil Person by due Ordering or Governance is made good. ^a *Cræsus* ^a *vocatur* ^b *dives*, Cræsus is called rich. ^a *Horatius* ^a *salutatur* ^b *Poeta*, Horace is saluted by the Name of Poet. *Malo* ^a *te* ^b *divitem* ^a *esse* ^b *quam haberi*, I had rather thou wert rich indeed than so accounted.

Also Verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called Verbs of Gesture; as, *Eo*, *incedo*, *curro*, *sedeo*, *appareo*, *hibeo*, *cubo*, *studeo*, *dormio*, *somnio*, and such other like, as they have before them a Nominative Case of the Doer or Sufferer, so may they have after them a Nominative Case of a Noun or Participle, declaring the Manner or Circumstance of the Doing or Suffering; as, ^a *Incedo* ^b *claudus*, I go lame. ^a *Petrus* ^a *dormit* ^b *securus*, Peter sleepeth void of Care. ^a *Tu* ^a *cubas* ^b *supinus*, Thou liest in Bed with thy Face upward. ^a *Somnias* ^b *uigilans*, Thou dreamest waking. ^a *Studeto* ^b *stans*, Study thou standing. And likewise in the Accusative Case; as, *Non* ^a *debet* ^a *quenquam* ^a *meire* ^b *currentem*, *aut mandentem*, It doth not become any Man to piss running or eating.

And generally, when the Word that goeth before the Verb, and the Word that cometh after the Verb belong both to one thing, that is to say, have respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one Case, whether the Verb be Transitive or Intransitive, of what kind soever the Verb be; as, ^a *Loquor* ^b *frequens*, I speak often.

^a *Taceo*

^a *Taceo* ^b *multus*, I hold my Peace much. ^a *Scribo*
epistolas ^b *rarissimus*, I write Letters very seldom.
Ne ^a *assuescas* ^{aa} *bibere vinum* ^b *jejunus*, Accustom
 not thy self to drink Wine next thy Heart, or not
 having eaten somewhat before.

The Genitive Case.

THis Verb *Sum* when it betokeneth or import-
 eth Possession, Owing, or otherwise pertaining
 to a Thing, as a Token, Property, Duty or Guile,
 it causeth the Noun, Pronoun or Participle follow-
 ing to be put in the Genitive case; as, *Hæc vestis*
^a *est* ^b *patris*, This Garment is my Father's. ^b *Insip-*
^a *ientis est dicere, non putaram*, It is the Property of
 a Fool to say I had not thought. *Extrema est* ^b *de-*
^a *mentia discere dedistenda*, It is a point of the great-
 est Folly in the World, to learn things that must af-
 terwards be learned otherwise. ^b *Orantis est nihil*
^a *nisi celestia cogitare*, It is the Duty of a Man that
 is saying his Prayers, to think on nothing but
 Heavenly things. Except that these Pronouns,
Meus, tuus, suus, noster and *vester*, shall in such man-
 ner of speaking be used in the Nominative case;
 as, *Hic Codex est* ^b *meus*, This Book is mine. *Hæc*
Domus est ^b *vestra*, This House is yours. *Non est*
^a *mentiri* ^b *meum*, It is not my Guile (or Property)
 to lye. ^b *Nostrium est injuriam non inferre*, It is
 our parts not to do wrong. ^b *Tuum est omnia juxta*
^a *paci*, It is thy Part (or Duty) to suffer all things
 alike.

Verbs that betoken to esteem or regard, require
 a Genitive case, betokening the Value; as, ^b *Parvi*
^a *ducitur probitas*, Honesty is reckoned little worth.
^b *Maximi penditur nobilitas*, Nobleness of Birth is
 very much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, pur-
 ging, quitting or asswailing, will have a Genitive case
 of the Crime, or of the Cause, or of the thing that

Eight parts of Speech.

51

one is accused, condemned, or warned of: Or else an Ablative case most commonly without a Preposition; as, *Hic* ^b *furti se* ^a *alligat*, vel ^{bb} *furto*. ^a *Admonuit me* ^b *errati*, vel ^{bb} *errato*. ^b *De Pecuniis repetundis* ^a *damnatus est*.

Satago, *misereor*, *miseresco*, require a Genitive case; as, ^b *Rerum suarum* ^a *satagit*. ^a *Miserere* ^b *mei*, *Deus*.

Reminiscor, *obliviscor*, *recordor*, and *memini*, will have a Genitive, or an Accusative case; as, ^a *Reminiscor* ^b *historiae*. ^a *Obliviscor* ^b *carminis*. ^a *Recordor* ^b *pueritiam*. ^a *Obliviscor* ^b *lectionem*. ^a *Memini* ^b *tui*, vel ^{bb} *te*, I remember thee. ^a *Memini* ^b *de te*, I speak of thee. ^a *Egeo* or ^a *indigeo* ^b *tui*, vel ^{bb} *te*, I have need of thee. ^a *Potior* ^b *urbis*, I conquer the City. ^a *Potior* ^b *voto*, I obtain my Desire.

The Dative Case.

ALL manner of Verbs put acquisitively, that is to say, with these Tokens *to* or *for* after them, will have a Dative case; as, *Non* ^b *omnibus* ^a *dormio*, I sleep not to all Men. ^b *Huius* ^a *habeo*, non ^b *tibi*, I have it for this Man, and not for thee.

To this Rule do also belong Verbs betokening to Profit or Disprofit; as *Commodo*, *incommodo*, *noceo*.

Compare; as, *Comparo*, *compono*, *confero*.

Give or restore; as, *Dono*, *reddo*, *refero*.

Promise or pay; as, *Promitto*, *polliceor*, *solvo*.

Command or shew; as, *Impero*, *indico*, *monstro*.

Trust; as, *Fido*, *confido*, *fidelem habeo*.

Obey or to be against; as, *Obedio*, *adulor*, *repugno*.

Threaten or to be angry with; as, *Minor*, *indignor*, *iraſcor*.

Also *Sum* with his Compounds, except *Paſſum*. Also Verbs compounded with *Satis*, *benè* and *male*; as, *Satisfacio*, *benefacio*, *malefacio*. Finally certain Verbs compounded with these Prepositions, *Pra*, *ad*, *con*, *sub*, *ante*, *post*, *ob*, *in*, *inter*, will have a Dative case; as, *Praluceo*, *adjaceo*, *condono*, *suboleo*,

The Construction of the

oleo, antesto, posthabeo, obijicio, insulto, interserbo.

This Verb *Sum*, *es*, *fui*, may oftentimes be set for *habeo*, and then the Word that seemeth in the English to be the Nominative Case, shall be put in the Dative, and the Word that seemeth to be the Accusative, shall be the Nominative; as, *Est mihi mater*, I have a Mother. *Non est mihi argentum*, I have no Money. But if *Sum* be the Infinitive Mood, this Nominative shall be turned into the Accusative; as, *Scio tibi non esse argentum*, I know thou hast no Money.

Also when *Sum* hath after him a Nominative Case and a Dative, the Word that is the Nominative case may be also the Dative; so that *Sum* may in such manner of speaking be construed with a double Dative Case; as, *Sum tibi praesidium*, I am to thee a Safeguard. *Hoc res est mihi voluptati*, This thing is to me a Pleasure.

And not only *Sum*, but also many other Verbs, may in such manner of speaking, have a double Dative Case, one of the Person, and another of the Thing; as, *Do tibi vestem pignora*, I do thee a Safeguard. *Hoc tu tibi laudi ducis*, This thing is to thee a Pleasure.

The Accusative Case.

Verbs Transitives are all such as have after them an Accusative case of the Doer or Sufferer, whether they be Active, Deponent or Common; as, *Ufus promptus facit*, *Femina ludificatur viros*, *Largitur pecuniam*.

Also Verbs Neuters may have an Accusative case of their own Signification; as, *Endymionis somnum dormis*, *Gaudeo gaudium*, *Vivo vitam*.

Verbs of Asking, Teaching, and Arraying, will have two Accusative cases, one of the Sufferer, and another of the thing; as, *Rogo te pecuniam*, *Docceo te literas*, *Quod te jamdudum horrore*, *Exuo me gladium*.

The

The Ablative Case.

ALL Verbs require an Ablative case of the Instrument, put with this Sign *with* before it, or of the Cause, or of the Manner of Doing; as, *Ferit eum gladio.* *Taceo metu.* *Summa eloquentia causam egit.*

The Word of Price is put after Verbs in the Ablative Case; as, *Vendidi auro.* *Emptus sum argento.* Except these Genitives when they be put alone without Substantives, *Tanti, quanti, pluris, minoris, tantius, tantidem, quantioris, quantilibet, quanticumque;* as, *Quanti mercatus es hunc equum? Certe pluris quam vellem.* Saving that after Verbs of Price we shall always use these Adverbs, *Carius, vilis, melius,* and *pejus* instead of their Casuals.

Verbs of Plenty or Scarceness, Filling, Emptying, Loading or Unloading, will have an Ablative case; as, *Affluus opibus.* *Cares virtute.* *Exple te fabulis.* *Spoliavit me bonis omnibus.* *Oneras stomachum cibo.* *Lavabo te hoc onere.* Likewise *Utor, fungor, fruor, potior, letor, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, imperitor.*

Verbs that betoken Receiving, or Distance, or Taking away, will have an Ablative case, with *a, ab, ex* or *de;* as, *Accepit literas a Petro.* *Audiuit ex nuncio.* *Longe distat a nobis.* *Eripui te a malis.* And this Ablative after Verbs of taking away may be turned into a Dative; as, *Subtraxit mihi cingulum.* *Eripuit illi vitam.*

Verbs of Comparing or Exceeding, may have an Ablative Case of the Word that signifieth the measure of exceeding; as, *Præfero hunc multis gradibus.* I prefer this Man by many degrees. *Paulo intervallo illum superat,* He is beyond the other but a little space.

A Noun,

The Construction of the

A Noun, or a Pronoun Substantive, joined with a Participle, expressed or understood, and having no other Word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative case absolute; as, *Rege veniente, hostes fugerunt.* The King coming, the Enemies fled. *Me duce vinces,* I being Captain, thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these Words, *dum, quum, quando, si, quanquam, postquam;* as, *Rege veniente, id est, Dum veniret Rex.* *Me duce, id est, Si ego Dux fuero.*

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a Preposition, or sometime a Dative of the Doer; as, *Virgilius legitur a me.* Tibi fama petatur. And the same Ablative or Dative, shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the Active; as, *Ego lego Virgilium.* *Tu famam.*

Gerunds.

Gerunds and Supines will have such cases as the Verbs that they come of; as, *Optum scribendi literas.* *Ad consulendum tibi.* *Audiatum poetas.*

When the English of the Infinitive Mood cometh after any of these Nouns Substantives, *Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus,* and other like, if the Verb should be of the Active Voice, it shall be made by the Gerund in *di.* And the same Gerund in *di,* is used also after certain Adjectives; as, *Cupidus visendi.* *Certus eundi.* *Peritus jaculandi.* *Gnarus bellandi.*

When

When ye have an English of the Participle of the Present Tense, with this Sign of or *with* coming after a Noun Adjective, it shall in Latin making be put in the Gerund in *do*; as, ^a *Defessus sum* ^b *ambulando*, I am weary of walking.

Also the English of the Participle of the Present Tense coming without a Substantive, with this Sign *in* or *by* before him, shall in Latin making be put in the Gerund in *do*; as, *Salust, Caesar*, ^b *dando*, ^b *sublevando*, ^b *ignoscendo*, *gloriam* ^a *adeptus est*, ^b *In apparando totum huius* ^a *consumunt diem*: And the same Gerund in *do* is used either without a Preposition, or with one of these Prepositions, *a*, *ab*, *de*, *e*, *ex*, *cum*, *in*, *pro*: as, *Deterrent* ^a *a* ^b *bibendo*. ^a *Ab* ^b *a-mando*. *Cogitat* ^a *de* ^b *edendo*. *Ratio bene scribendi* ^a *cum* ^b *loquendo conjuncta est*.

THe English of the Infinitive Mood, coming after a Reason, and shewing the Cause of a Reason, may be put in the Gerund in *dum*; as, *Dies mihi ut non satis sit* ^a *ad* ^b *agendum*, *vereor*, I fear that a whole Day will not be enough for me to do my Business.

The Gerund in *dum* is used after one of these Prepositions, *ad*, *ob*, *propter*, *inter*, *ante*; as, ^a *Ad* ^b *capti-endum hostes*. ^a *Ob* (vel ^a *propter*) ^b *redimendum Capti-vos*. ^a *Inter* ^b *caenandum*. ^a *Ante* ^b *damnandum*.

And when ye have this English *must* or *ought*, in a Reason where it seemeth to be made by this Verb *oportet*, it may be put in the Gerund in *dum*, with this Verb *est* set impersonally: And then the Word that seemeth in the English to be the Nominative case, shall be put in the Dative; as, ^a *Abeundum est* ^b *mihi*, I must go hence.

The Construction of the Supines.

THe first Supine hath his Active Signification, and is put after Verbs and Participles that betoken moving to a Place; as, *Eo cubitum. Spectatum admissi, risum teneatis amici?*

The latter Supine hath his Passive Signification, and is put after Nouns Adjectives; as, *Dignus, indignus, turpis, fœdus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus*, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive Mood Passive; as it may be indifferently said in Latin, *Facile factu*, or *Facile fieri*, Easy to be done. *Turpe dictu*, or *Turpe dici*, Unhonest to be spoken.

The Time.

NOuns that betoken part of Time, be commonly put in the Ablative case; as, *Nocte vigiliis. Luce dormis*. But Nouns that betoken continual Term of Time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case; as, *Sexaginta annos natus. Hyemem totam stertis*.

Space of Place.

NOuns that betoken Space between Place and Place be commonly put in the Accusative case; as, *Pedem hinc ne discesseris*, Go not thou a foot from this Place.

A Place.

NOuns Appellatives, or Names of great Places, be put with a Preposition, if they follow a Verb that signifieth in a Place, to a Place, from a Place, or by a Place; as, *Urbe in Angliam. Veni per Galliam in Italiam. Proficiscor ex urbe*.

In

In a Place or at a Place, if the Place be a proper Name of the first or second Declension, and the singular Number, it shall be put in the Genitive case; as, ^a *Vixit* ^b *Londini*. ^a *Studuit* ^b *Oxonia*.

And these Nouns, *Humi*, *domi*, *militia*, *belli*, be likewise used; as, ^a *Provambit* ^b *humi bos*. ^b *Militia* ^a *enutritus est*. ^b *Domi* ^{bb} *bellique otiosi*. ^a *vivitis*.

But if the Place be of the third Declension, or the plural Number, it shall be put in the Dative, or in the Ablative case; as, ^a *Militavit* ^b *Carthaginē* or ^{bb} *Carthagine*. ^b *Athenis* ^a *natus est*. Likewise we say, ^b *Ruri*, or ^{bb} *Rure* ^a *educatus est*.

To a Place, if the Place be a proper Name, it shall be put in the Accusative Case without a Preposition; as, ^a *Eo* ^b *Romam*. Likewise, ^a *Confero me* ^b *domum*. ^a *Recipio me* ^b *rus*.

From a Place, or by a Place, if the Place be a proper Name, it shall be put in the Ablative case without a Preposition; as, ^a *Discessit* ^b *Londino*. ^a *Profectus est* ^b *Londino* (vel per *Dondinam*) *Cantabrigiam*. *Domus* and *Rus* be likewise used; as, ^a *Abiit* ^b *domo*. ^b *Rure* ^a *reversus est*.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative case before him, and this Word *it* or *there* is commonly his Sign; as *Decet*, It becometh. ^a *Oportet* ^b *aliquem esse*, There must be somebody. But if he hath neither of these Words before him, then the Word that seemeth to be the Nominative case, shall be such Case as the Verb Impersonal will have after him; as, ^b *Me* ^a *oportet*, I must. ^b *Tibi* ^a *licet*, Thou mayest.

Interest, *refert*, and *est* for *Interest*, require a Genitive case of all casual Words, except *meā*, *tuā*, *sui*, *nostrā*, *vestrā* and *cujā*, the Ablative cases of the

Pronouns Possessives; as, ^a *Interest* ^b *omnium recte agere.* ^b *Tuū* ^a *refert teipsum nosse.*

Certain Impersonals require a Dative case; as, *Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit*, and other like. Some will have an Accusative case only; as, *delectat, decet, juvat, oportet.* Some beside the Accusative case will have also a Genitive case; as, Ter. ^{bb} *Nostri* ^b *nosmet* ^a *pœnitet.* ^b *Me* ^{bb} *civitatis* ^a *tædet.* ^a *Pudet* ^b *me* ^{bb} *negligentia.* ^a *Miseret* ^b *me* ^{bb} *tui.* ^b *Me* ^{bb} *illorum* ^a *miserescit.*

Verbs Impersonals of the Passive Voice, being formed of Neuters, do govern such cases as the Verbs Neuters which they come of; as, ^a *Parcatur* ^b *sumptui*, Let cost be spared. Because we say, ^a *Parcamus* ^b *Pecunia*, Let us spare cost.

A Verb Impersonal of the Passive Voice, hath like case as other Verbs Passives have; as, ^a *Benefit* ^b *multis* ^b *à Principe.* Yet many times the case is not expressed, but understood; as, *Maximè* ^{vi} *certatur*, *subaudi*, ^b *ab illis.*

When a Deed is signified to be done of many, the Verb being a Verb Neuter, we may well change the Verb Neuter into the Impersonal in *tur*; as, ^b *In ignem posita est*, ^a *fletur.*

A Participle.

Participles govern such cases as the Verbs that they come of; as, ^a *Fruiturus* ^b *amicis.* ^a *Consulens* ^b *tibi.* ^a *Diligendus* ^b *ab omnibus.*

Here note, That Participles may, four manner of ways, be changed into Nouns. The first is, when the Voice of a Participle is construed with another case than the Verb that it cometh of; as, ^a *Appetens* ^b *Vini*, Greedy of Wine.

The

The second, when it is compounded with a Preposition, which the Verb that it cometh of cannot be compounded withal; as, *Indoctus*, *Innocens*.

The third, when it formeth all the Degrees of Comparison; as, *Amans*, *amantior*, *amantissimus*. *Doctus*, *doctior*, *doctissimus*.

The fourth, when it hath no respect, nor express Difference of Time; as, *Homo laudatus*, A Man laudable. *Puer amandus*, id est, *amari dignus*, a Child worthy to be loved. And all these are properly called Nouns Participials.

Participles when they be changed into Nouns require a Genitive case; as, ^a *Fugitans* ^b *litium*. ^a *Indoctus* ^b *pila*. ^a *Cupientissimus* ^b *tui*. ^b *Lassis* ^a *abundans*.

These Participial Voices, *perosus*, *exosus*, *pertasus*, have always the Active Signification, when they govern an Accusative case; as, ^a *Exosus* ^b *sevitiam*, Hating cruelty. ^b *Vitam* ^a *pertasus*, Weary of Life.

The Adverb.

Adverbs of Quantity, Time and Place, do require a Genitive case; as, ^a *Multum* ^b *lucris*. ^a *Tunc* ^b *temporis*. ^a *Ubique* ^b *gentium*.

Certain Adverbs will have a Dative case, like as the Nouns that they come of; as, *Venit* ^a *obviam* ^b *illi*. *Canit* ^a *similiter* ^b *huic*.

These Datives be used adverbially, *Tempori*, *luci*, *vesperi*; as, *Tempori surgendum*, *Vesperi cubandum*, *Luci laborandum*.

Certain Adverbs will have an Accusative case of the Preposition that they come of; as, ^a *Propius* ^b *urbem*. ^a *Proxime* ^b *castra*.

Where note, That Prepositions, when they be set without a case, or else do form the Degrees of Comparison, be changed into Adverbs.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, and these four, *Quam, nisi, præterquam, an*, couple like Cases; as, ^a *Xenophon* & ^a *Plato fuerē* ^a *æquales*. And sometimes they be put between divers cases; as, ^a *Studui* ^b *Romæ* & ^b *Atthenis*. *Est* ^b *liber* ^b *meus* & ^b *fratris*. ^a *Emi fundum centum* ^b *nummis* & ^b *pluris*.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, most commonly join like Moods and Tenses together; as, ^a *Petrus* & ^b *Johannes* ^b *precabantur* & ^b *docebant*. And sometimes divers Tenses; as, *Et* ^b *habetur* & ^b *referredur tibi à me* ^a *gratia*.

The Preposition.

Sometime this Preposition *In* is not expressed but understood, and the casual Word nevertheless put in the Ablative case; as, *Habeo te* ^b *loco parentis*, id est, ^a *in* ^b *loco*.

A Verb compound, sometime requireth the case of the Preposition that he is compounded withal; as, ^a *Exeo* ^b *domo*. ^a *Prætereo* ^b *te in salutatum*. ^a *Adeo* ^b *Templum*.

The Interjection.

Certain Interjections require a Nominative case; as, ^a *O* ^b *festus* ^b *dies hominis*. Certain a Dative; as, ^a *Hei* ^b *mihi*. Certain an Accusative; as, ^a *Heu* ^b *stirpem inuisam*. Certain a Vocative; as, ^a *Proh* ^b *sancle* ^b *Jupiter*. And the same *Proh* will have an Accusative; as, ^a *Proh* ^b *Deum atque hominum* ^b *fidem*.

8 00 68

F I N I S.

Ad suos Discipulos MONITA Pædagogica;

Seu CARMEN de Moribus.

Uli mihi discipulus, Puer, es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem discute somnum;
Templa petas supplex, & venerare Deum;
Attamen in primis facies sit lota manisque;
Sint nitidæ vestes, compesque cæsaries,

Desidiam fugiens, cum te schola nostra vocarit.

Adsis; nullâ pigræ sit tibi causa moræ.

Me Præceptorem cum videris, ore saluta,

Et condiscipulos ordine quosque tuos.

Tu quoque fac sedes, ubi te sedisse iubemus;

Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.

Ac magis ut quisque est doctrinæ munere clarus,

Sic magis is clarâ sede locandus erit.

Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,

Sint semper studiis arma parata tuis.

Si quid dictabo, scribes; at singula rectè:

Nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis.

Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis

Mandes, quæ libris inseruisse decet.

Sæpe recognoscas tibi lecta, animoque revolvās;

Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.

Qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit;

Is, qui nil dubitat, nil capit inde boni.

Disce, puer, quæso, noli dediscere quicquam,

Nè mens te insimulet conscia desidiæ.

Sisque animo attentus: quid enim docuisse juvabit;

Si mea non firmo pectore verba premas?

Nil tam difficile est, quod non solertia vincat;

Invigila, & parata est gloria militiæ.

Nam veluti flores tellus nec semina profert,

Ni sit continuo victa labore manus:

Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum

Tempus & amittit, spem simul ingenii.

Est etiam semper lex in sermone tenenda,

Nè nos offendar improba garrulitas.

Incumbens studio, submissâ voce loquæris;

Nobis dum reddis, voce canorus eris.

Et quæcunque mihi reddis, discantur ad unguem

Singula & abjecto verbula redde libro.

Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum;

Quod pueri exitium non mediocriter parit.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives. and these four, *Quam, nisi, praterquam, an*, couple like Cases; as, ^a*Xenophon* & ^a*Plato fuere* ^b*e*, *quales*. And sometimes they be put between divers cases; as, ^a*Studui* ^b*Roma* & ^b*Athenis*. *Est Liber* ^b*meus* & ^{bb}*fratris*. ^a*Emi fundum centum* ^b*nummi*, & ^{bb}*pluris*.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly join like Moods and Tenses together; as, ^a*Petrus* & ^b*Johannes* ^b*precabantur* & ^{bb}*docebant*. And sometimes divers Tenses; as, *Et* ^b*habetur* & ^{bb}*referetur tibi à me* ^a*gratia*.

The Preposition.

Sometime this Preposition *In* is not expressed, but understood, and the casual Word nevertheless put in the Ablative case; as, *Habeo te* ^b*loco parentis*, id est, ^a*in* ^b*loco*

A Verb compound sometime requireth the case of the Preposition that he is compounded withal; as, ^a*Exeo* ^b*domq.* ^a*Prætereo* ^b*te in salutatum*. ^a*Adeo* ^b*Templum*.

The Interjection.

Certain Interjections require a Nominative case; as, ^a*O festus* ^b*dies hominis*. Certain a Dative; as, ^a*Hei* ^b*mibi*. Certain an Accusative; as, ^a*Heu* ^b*stirpem invisam*. Certain a Vocative; as, ^a*Proh sancte* ^b*Jupiter*. And the same *Proh* will have an Accusative; as, ^a*Proh Deum atque hominam* ^b*idem*.

F I N I S.

Ad suos Discipulos MONITA Pædagogica ;

Seu CARMEN de Moribus.

Uli mihi discipulus, Puer, es, cupis atque doceri ;
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Mane citus lectum fuge, mollem discute somnum ;
Templa petas supplex, & venerare Deum.
Attamen, in primis facies sit lota manûsque
Sint nitidæ vestes, comptæque cæsaries.

Desidia fugiens, cum te schola nostra vocavit,
Adhuc ; nulla pigra sit tibi causa moræ.
Me Præceptorem cum videris, ore saluta,
Et condiscipulos ordine quosque tuos.
Tu quoque fac sedes, ubi te sedisse iubemus ;
Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.
Ac magis ut quisque est doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clara sede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, scribes ; at singula rectè :
Nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartæ,
Mandes, quæ libris inseruisse decet.
Sæpe recognoscas tibi lecta, animoque revolve,
Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
Qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit ;
Is, qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Disce, puer, quæso, noli deducere quicquam,
Nè mens te infimulet conscia desidiæ.
Sisque animo attentus : quid enim docuisse juvabit
Si mea non firmo pectore verba premas ?
Nil tam difficile est, quod non solertia vincati
Invigila, & parva est gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec semina profert,
Nè sit continuo victa labore manus :
Sic puer, ingenium si non exerceat, ipsam
Tempus & amittit, spem simul ingenii.
Est etiam semper lex in sermone tenenda,
Nè nos offendant improba garrulitas,
Incumbens studio, submissâ voce loquens ;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, disceantur ad unguem
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quicquam dicturo suggerat ullum ;
Quod pueri exitium non me, sedecre parit.

Si quidquam rogo, sic respondere studebis.
 Ut laudem dictis, & mereare decus,
 Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tarda;
 Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
 Et quoties loqueris, memor esto loquere Latine,
 Est veluti scopulos, barbara verba fuge.
 Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
 Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
 Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
 Ipse brevi reliquis, doctior esse queat.
 Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
 Ingens Romani dedecus eloqui:
 Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
 Quem non autorem barbara turba probet.
 Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
 Discere si cupias cultius ore loqui;
 Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
 Et quos autores turba Latina docet:
 Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
 Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
 Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
 Certat & in tenebris vivere Cemeiis.
 Sunt quos delectat (Studio virtutis honestæ
 Posthabito) nugis tempora contertere:
 Sunt quibus est cordi, manibus, pedibusve sodales,
 Aut alio quovis sollicitare modo:
 Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
 Insulso reliquis, improbat ore genus.
 Te tam prava sequi nolim vestigia morum.
 Nè tandem factis præmia digna feras
 Nil dabis aut vendes, nil permutabis emisse,
 Ex damno alterius commoda nulla feres.
 Insuper & nummos, irritamenta malorum,
 Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
 Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
 Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
 Nilpenitus dices, quod turpe, aut non sit honestum;
 Est vitæ, ac pariter janua lingua necis.
 Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
 Jurare aut magna numina sacra Dei.
 Denique servabis res omnes, atque liberos,
 Et tecum quoties isque redisque feres.
 Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem,
 In quibus & nobis displicuisse potes.

BREVISSIMA
INSTITUTIO:

Seu,
Ratio Grammatice
cognoscendæ ad om-
nium puerorum utili-
tatem præscripta.

*Quam solam Regia Ma-
jestas in omnibus Scholis
docendam præcipit.*

LONDINI, Excuderunt
S. Buckley et T. Longman,
Regii in Latinis, Græcis
& Hebraicis Ty-
pographi.

M DCC XLVIII.

SB

TL

Studium Grammatices omnibus
esse necessarium

Grammatices labor est parvus ; sed fructus in
Non parvus : Parva hæc discito, parve p
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista :
Cur pudeat pueros ista labore sequi ?

D

Septem

D E

GRAMMATICA

& ejus partibus.

GRAMMATICA est rectè scribendi
atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ
quatuor sunt partes.

Orthographia, } Syntaxis,
Etymologia, } Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi
ratio ; quâ docemur, quibus quæque dictio
fit formanda literis : ut, Lectio, non Lexio :
ab ὀρθὸς rectus, & γράφειν scriptura.

De Literis:

X viginti duabus literis quinque sunt vocales : *a*, Vocales

e, i, o, u : nam *y* Græca est. Ex quibus variè dis-

Reliquæ literæ con-
sonantes appellantur :
quarum novem sunt
mutæ ; *b, c, d, f, g*, Mutæ
k, p, q, t.

Septem autem semivocales : *l, m, n, r, s, x z*.

Ex Semivo-
cales.

æ Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *L, M, N,*

S S verò suæ cujusdam potestatis litera est: quæ inte

X & Z. dum etiam liquefcit. X & Z duplices sunt consonante
atque etiam I inter duas vocales.

I & V. Adduntur etiam consonantibus J & V, quando
vel aliis vocalibus in eadem syllabâ præponuntur;
conso- Juno, Jovis; Voluntas, Vultus.
nantesa.

liquando. K, γ, & z, Latinis dictionibus nunquam admiscen-
K, Y,
& Z, H, propriè quidem litera non est, sed aspiratio

H aspi- nota. Apud Poëtas autem interdum consonantis vi-
ratio. obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, Ham-
hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus; consonan-
bus verò nullis; rectè itaque enunciamus

Hiulcus, { trissyl- } { Hieronymus, } pentasyl-
Hiacchus, { laba. } { Hieremias, } laba.

At in Latinis dictionibus interdum H postponitur
ut, Charus, charitas; Pulcher, pulchritudo.

Bifariam pinguntur literæ; majusculis scilicet ch-
racteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sente-
tiæ: ut, *Deum time, Regem honora*; & propria nom-
na: ut, *Henricus, Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones dip-
thongis scribantur, nam hæ quidem vel scribi omni-
vel signari debent: ut, *Musæ præsum, vel Musæ præsum*.

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, a-
quando significant prænomen, aliquando numerum.

Literæ
majus-
culæ.

A. Aulus	P. C. Patres conscripti.
C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirio
D. Decius.	R. P. Respublica.
G. Gaius.	Sp. Spurius.
ut { L. Lucius.	{ Sex. Sextus. (Roman
M. Marcus.	S. P. Q. R. Senatus Populusq
P. Publius.	T. Titus.
P. R. Populus	T. C. Tua clementia. Et e
Romanus.	generis infinita

In numeris verò significant,

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenti.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

R Ecce scripturo discendum est imprimis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque con-
nectere. In simplicibus vocibus, *bd*, vocali sequenti
hærent: ut, A—bdomen, A—bdera.

Quam quidem rationem sequantur & ista;

st	ut	Do-ctus;	gm	ut	A-gmen;
		San-ctus;	gn	ut	I-gnis;
pf	ut	Scri-psi;	ft	ut	Ve-ster;
		Sum-psi;			Magi-ster;
sc	ut	Di-scis;	xi	ut	An-xius;
		Di-sco;			Di-xi, &
tn	ut	Æ-tna;			similia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*: Malè igitur pingere—
r Sompnus, pro somnus: Columpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: ut, Excribo, exsolvo; non ex-
ribo, exsolvo. In compositis cum præpositione auribus
euphoniæ serviendum est:

ut	Occurro,	potius quàm	Obscurro.
	Officio,		Obficio.
	Aufero,		Abfero.
	Abstineo,	non autem	Austineo.
contra	Obtineo,		Ottineo.
	Obrepro,		Otrepo.

Atque

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in compositione aliquando interseruntur: ut, Redamo, rede ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Ortho-
pia,

Rthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc est, emendatè rectèque loquendi ratio ab ὀρθοῦ rectus, & ἔπος verbum.

Hic imprimis curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, ut

vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrâ, ad singulas quasque voces longâ inspiratione consileant, ructu, risu, singultu, screate vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cuiusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacif-
mus.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sonitu & supra justum decorum extenditur; quo vitio ex nostris fratibus maxime laborant Angli septentrionales.

Lamb-
dacif-
mus.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operosè sonat, ut, Ellucet, pro elucet: Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguius justo pronunciant, du-

pro	{	Multus,	{	auditur	{	Moultus.
		Mollis,		Moolis.		
		Falsus,		Faulsus.		

Ischno-
tes.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exilius & gracilius enunciamus quàm par est ut cum

pro	{	Nunc,	{	proferimus	{	Nunc.
		unc,		Tync.		
		Tquilli		Elíquis.		
		Alius		Elíus.		

Traulismus est hæsitantia quædam aut citubantia oris, quando eadem syllaba sæpius repetitur : ut, Cacacanit, Traulismus.
 o canit : Tututullus, pro Tullius.

Huic vitio, ut foedissimo, ita & periculosissimo, sic occurrendum putat Fabius : si exigatur à pueris ut nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperimis inter se coëuntibus syllabis concatenatis, ac velut onfragosis, quàm citissimè volvant : ut,

Arx, tridens, rostris, sphinx, præster, torrida, seps, strix,
 Hor. ————— *postquam discordia tetra*
Belli ferratis postes portasque refregit.

Plateasmus est quando crassius & voce plusquam virili Platea
 qui nitimur : ut cum mus.

pro	{	Montes,	}	efferimus	{	Mountes.
		Fontes,				Fountes.
		Pontes,				Pountes.

Ut etiam pro	{	Ergo,	}	efferimus	{	Argo.
		Sperma,				Sparma.
		Perago,				Parago.

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante
 sonant F., & e contra V, pro F.

ut	{	Folo,	}	pro	{	Volo.	F pro V.
		Fis,				Vis.	
		Folui,				Volui.	
		Felle,				Velle.	

Et rursus	{	Vero,	}	pro	{	Fero,	V pro F.
		Vers,				Fers,	
		Verre,				Ferre.	

Sverò mediam inter duas vocales corruptè sonant
 onnulli,

pro	{	Læsus,	}	pronunciantes	{	Læzus.
		Vifus,				Vizus.
		Rifus,				Rizus.

H, in initio dictionis lenius, in medio asperius, enun-
 ciar volunt: Malè ergò,

pro

Pro { Homo, Hamus, Humus, Christus, Chrisma, Chremes, Thus, Diphthongus, Sphæra,	} Efferimus	{ Omo. Amus. Ulmus. Cristus. Crisma. Cremes. Tus. Diptongus. Spæra.
--	-------------	---

Fœdè quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* tanquam aspiratas promunciant.

ut { Amath,
Caputh,
Aputh, } pro { Amat.
Caput.
Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ barbararum literarum candidatis, & præceptorum diligentia emendanda relinquimus.

De sententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in scripturâ rectè distinguendâ consistere videtur: Proinde de clausularum distinctionibus paucula annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta *quæ.* Puncta ergò sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Comma Subdistinctio seu Comma, est silentii nota, seu potius respirandi locus: utpote quâ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur, continuo succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. Utendum est ætate; cito pede præterit ætas.
Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

Hæc item notâ distinguuntur orationum singulæ partes: ut

Juve-

Etymologia.

71

Juv. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Græculus esuriens in cælum, jusseris, ibis.*

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de-
sententiâ restat, quantum jam dictum est: & est perfecta
Periodi pars, notaturque duobus punctis, sic (:) ut,
*Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus,
progredientem non cernimus; & fruticem aut herbam cre-
visse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingenio-
rum profectus, quoniam minutis constat auditibus, ex in-
tervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post Periodu
perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur,
hoc modo (.) ut, Hor.

*Dic mihi, Musa, virum, capta post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.*

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.
Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa, Paren-
thesia.
quâ remotâ, sermo tamen manet ineger: ut,

— *Princeps (quia bella minantur
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.*

Interrogatio signatur duobus punctis, at superiore Interro-
gatio.
sursum caudato, sic (?) ut, Virg.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi ?

DE ETYMOLOGIA.

 Tymologia versatur imprimis circa investi-
gandas dictionum origines: ut, num *Galebs*
dicatur, quasi *cælestem vitam agens*, num
Lepus, quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco
de eâ differimus) est ratio cognoscendi casuum disci-
mina: ut, *fortis, fortiter*; *lego, legit*: omnesque ora-
tionis partes complectitur. Cicero Notationem, seu
Veriloquium vocat. Componitur autem ab *ἔτυμ*
verus, & *λόγος* sermo.

E

D

Juve.

DE OCTO PARTIBUS
ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo: {
 Nomen,
 Pronomen,
 Verbum,
 Participium,
 }
 Adverbium,
 Conjunctio,
 Præpositio,
 Interjectio.
 } declinabil.
Indeclinabil.

NOMEN.

Nomen.

Omen est pars orationis, quæ rem significat sine ullâ temporis aut personæ differentiâ.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivum.

Substantivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex { Appellativum, & } Proprium.

Appellativum.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, iustitia, bonitas.*

Proprium.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamesis.*

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero*: vel ab eventu aliquo: ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum.

Adjectivum est quod Substantivo indiget, cui in oratione adhaereat: ut, *Piger, alacris, candidus, clemens.*

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Commune.

Commune est quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus, malus, solers, satur.*

Proprium.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiariter rem significat: ut, *Gradivus Marti, Quirinus Romulo.*

DE ACCIDENTIBUS
NOMINI.

Nomini accidunt septem :

Species, Figura, Numerus, Casus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

Nom. ac-
cid. 7.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex : { Primitiva,
&
Derivativa,

Species.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Primiti-
va.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Deriva-
tiva.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujus-
modi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitu-
dinem significat : ut, *Concio, cætus, plebs, turba, pecus,*
grex.

Collecti-
vum.

Fictitium, quod à sono fingitur : ut, *Sibilus, sinstinna-
bulum, stridor, clangor.*

Fictiti-
um.

Interrogativum : ut, *Quis, uter, qualis, quantum, quot,*
nunquid : Quæ aliquando migrant in indefinita, ali-
quando in relativa.

Interro-
gativum.

Redditivum, quod interrogativo respondet : ut, *Talis,*
tantus, tot.

Redditi-
vum.

Numerale, cujus species hæc numerantur.

Nume-
rale.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant :

ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Cardinale

Ordinale : ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Ordinale

Distributivum : ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Distribu-
tivum.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim : ut,

Quisque, unusquisque, uterque, neuter : vel unum
e multis : ut, *Alter, aliquis, cætera, reliqua.*

Partiti-
vum.

Universale : ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Univer-
sale.

Particulare : ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.*

Particu-
lare.

Derivativa

DE OCTO PARTIBUS
ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo: { Nomen,
Pronomen,
Verbum,
Participium, } declinabit. { Adverbium
Conjunctio,
Præpositio,
Interjectio. } Indeclinabil.

NOMEN.

Nomen.

Omen est pars orationis, quæ rem significat sine ullâ temporis aut personæ differentiâ.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivum.

Substantivum.

Substantivum est, quod nihil addi possulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex { Appellativum, &
Proprium.

Appellativum.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, iustitia, bonitas.*

Proprium.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamesis.*

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero*: vel ab eventu aliquo: ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum.

Adjectivum est quod Substantivo indiget, cui in oratione adhaereat: ut, *Piger, alacris, candidus, clemens.*

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Commune.

Commune est quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus, malus, solers, satyr.*

Proprium.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiariter rem significat: ut, *Gradivus Marti: Quirinus Romulo.*

DE ACCIDENTIBUS
NOMINI.

Nomini accidunt septem:

Species, Figura, Numerus, Casus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

Nom. ac-
cid. 7.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex: { Primitiva,
&
Derivativa,

Species.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Primiti-
va.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Deriva-
tiva.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujus-
modi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitu-
dinem significat: ut, *Concio, cætus, plebs, turba, pecus,*
grex.

Collecti-
vum.

Fictitium, quod à sono fingitur: ut, *Sibilus, tintinna-*
bulum, stridor, clangor.

Fictiti-
um.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantum, quot,*
nunquid: Quæ aliquando migrant in indefinita, ali-
quando in relativa.

Interro-
gativum.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Talis,*
tantum, tot.

Redditi-
vum.

Numerale, cuius species hæc numerantur.

Nume-
rale.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant:

Cardinale

ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Ordinale: ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Ordinale

Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Distribu-
tivum.

Partitivum, quod significat vel multa singulatum: ut,

Partiti-
vum.

Quisque, unusquisque, uterque, neuter: vel unum
e multis: ut, Alter, aliquis, cætera, reliquus.

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Univer-
sale.

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.*

Particu-
lare.

Derivativa

- Deriva- Derivativa autem has species subjectas habent; nimirum
tiva. Verbale : ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*
Verbale. Patrium : ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis,*
Patrium. *Ætonensis.*
Gentile. Gentile : ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*
Patro- Patronymicum, quod vel à patre, vel ab aliâ qua-
nym- piam suæ familiæ personâ derivatur,
cum. ut, *Æacides, filius vel nepos Æaci.*
Nerine, filia vel neptis Nerei.
Latoïdes, filius Latonæ.
Menelais, uxor Menelai.
- Dimi- Diminutivum : ut, *Regulus, popellus, majusculus,*
nuti- *minusculus.*
vum. Possessivum : ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*
Possessi- Materiale : ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.*
vum. Locale : ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus.*
Materi- Adverbiale : ut, *Hodiernus, hesternus, crastinus,*
ale. *clandestinus.*
Locale. Participiale : ut, *Amandus, docendus, videndus,*
Adver- *scribendus.*
biale. Et quæ in *th* exeunt à verbis deducta : ut, *Fictilis,*
Partici- *coctilis, flexilis, pensilis.*
piale.

Figura
nominum.

Figura aut est simplex, ut, *Iustus* : aut composita, ut,
Injustus. Sunt qui huc addunt & decompositam ; ut,
Irreparabilis.

DE FIGURA

Nume-
rus.

Numeri sunt duo Singularis de uno ; ut, *Pater* :
Pluralis de pluribus ; ut, *Patres.*

DE CASU.

Nomi-
nativus.

Casus nominum sunt sex.
Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox
quâ rem aliquam nominamus.

Geniti-
vulus.

Genitivus, qui significat cuius sit res quæpiam ; atque
hic patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus.
Octavus
us.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiquam
attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum com-
prehendit.

prehenderunt : ut, Virg. *It clamor celo*, id est, *in cælum*, Accusa-

Accusativus, qui & incusativus, vel causativus dicitur.

potest, qui verbum sequitur ; utpote in quem actio verbi immediatè transit : ut, *Amo patrem*.

Vocativus, quem & saluatorium vocant, vocandis Vocativus, compellandisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius.

Ablativus.
Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem : Masculinum, cujus nota est *Hic* : foemininum, *Hæc* : neutrum, *Hoc* : commune, *Hic & hæc* : commune trium, *Hic, hæc & hoc* : dubium, *Hic vel hæc* : epicœnum seu promiscuum, quum sub unâ generis notâ utrumque sexum complectimur : ut, *Hic anser, hæc aquila*. Quamquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ita propriè spectare videtur ; cum hoc quidem loco non de naturâ rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est differentia : quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi : ut, si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis facta* ; quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *parentem iniquam*, aut *Canem fatum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi : ut, si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summa diligentia imbibendi sunt, quos & *Guiliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

Mascula
sunt no-
mina Di-
vorum,
Viro-
rum,
Fluvio-
rum,
Men-
si-
um,
Vento-
rum.
Fæmini-
na Dea-
rum,
Mulie-
rum, Ur-
bium,
Regio-
num,
Insula-
rum. Ex-
ceptio.
* Etiam.
Hippo-
* Etiam.
Reate,
Cære.
Appel-
Arbo-
rum
fæm.

GUILIELMI LILII

Regulæ generales propriorum.

Propriæ quæ maribus tribuuntur, mascula dicas
ut sunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo: viro-
rum ut Cato, Virgilius: fluviorum; ut, Tybris, Oromes
Men-
sum; ut, October: ventorum; ut, Libs, Notus, Austus

De Fæmininis.

Propriæ fæmineum referentia nomina sexum,
Fæmineo generi tribuuntur: sive earum
Sum; ut, Fund, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis:
urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Græcia, Persis:
Insula item nomen; ceu, Cræta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam sunt urbium; ut ista
Mascula, * Sulmo, Agragas: quædam neutralia, ut * Argos
* Etiam.
Tibur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt muliebria; ut, alnus,
Cupressus, cedrus. Mas spinus, mas oleaster.
Et sunt neutra, filer, suber, ibus, robur, acôrque.
Epicœna.

Nomina
Volu-
crum,
ferarum
piscium.
Exceptio
generalis
n. de
appella-
tivis.

Sunt etiam Volucrum; ceu, passer, hirundo: ferarum;
ut, Tigris, Vulpes: & piscium; ut, ostrea, cetna,
Dista epicœna, quibus vox ipsa genus ferarum apertum.
Attamen ex * cunctis quæ diximus antè notandum,
Omne quod exit in um, seu Gracum sive Latinum,
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Ant quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo;
Infra ut monstrabit specialis regula triplex.

Tres re-
gulæ
speciales.

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus est muliebri.

Regula
specialis
prima.

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativo-
rum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc
loco sunt pueri, hanc primam regulam esse, omnium no-
minum appellativorum non crescentium in genitivo;
cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis;
& secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infra
in tertiâ regulâ excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ decli-
nationis: cujusmodi sunt, Labes labis; pestes pestis;
vis, genitivo vis; mater matris; caro carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut, scriba, assecla, scurra, & rabula, lixa, lanista.

Mascula, Græcorum quot declinatio prima

Fundis in as & in es; & ab illis quot per a fiunt:

Ut, satrapas, satrapa; * athletes, athleta. Leguntur

Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab asse

Nata, ut, gentussis: conjunge lienis, & orbis;

Callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,

Fustis, fupis, panis, penis, crinis, & ignis,

Cassis, fascis, torris, semis, piscis, & unguis;

Et vermis, vestis, postis, societur & axis.

Mascula in er, ceu, venter: in os vel us, ut, logos, annus,

1. Nomi-
na viro-
rum in a.

2. In as,
es, & a
primæ
declinat
Græco-
rum.

* Sic Po-
eta. Co-
meta. Bi-
bliopola,
3. Verres,
&c.

In er, os,
& us.
Fæmin.
excepta
in us.

Fœminina non crescentia.

Fœminei generis sunt mater, humus, domus, alvus,
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acisque;

F 4

Porticus

Porticus, atque tribus, socrus, nurus, & manus, idus:
Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi:
His jungas os in us vertentia Græca; papyrus,
Antidotus, costus, diphthongus, byssus, abyssus,
Crystallus, synodus, sapphirus, eremus & Arctus,
Cum multis, aliis, quæ nunc perscribere longum est.

Viz. nar-
 dus, Me-
 thodus,
 Dialect-
 us, &c.

Neutra non crescentia.

Neutrum nomen ine, si gignit is, ut, mare, rete:
 Et quot in on vel in um sunt; ut, barbiton, ovum.
Et neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus: neutrum modò, mas modò, vulgus,

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt talpa, & dama, canalis,
 Halcyonis, finis, clunus, restis, penus, amnis,
 Pampinus, & corbis, linter, torquis, specus, anguis,
 Pro morbo ficus fici dans, atque phaselus,
 Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Communia non crescentia.

Compositum à verbo dans a commune duorum est:
 Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena mon-
 A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis, (strat
 Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
 Affinis, juvenis, restis, civis, canis, hostis.

Excipe
 Puerpe-
 a.

Secunda regula specialis.

Regula specialis secunda. **N**omen, crescentis penultima si genitivi
 Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,
 Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant quæ acuunt penultimam genitivi cre-
 f centis; qualia sunt omnia quintæ inflectionis, præter
 Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis. Reliqua om-
 nia sunt tertiæ declinationis; ut sunt omnia desinentia

in	C	{	ut,	Halec, halécis,	{	antis.
	In			Delphin, inis.		
	An			Titah, anis.		
	Ans		{	Infans,		
	Ens			Quadrans,		
		{	ut,	Continens,	{	entis.
				Triens,		
	Uns	{		Decuns, decuncis.	{	

In *er* longum, quæ Græcis per *us* scribuntur: ut, Character, crater, stater, soter, éris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare mulier haud rectè in hac classe collocatur.

In	Inx	{	ut,	Syrinx, ingis.	{	uncis.
	Anx			Phalanx, angis.		
	Unx		{	Deunx,		
				Septunx,		
	Ons		{	Effrons,		ontis.
				Bifrons,		
	Ors	{	ut,	Cohors,	{	ortis.
				Confors,		

Præterea in *o* Latina, quæ *onis* & *enis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, spado, *onis*; Anio, *enis*.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, *onis*.

In *al* neutra: ut, Vestigal, animal, *alis*: Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en* quæ *enis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, *enis*. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *us* Græca, quæ retinent *us* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, *onis*.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, *onis* & *onis*: Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, *aris*: præter Jubar, nectar, *aris*; hepar, hepätis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, *oris*.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant: ut,

ut, Arbor, marmor, æquor, ador, &c. ōris. Et Græca quoque nonnulla : ut, Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c. ōris.

In *æ* Latina : ut, Majestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anātis ; & Græca quædam, ut, Lampas, monas, trias, decas, ādis.

In *es* Latina aliquot : ut, Quies, magnes, locuples, ētis ; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam : ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

||Pyrois,
entis.

In *is*, quæ faciunt ītis, īnis, & īdis || in genitivo: ut, Samnis, Quiris, ītis : Salamis, Trachis, īnis : Pſophis, Crenis, īdis : Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina : ut, Custos, ōdis : Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ōtis.

Et Græca quæ retinent *ω* in penultima genitivi : ut, Heros, Mīnos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

* Pro ci-
vitate
Locr.

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in ūtis, ūdis, ūris, ūntis : ut, Salus, palus, tellus, * Opus. Præter unam vocem, Pecus pecūdis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us* : ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quam Græca : ut, Limax, fornax, thorax, Phœrax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædam appellativa & gentilia : ut, Abax, storax, styrax, similax, colax, eorax, dropax, Phœnax, Candax, ācis : Syphax tamen variat ācis, & ācis.

In *ex* paucula quædam : ut, Vervex, ēcis ; Vibex, īcis. Exlex, ēgis ; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiā regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca : ut, Lodix, radix, cornix, fidix, foelix, phoenix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verba omnia in *trix* : ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. īcis. Cætera pertinent ad tertiā regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva : ut, Celox, velox, &c. Præter Cappadox, ōcis ; Allobrox, ōgis ; & quædam alia,

In *ax* ; ut, Pollux, Pollucis. Cetera sunt tertie regulæ.
 In *yx* : ut, Bombyx, bombycis : Bebryx autem variat
 Bebrycis. Cetera ad tertiam regulam relegari debent.
 In *Græca*, præcedente *p* : ut, Hydrops, Cyclops,
 conops, Cercops, opis. Reliqua in *ops* ad tertiam regu-
 lam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quedam
Sal, fol, rex, & splen, Car, Ser, vir, vā, vadis, & mas,
Ber, Cres, præ, & pes, glis gliris habens genitvō :
Mos, flos, ros, & Tro, mu, dens, mons, pons, finit & sons,
Seps pro serpente, gryps, thorax, rex, grex gregis, & Phryx.
 Mascula sunt etiam polysyllaba in *h* ; ut, *Acarian,*
Lichen & delphin : & in *o* signantia corpore ;
 Ut *leo, curculio ; sic senio, ternio, sermo.*
 Mascula in *et, or, & os ;* gen, crater, conditor, viros :
 Sic *torrens, nesciens, oriens, cum pluribus in dens ;*
 Quale *bidens, quando pro instrumento reperitur ;*
 Adde *gigas, elephas, adamus, Caramis que, canis que,*
 Atque *leber, Cures, magnes, unamque meci-*
es nomen quinta : & quæ componuntur ab *asse ;*
 Ut *doctrans, semis ;* jungantur mascula *Sammis,*
Hydrops, nycticothax, thorax, & mascula vervea,
Phoenix & bombyx pro vermiculo. Actamen ex bis
 Sicut muliebre *genus, Syren, mulier, soror, uxor.*

Mono-
syllaba
quedam

Polyfyl-
laba in a
& o.

In er, or,
& os.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutra ex hac monosyllaba nomina, *mel, fel,*
Lac, far, ver, cor, ex, vas, vasis, os, ossis, & oris,
Rus, ibus, sup, crux, quæ. Et in al polysyllaba in *ar* que ;
 Ut, *Capital, laquear. Neutrum valeat & muliebre.*

Neut.
mel, fel,
lac, &c.
& in al,
ar, poly-
syllaba.
Halec.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc *Python, scrubs, serpens, bubo, ridens, grus,*
Perdix, lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis & calx ;
 Adde *dies, numero tantum mas esto secundo.*

Com-

Communia acutè crescentia.

*Sunt commune, Parens, autórque, infans, adolescens,
Dux, illex, hæres, exlex; à fronte creata,
*Sic La- Ut, bifrons; custos, bos, *fur, sus, atque sacerdos.
tro.*

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia
regula
specialis,

Nomen, crescentis penultima si genitivi
sit gravis, ut, sanguis, genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravan-
tia, cujus generis sunt paucula illa secundæ declinatio-
nis, de quibus supra meminimus; videlicet, Socer, ge-
næ, puer, eri; adulter, eri; Presbyter, eri.

Composita à vir viri: ut, Levir, Triumvir, Decem-
vir, Centumvir, Iri.

Composita item à gero & fero: ut, Armiger, clavi-
ger, caducifer, lucifer, eri; & adjectiva quædam: ut,
Tener, dexter, prosper, eri; Satur, uri. Spectant huc
& Græca omnia neutrius generis in 4: ut, Poëma, dog-
ma, sophisma, ænigma, itis.

In *yr* item Græca: ut, Martyr, Martyris; Psithyr,
psithyris.

Omnia item in *ur* Latina: ut, Augur, murmur, fur-
fur, cicur, uris.

In *ut* etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occiput,
occipitis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superius
excipiuntur: ut, Imago, sartago, ordo, cardo, inis.

In *i*: ut, Annibal, alis; mugil, his; Consul, Præsul, illis.

In *en*: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, inis.

In *on* Græca, quæ sumunt *o* parvum in penultima ge-
nitivi singularis: ut, Canon, demon, architecton, Phle-
mon, onis.

In *or* Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, marmor,
pantocrator, apator, oris.

In *as*: ut, Anas, anatis.

NOMEN.

83

Et Græca ut, Archas, chalias, hebdomas, enneas, idis.
In *es* Latina : ut, Fomes, limes, itis; præses, defes, idis.
In *is* Latina & Græca : ut, Sanguis, pollis, inis; Ty-
rannis, paropsis, idis.

In *ar* Latina & Græca : ut, Jubar, compar, nectar,
bacchar, æris.

In *er* Græca : ut, Aër, æther, æris.

In *s* præcedente consonante, tam Latina, quam

* Græca : ut,

* Excipe
quædam
in *ps*.

{ Princeps,	{ cipis;	{ Æthiops,	{ opis;
{ Hyems,	{ emis;	{ Arabs,	{ abis;
{ Inops,	{ opis;	{ Chalybs,	{ ybis.

In *os* Latina : ut, Compos, otis.

In *us* Latina & Græca : ut, Pecus, decus, oris; vellus,
vulnus, eris; Tripus, Oedipus, odis.

In *ax* Græca : ut, Abax, storax, colax, climax, acis.

In *ex* Latina : ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.

In *ix* Latina & Græca : ut, Varix, fornix, calix, icis;
Mastix, igis.

In *ox* Latina & Græca : ut, Præcox, Cappadox, ocis;
Allobrox, Polyphlox, ogis.

In *ux* Latina : ut, Coniux, coniugis; Redux, redūcis.

Denique in *yx* Græca : ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx,
Eryx, ychis.

Fœmin. excepta ex graviter crescentibus.

Fœminet generis sit hyperdissyllabon in *do*,
Quod dinis; atque in *go*, quod dat gnis in *gonitro*.

Hyper-
dissylla-
bon in
do & *go*;

Id tibi dulcedo faciens dulcedini, idque

Monstrat compago compagini: adice virgo,
Grando, fides, compes, reges, & seges, arbor, hyemsque.

Sic Bacchar, findon, Gorgon, icon & Amazon.

Græcula
in *as* &
is.

Gracula in *as* vel in *is* finita: ut, Lampas. Iaspis,

Cassus, cuspis; in *us* vox una pecus pecudis dans;

Hic forfex, pellex, carex, simul atque supellex;

Appendix, bistrix, coxendix, adde filixque.

Neutra

Neutra ex graviter crescentibus.

Inani-
mat. ina,
en, ar, ur,
us, put,
excipe.

Est neutrale gentis signans rem non animatam,
Nomen in a; ut, problema; en; ut, omen; ar; ut, u-
(bur; ur dant;

Ut, securus; ut, onus; put; ut, decipit. Atiamen ex his
Mascula sunt, pedem, fursur; sunt neutra, cadaver,
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicor, & piper, atque papaver,
Et fiser, atque filer. Neutra, aquor, marmor, adorque,
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, ciais, obex,
Patris, alleps, forceps, piamex, ramex, anas, imbrux;
Adde culex, natrix, & onyx cum prota, sillexque;
Quamvis hic melius vult mascula dici utiua.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Praeful, homo, nemo, martyr, ligur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpretes, comes, hospes;
Sic allex, praeses, princeps, auceps, eques, obfex;

*Sic Ar-
tifex,
muni-
ceps,
parti-
ceps.

Atque *alia à verbis quae nomina multa creantur
Ut, Coniux, iudex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem;
Ut felix, audax, retinent genus omne sub una;
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duum prior est, vox altera neutrum;
At si tres variant voces, sacer ut sacra sacrum;
Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum;
At sunt quae flexu prope substantiva vocantur,
Adjectiva tamen naturā usque reperia;
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber
Et dives, locuples, sospes, comes atque lupentes
Cum paucis aliis, quae lectis iusta docebris

Hæc proprium quendam sibi flexum asciscere gaudent;
Campester, volucer, celebrer, celer, atque saluber;
Junge pedester, equester, & acer: junge paluster,
Ac alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic;
Hic atque hæc celeris, rursus hoc celere est tibi neutrum.
unt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

D Declinatio est variatio dictionis per casus. **Sunt** Declina-
 tiones quinquæ.

Prima declinatio complectitur quatuor termina-
 tiones:

A, } ut, } *Mensa;* } } *Es,* } ut, } *Anchises;*
As, } } *Æneas;* } } *E,* } } *Penelope.*

Porrò Græca sunt } *As,* } *Thomas.*
 omnia quæ in } *Es,* } finiuntur: ut, } *Anchises.*
 } *E,* } } *Phoebe.*

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*: ut, *A-*
dam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad
 Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris:
Adamus, Adami; *Abrahamus, Abrahami.*

As, accusativum in *am* & in *an* facit, ut, *Æneās, Æne-As.*
ām, vel Æneā; vocativum in *a*; ut, *Æneas, Ænea.*

Es, in accusativo *en* sumit; ut, *Anchises, Anchisen:* in *es,*
 vocativo & ablativo *e* vel *a*; ut, *Anchise, vel Anchisa.*

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e,* accusativum *em.*
 in *en,* vocativum & ablativum in *e*; ut,

Nom. } *Penelope;* } Acc. } *Penelopen,*
 Gen. } *Penelopes,* } Voc. } *Penelope,*
 Dat. } *Penelope,* } Abl. } *Penelope.*

As, in genitivo nominum Latinorum interdum repe- *As in*
 ritur ad Græcorum imitationem: ut, *Pater-familiās, Genit,*
Filius-familiās. Id quod veteres observabant in multis
 aliis. *Ennius; Dux ipse vias.*

Livius Andronicus; *Mercurius, cumque eo, filius Latonæ*, pro *Latona*. Sic, *Nævius; Filii terræ*, pro *terra*. Virgilius; *Nec aurās, nec sonitūs memor*.

Aulæi, & Pictæi, atque id genus alia, priscis relinquito.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut, *Æneadum, Grajugenū*; pro *Æneadarum, Grajugenarum*.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*; *Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, abus*.

Hæc vero tam in *is*, quàm in *abus*; *Filla, filiis vel filiabus; Nata, natis vel natabus*.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda
declina-
tio.

Secundæ declinationis
terminationes sunt apud
Latinos quinque;

Er,	{	ut,	{	Aper.
Ir,				Vir.
Ulr,				Satur.
Uls,				Dominus.
Ulm,				Templum.

Et Græcorum,	{	ut,	{	Os,	Delos.
				On,	Ilion.
				Eus,	Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *o* mittunt, accusativum in *on*: ut, *Androgeos, Androgeō*. Accus. *Androgeōn*.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *u*: ut, *Panthus, o Panthū*: *Oedipus, o Oedipū*.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *e* mittere vocativum singularem: ut, *Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus pro natione*.

Eus, genitivum format in *ei* vel *eos*, dativum in *ei*, accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

(pheon.

Nom.	{	Orpheus. (pheos.)	{	Acc.	{	Orphea. <i>Ovid. Or-</i>					
Gen.							Orphei vel Or-	{	Voc.	{	Orphei.
Dat.											
Notanda sunt deniq;			Deum,	{	pro	{	Deorum,				
Synecopationes illæ,			Virum,								Virorum.

Ita

Item anomala illa Ambo & Duo ; quas duas voces Poëtæ etiam in accusativo Masculinas usurpant : ut, Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.* Hor. *Nè vos titillet gloria, iurejurando obstringam ambo.* Cic. in Phi. secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est : cujus difficiles duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im* ; ut, Accusativus
Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, singula ;
Charybdim. ris.

Sic & quorundam fluviorum accusativi : ut, Tybrim, Ararim.

Quidam accusativos flectunt in *im* & in *em* communiter : ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* definit : ut, Pectus, salus ; Ablativus.
Ablativo, Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt : ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra definiuntur in *al*, *ar*, & *e*, ablativum magnâ ex parte mittunt in *i* :

ut,	{ Vectigal,	} Ablat.	{ Vectigali.
	{ Calcar,		{ Calcari.
	{ Mare.		{ Mari.

Ablativus rete à nominativo retis est : non à nominativo rete. Par, cum compositis, tam *e* quàm *i* habet : ut, Par, compar : ablativo, Pare, compare, vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausepe, præsepe.

Et hæc propria,	{ Soracte,	} Ablat.	{ Soracte.
	{ Præneſte,		{ Præneſte.
	{ Reate.		{ Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitivo Festorum interdum in *orum* mittunt, ut, Agonalia, Vinalia ; genitivo, Agonaliorum, Vinaliorum, nomina ;

Interdum autem in *ium* : ut, Floralia, Feralia ; genitivo, Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum* quàm in *ium* : ut, Parentalia, Saturnalia : Genitivo, Parentaliorum, Saturnaliorum, vel *ium*.

Dativus verò & ablativus in *bus* : ut, Saturnalibus, Bacchanalibus : præter Quinquatriis, quod juxta secundam declinationem format prædictos casus.

Mensium nomina.

Mensium nomina in *er* vel & ablativum in *i* solum mittunt : ut, September, Aprilis ; ablativo, Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantum desinit, iis ablativus exit in *i* : ut, Sitim, tussim ; ablativo, Siti, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er* & e neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* solum : ut, Fortis, mollis, dulcis ; ablativo, Forti, molli, dulci.

Sic Acer, acris, acre ; ablativo, acri.

Nota.

Licet Poetæ, interdum metri causâ, *e* pro *i* usurpent.

Cætera adjectiva tam in *e* quàm in *i* mittunt : ut, Capax, duplex ; ablativo, capace, duplici, vel ci.

Præter Pauper, degener, uber, sosyes, hospes, quæ in *e* tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum : ut, Melior, doctior ; ablativo, Meliore, doctiore, vel ri. Similiter & substantiva quædam : ut, Ignis, amnis, anguis, supellex, unguis, vectis ; ablativo, *e* vel *i*.

Rariùs autem Civis, { Abla- } Cive, vel civi.

Rariùs etiam Arpinas, { tivo, } Arpinate, vel ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* finiunt : ut, puppis, navis ; ablativo, puppe, nave vel i. Et Verbalia item in *trix* : ut, Victrix, altrix, ablativo, Victrice, altrice, vel ci.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantum vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*, ut, Molli, duplice, vel ci ; nominativo plurali, Mollia,

Mollia, duplicia. Præter libera, plura, vel pluria, aplustra vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e* & *i*, fit pluraliter <sup>Geniti-
vus plu-
ralis.</sup> genitivus in *ium*: ut, utili, utilium, puppe, vel *pi*, pup-

pium, præter $\left\{ \begin{array}{l} \text{Majorum,} \\ \text{Meliorum,} \end{array} \right\}$ Item præter ista, Sup-
comparativa: ut, $\left\{ \begin{array}{l} \text{olicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, ve-} \\ \text{erum, memorum, pugilum, inopum;} \end{array} \right\}$ at plus plurium
format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujus-
modi sunt Sapientum pro sapientium, serpentum pro
serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus
iniuntur, genitivi plurales exeant in *ium*: ut, Pars, urbs,
alx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, ur-
ium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyernum, principum, participum, municipi-
um, forcipum, inopum, coelibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reper-
iuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*:

$\left\{ \begin{array}{l} \text{Collis,} \\ \text{Mensis,} \\ \text{Auris,} \end{array} \right\}$ in genitivo $\left\{ \begin{array}{l} \text{Collium,} \\ \text{Mensium,} \\ \text{Aurium.} \end{array} \right\}$ Adde istis

Litium, ditium, vitium, salium, manium, penatium.
Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum,
pum, apum, &c.

As format assium: Mas marium: Vas, vadis, vadium:
nox noctium: Nix nivium: Os ossium: Faux faucium:
mus murium: Caro carniū: Cor cordium: Alituum
ales, assumit *u*.

Boum anomalum est, ut etiam hobus vel bubus.
Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusati-
um formant per *es* & *es* diphthongum: ut, Partium,
onium; Partes, omnes vel eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ
G 2 <sup>Accusa-
tivus
pluralis.
Græco-
rum de-
clinatio</sup> suæ

suæ morem variantur, genitivum mittunt in *os* : ut, Titan, Pan, Daphnis, Phyllis : genitivo, Titānos, Panos, Daphnidos, Phyllidos : dativum. verò in *z* breve : ut, Titanī, Panī, Daphnidī, Phyllidī : accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata) ut Panna, Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, *os* nominativi mutatā in *n* : ut,

Tethys, Tethyos,	} Accusat.	Tethyn.
Decapolis, lios,		Decapolin.
Genesis, sios,		Genesin.
Metamorphosis, sios.		Metamorphosin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt : alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant ; alterum in *n*, alterum in *a* : ut, Paris, genitivo, Paridos & Parios, accusativo, Parida & Parin : Themis, genitivo, Themidos & Themios, accusativo, Themida & Themis.

Fœminina in *o*, genitivum in *is*, & accusativum in *o* mittunt :

ut,	} hanc	Sapphō.
Sapphō, Sapphūs,		Mantō.
Mantō, Mantūs,		Cliō.
Cliō, Clis,		

Vocati-
vus.

Vocativus nominativo magnā ex parte similis est ; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s* : ut, Pallas, Pallantis ; Theseus, Theseos ; Tethys, Tethyos ; vocativo, *o* Palla, Theseu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos,	} Vocativo, <i>o</i>	Phylli.
Alexis, Alexios,		Alexi.
Achilles, Achilleos,		Achille.

Græca
neutra
in *a*.

Neutra singularia in *a* Græca sunt : ut, Problema, poëma : quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additā syllabā *sum* : ut, Hoc problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt, ut, Problematis, poëmatis,

QUAR

QUARTA DECLINATIO.

Quarta declinationi nihil ferè difficultatis inest, Quarta declina-
tio no-
minum. nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu.

Veteres à nominativis, Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut,

Ter. *Ejus anus causâ.* Idem. *Nihil ornati, nihil tumultu.*

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *â*: ut, fructui, Dativus
singula-
ria, concubitu: rarius, Fructû, concubitu.

Virgilius. *Quid nec concubitû indulgens.*

Terent. *Vestitû nimis indulges.*

Currum autem pro curruum Synæresis est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo Iesum habet; in reliquis verò Iesus, casibus ubique Iesu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* for. nant; Dativus
pluralis Dativus Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, & ablativus partus, portus, veru, *ubus*.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, foetibus, manibus, motibus, &c.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fusiùs tradetur. Quinta declina-
tio no-
minum.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, plebei*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es, is, &c* Genitivus
singulas, exhibat.

Cicero. *Equites verò daturos illius dies pænas.*

Virgilius. *Munera latissimæque dii.*

Salustius. *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterum, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclitica dicuntur. Hæc partim variâ probatorum authorum ratione, partim à sequentibus regulis discere licebit:

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS.

Tho. Robinson.

Hetero-
clitæque
unt.

*Uæ genus aut flexum variant, quæcunque no-
Ritu deficiunt, superant ve, Heteroclitæ sunt.*

(vato

1. Fœm.

Variantia genus.

sing.

Neut. pl.

*Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus, infelix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supellex:*

Neut.

fin. mal.

& neut.

plur.

2. Neut.

fin. mas.

tantum

plural.

4. Neut.

fin. fœm.

pl. Excep

5. Mas.

fin. neut.

pl. a.

6. mas.

fin. mas.

& neut.

ural.

*Singula sœmineis, neutris pluralia gaudent
Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,
Rastrum cum fræno, filum, simul atque capistrum:
Argos item & calum sunt singula neutra; sed audi,
Mascula duntaxat cœlos vocitabis & Argos;
Fræna sed & frænos, quo pacto & cætera formant.
Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum, & hac
Neutra quidem primo, muliebria ritè secundo:
Balnea plurali Furvenalem constat habere.
Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,
Menalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque
Tartara, Taygetus, sic Tanara, Massica, & altus
Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumque,
Sibilus, atque locus, locus, & Campanus Avernus.*

Defectiva.

Qua sequitur manca est numero, casive, propago.

Aptota.

1. aptota

tunt quæ

recto

non va-

riant

tur.

*Qua nullum variant casum; ut, sas, nil, nihil, instar
Multæ & in u simul i; ut sunt hæc, cornuque, genuque:
Sic gummi, frugi; sic Tempe, tor, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptotæ vocabis.*

Mono-

Monoptôta.

*Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una ;
Ceu noctu, natu, jussu, injussu, simul astu.
Promptu, permissu : plurali legimus astus ;
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est.*

2. Mono-
ptôta
suntquæ
unico in
obliquo
reperi-
untur.

Diptôta.

*Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit :
Ut fors sorte dabit sexto, spontis quoque sponte ;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis ;
Fugeris & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetiæ dant :
Tantundem dat tantidem, simul impetis hoc dat
Impete : junge vicem sexto vice ; nec lego plura.*

3. Dipto-
ta, quæ
duobus
casibus.

*Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo.*

Triptôta.

*Tres quibus inflecti casus, Triptôta vocantur :
Ut precis atque precem, petit & prece blandus amicum :
Sic opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus :
At tantum recto frugis caret, & ditionis :
Integra vox vis est, nisi desit forte dativus :
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.
Quæ referunt, ut, qui : quæ percontantur, ut, ecquis :
Et quæ distribuunt ; ut, nullus, neuter, & omnis :
Infinita solent his jungi ; ut, quilibet, alter :
Quinto hæc sæpe carent casu ; & pronomina, præter
Quatuor hæc infra, noster, nostras, meus, & tu.*

4. Trip-
tôtaquæ
tribus
casibus.

5. Defec-
tivo ;

*Propria cuncta notes, quibus est natura coercens,
Plurima nê fuerint : ut, Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lalaps, Parnassus, Bucephalusque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, uva, metalla ;
In quibus authorum quæ sint placita ipse requiras :
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.*

6. Propria
defec. pl.
Frumen-
ta, &c.
nomina
alia gau-
dent, alia
carent
plurali.

Neutra *Hordea, farra, forum, mel, mulsum, defruta, ibusque,*
 singulari rig- *Tres tantum similes voces pluralia servant.*
 carentia

quibusd. *Hesperus & vesp̄er, pontus, ilmusque, finisque,*

casibus *Sic penus & sanguis, sic æther, nemo; sed ista*

plural *Mascula sunt numerum vix excedentia primum.*

r. Masc.

defect.

plural.

z. Fem.

carent.

plural.

Nota.

Singula fœminei generis, pluralia raro,

Pubes atque salus, sic talio cum indole, tussis,

Pix, humus, atque lues: sitis & fuga; junge quietem,

Sic cholera atque fames, bilisque, senect̄a, juvenit̄a;

Sed tamen hæc, soboles, labes, ut & omnia quintæ,

Tres similes casus plurali sæpe tenebunt:

Excipe res, species, facies, aciēsque, diēsque;

Quas voces numero totas licet esse secundo.

Istis multa solent muliebria noctero; ut hæc sunt,

Stultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque

Id genus innumera voces, quas lectio præbet:

Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.

Rariùs his numerum, quandoque sed adde secundum.

Neutra

carentia

plurali.

Nec licet his neutris numerum deferre secundum,

Delicium, senium, lethum, cœnũmque, salũmque;

Sic barathrum, virus, vitrum, viscũmque, penũmque,

Iustitium, nihilum, ver, lac, gluten, simul hæc:

Adde gelu, solium, jubar. Hic quoque talia ponas,

Qua tibi, si observes, occurrent multa legenti.

Mascula sunt tantum numero contenta secunde,

Manes, majores, cancelli, liberi, & antes,

Menses profluvium, lemures, fasti, atque minores;

Cum genus assignant natales: adde Penates,

Et loca plurali, quales Gabiique, Locriique,

Et quæcunque legas passim similis rationis.

Hæc sunt fœminei generis, numerique secundi,

Exuvia, phalera, gratēsque, manubia, & idus,

Anxia, & inducia, simul insidiaque, minaue,

Excubie, nonæ, nuxæ, tricæque, calendæ,

Quisquilia

Quisquillæ, thermæ, cunæ, diræ, exequiæque,
Feriæ, & inferiæ, sic primitiæque plagæque
Retiæ ferantes, & valvæ, divitiæque;
Nuptiæ item & lactes: addantur Thebæ & Athenæ:
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur,
Maniæ, cum tesquib, præcordiæ, lustra ferarum,
Arma, mapaliæ; sic bellariæ, munia, castra;
Funnis iusta petit, petit & sponsalia virgo,
Rosira disertius amat; puerique crepundia gestant:
Infantèsque colunt cunabula; consulit exta
Augur, & absolvens superis effata recantat.
Festâ Deûm poterunt, ceu Bacchanalia, iungi.
Quod si plura leges, licet hæc quoque classe reponas.

3 Neutra
carentia
singular;

Redundantia.

Hæc quasi luxurians, varias imitantia formas:
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitrûque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum.
Sensus & hoc sensum, tignus tignûmque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctûmque; sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis.
Sinus & hoc finum vas lactis, mendæque mendum,
Viscua & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum.
At Lucanus ait, Cornûs tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?
Talia doctorum tibi lectio multa ministrat,

1 Redun-
dantia.

Sed tibi præterea quadam sunt Græca notanda,
Quæ quarto casu factum peperere Latinum:
Nam panther panthera creat, crateræque crater;
Cassida cassis habet, sed & ather æthera fundit:
Hinc cratera venit, venit æthera; sic caput ipsum
Cassida magna regit, nec vult panthera domari.

2 Nomi-
nativæ
accusati-
vis Græ-
cis in a.

Vertitur his rebus, sensus manet, & genus unum: 3. Rec-
tibus & hic gibber, cucumis cucumer, stipis & stips: tum va-
riantia;
Sic

*Sic cinis atque ciner, vomis vomer, scobis & scobs.
 Pulvis item pulver, pubes puber : quibus addes
 Quæ pariunt or & os, honor, & labor, arbor, * adorque;
 Hæ & apes & apis, plebs plebis : sunt quoque multa
 Accepta à Græcæ, geminam referentia formam;
 Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
 Sic congerus conger, Meleagrus sic Meleager,
 Teucrus item Teucer : Dabis huc & cætera cuncta,
 Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta.*

4. Declinatio-
nem
variantia.
*Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi:
 Laurus enim lauri facit & laurus genitivo;
 Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
 Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
 Sic lacus atque domus : licet hæc nec ubique recurrant;
 Hæ quoque plura leges, quæ priscis jure relinquant.*

5. Adjectiva luxuriantia.
*Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
 Multa; sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt;
 Arma, jugum, nervus, somnus, clivusque, animusque,
 Et quot limus habet, quot frænum, & cera, bacillum;
 A quibus us simul is formes; ut, inermus inermis;
 Rariore est bilarus, vox est bilaris bene nota.*

COMPARATIO NOMINUM.

Nominum comparatio.
 Positivus gradus.
 Comparativus.
 Superlativus.
Comparantur nomina, quorum significatio augeri
 minuique potest.
 Gradus comparationis sunt tres.
 Positivus, qui rem sine excessu significat: ut, Albus,
 niger, probus, improbus.
 Comparativus, qui significationem sui positivi per ad-
 verbium magis auct: ut, Albior, probior, id est, Magis
 albus, magis probus. Fit autem regulariter à secundo
 positivi casu in *i*, additâ syllabâ *or*: ut, ab Amici, pudici
 fit amicior, pudicior.
 Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valde
 vel Maxime significat: ut,
 Dotti.

Doctissimus, { id est, valde { Doctus.

Iustissimus, { vel maxime { Iustus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* ad-
iectis & *simus* : ut, à Candidi, prudenti, fit Candidissi-
mus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* su-
perlativum formant : ut, Pulcher, pulcherrimus; Niger, ^{in rimus,}
gerrimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, Maturimus, five
Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *lis* in *lilis*.
limus : nempe, Facilis, facillimus : Docilis, docillimus :
Agilis, agillimus : Gracilis, gracillimus : Humilis, hu-
millimus : Similis, simillimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc ^{Derivat:}
modum comparantur : Maledicus, maledicentior, male- a dico, lo-
dicentissimus, à dico : Magniloquus, magniloquentior, quor, &c.
magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentilo-
quus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus,	{	o v o	{	Magnificus,	{	a f a c i o
Benevolentior,				Magnificentior,		
Benevolentissimus,				Magnificentissimus,		

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per Compa-
adverbja Magis & Maxime : ut, Idoneus, magis Idoneus, ratio no-
maximè Idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus. minum
in us pu-
rum.

COMPARATIO INUSITATIO R.

Interim acre iudicium adhibendum est, ut quæ in le-
gendis authoribus raro occurrunt, raro itidem usurpen-
tur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, pi-
entissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, { Exiguissimus, apud Ovidium.

Tuissimus, { Multissimus, apud Ciceronem.

COMPARATIO

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrius; ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissimus. Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infrà, inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extremus, Suprà, superior, supremus vel summus. Pòst, posterior, postremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Propè, propior, proximus; à quo proximior, apud *Ovid.* Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpè, sæpius, sæpissimè.

COMPARATIO DEFECTIVA,

Compa-
ratio
manca.

Inclutus,
Inclutissimus.

Opimus,
Opimior.

Ocyor, } ab *ὀξύς*,
Ocyssimus.

Novus,
Novissimus.

Adolescens,
Adolescentior.

Potior,
Potissimus.

Longinquus,
Longinquior.

Penè,
Penissimus.

Meritus,
Meritissimus.

Sinister,
Sinisterior.

Juvenis,
Junior.

Senex,
Senior,
Maximus natu.

Antè,
Anterior.
Nuper,
Nuperrimus.

Compa-
ratio a-
busiva

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed abusive:

ut, { Neronior, } à { Nerone.
Cinædior, }
Pœnior, } Pœno.

Com-

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

| Positivus. | Compar. | Super. |

	Doctus. Tener. Dulcis. Felix. Prudens.		
Nom.	us er is a is x ns um e	{ ior ior ius	{ mus ma mum
Gen.	i æ is i	ioris	{ mi mæ mi
Dat.	o æ i o	iori	{ mu mæ mo
Accus.	um em em em am em em em um e ex ns	io rem io rem ius	{ num mam mum
Voc.	e er is a is um e	{ ior ior ius	{ me ma mum
Ablat.	o { i e a { i o { i	iore iore	{ mo ma mo

Com-

Comparationum Typus.

PLURALITER.

| *Positivus.* | *Compar.* | *Super.*

	<i>Docti. Teneri. Dulces. Felices. Prudentes.</i>		
Nom.	<i>i es æ es a ia</i>	<i>iores iores iora</i>	<i>{ mi mæ ma</i>
Gen.	<i>{ orum arum orum } ium</i>	<i>iorum</i>	<i>{ morum marum morum</i>
Dat.	<i>is ibus</i>	<i>ioribus</i>	<i>mis</i>
Accus.	<i>{ os es as es a ia</i>	<i>iores iores iora</i>	<i>{ mos mas ma</i>
Voc.	<i>{ i es æ es a ia</i>	<i>iores iores iora</i>	<i>{ mi mæ m</i>
Ablat.	<i>is ibus</i>	<i>ioribus</i>	<i>mis.</i>

DE

DE PRONOMINE. 101

Pronomen est pars orationis, quā in demonstrandā aut repetendā re aliquā utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita: ut, Egomet, te, idem, & similia: ut etiam, qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species pronominum est duplex; Primitiva & Derivativa.

Ad Primitiva spectant ista; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt demonstrativa, alia relativa. Demonstrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva, nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sectas significant: ut, nostras, vestras, & cujus nomen.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex est; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine; Vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen pronomini ipse vocativum tribuere videtur, quum ait,

Ut Martis revocetur amor, summique Tonantis,

A te Juno petat ceston, & ipsa Venus.

DE GENERE.

Genera
prono-
minum.

Genera sunt in pronomibus, perinde ut in adiectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Prono-
minum
declina-
tio pri-
ma.

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Secunda.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo, Mei, tui, & sui, quod recto caret in utroque numero.

Tertia.

Genitivus secundæ desinit in *ius* vel *jus*: cujus formæ sunt Ille, ipse, iste: genitivo, Illius, ipsius, istius: Hic, is, qui: genitivo, Hujus, ejus, cujus.

Genitivus tertiæ Declinationis exit in *i, æ, i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus sortis sunt,

Nominativo,

Meus, mea, meum,
Tuus, tua, tuam,
Suus, sua, suum,
Noster, nostra, nostrum
Vester, vestra, vestrum.

Genitivo,

Mei, meæ, mei.
Tui, tuæ, tui.
Sui, suæ, sui.
Nostri, nostræ, nostri
Vestri, vestræ, vestri.

Quarta.

Genitivus quartæ habet *atque*: ex quo ordine sunt,

Nostras,
Vestras,
Cujas,

Genitivo,

Nostratis.
Vestratis.
Cujatis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Personæ
prono-
minum.

Personæ pronom. sunt tres,

Prima,
Secunda,
Tertia.

ut, { Ego;
Tu,
Ille.

DE FIGURA.

Figura.

Figura est duplex: Simplex, ut, Ego; Composita, ut, Egomet.

Pronom.
compo-
situm.

Pronomina inter se componuntur: ut, Egoipse, tuipse, suiipsum, meiipsum.

Nom.

Nom. { Iſtic, } Accuſ. { iſtunc, } Ablat. { iſtloc, } 1. Inter.
 { iſtæc, } { iſtanc, } { iſtæc, } 2.
 { iſtloc, vel iſtuc. } { iſtloc, vel iſtuc. } { iſtloc. }

Pluraliter Nominativo & Accuſativo Iſtæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, cujuſmodi, 2. Cum
 huiuſmodi, illiuſmodi, iſtiuſmodi. nomini-
 bus.

Componuntur & cum præpoſitionibus: ut, Mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quicum, quibuſ- 3. Cum
 cum. præpoſi-
 tionibus,

Componuntur etiam & cum adverbiis: ut, Singular.

Eccum, { ab Ec- } Ellum, { ab Ecce & ille. } 4. Cum
 Eccam, { ce & iſ } Ellam, { Ut & Idem } adver-
 Eccos, { } Ellos, { quoque, ab iſ } biis.
 Eccas, { } Ellas, { & demum. }

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Sing. 5. Cum
 Nominativo Hiccinæ, hæccinæ, hoccinæ. Accuſativo conjun-
 huncinæ, hancinæ, hoccinæ. Ablativo hoccinæ, hæ-
 cinæ, hoccinæ. Pluraliter, Hæccinæ, neutrum. ctione.

Componuntur denique cum ſyllabicis adjectionibus: 5. Cum
 ut, Met, te, ce, pre. Syllab.

Met adjicitur primæ & ſecundæ perſonæ: ut, Ego, 5. Cum
 met, meimet, mihimet, memet, nolimet, &c. Sic Si- Syllab.
 bimet quoque, ac ſemet dicimus. adject.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur eſſe
 verbum à tumeo, ſed tuimet, tibimet, temet, noſ-
 met, &c.

Te adjicitur iſtis, Tu, ut, tute; te, ut, tete.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, Te.
 iſte, quoties in ſ definunt; ut, Huiuſce, hiſce, illiuſce, Ce.
 iſtiuſce, hoſce, illoſce, iſtoſce.

Pre apponi- { Meâ, } Meapte. Pte.
 tur iſtis abla- { Tuâ, } Tuapte.
 tivis, { Suâ, } Suapte.
 { Noſtrâ, } Noſtrapte.
 { Veſtrâ, } Veſtrapte.

H

Inter.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet: ut Meopte Marte, tuopte labore, suopte jumento, nostropte damno, &c.

Quis, & Qui ad hunc modum componuntur.

Quia.

Quis in compositione hisce particulis postponitur:

En,	} ut,	Ecquis,	} Et hæc tam in foeminino	
Ne,		Nequis,		singulari, quàm in neutro
Alius,		Aliquis,		plurali, <i>qua</i> habent, non
Num,		Nunquis,		<i>qua</i> : ut, Siqua mulier,
Si:		Siquis.		Neq. ia flagitia, &c.

Ecquis

Præter Ecquis, quod utriusq. in foeminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione,

Quis.

Nam,	} ut,	Quisnam,	} Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) <i>qua</i> habent, non <i>qua</i> : ut, Quænam doctrina? Negotia quæpiam, Optima quæque.
Piam,		Quispian,	
Putas,		Quisputas,	
Quam,		Quisquam,	
Que:		Quisque.	

Quis.

Quis etiam cum seipso componitur: ut, Quisquis quod & in hunc modum variatur:

Nominativo Quisquis, quicquid: Accusativo Quicquid: Ablativo Quoquo, quaquæ, quoquo.

Qui in compositione præponitur his particulis:

Dam,	} ut,	Quidam,	} Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) <i>qua</i> retinent, non <i>qua</i> : ut, Quædam puella, Quæcunque facinora.
Vis,		Quivis,	
Libet,		Quilibet,	
Cunq;		Quicunq;	

¶ DE VERBO.

Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agere, aut pati significat: ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum

Verbum dividitur imprimis in personale; ut, Doceo; & impersonale, ut, Oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur: ut, Verbum Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt.

Contrà, Impersonale dicitur, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur, nec variatur: ut, Imperfonale. Poenitet, tædet, miseret, oportet.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tempus, figura, species, persona, numerus, conjugatio.

DE GENERE.

Quinque sunt verborum genera, { Activum, } Deponens, { Passivum, } { Neutrum, } Commune.

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in *o* finitum, Activ. passivum in *or* formare potest: ut, Doceo, doceor. Legor, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in *or* finitum, Pass. activi formam, & dempto, resumere potest: ut, Amor, amo: Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec acti-Neutr. & passivam formam integrè induere potest: ut, Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutrorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, Neutrum sumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum quod ipsum Substantivum. perse sensum absolvat.

Atque hoc rursum duplex est: Nam alterum actio-Neutrum nem completam in ipso verbo significat, nec in aliud absolutum. transeuntem: ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò passionem in ipso completam indicat: ut, palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Tertium genus Neutr. Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognata significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut,

Bibo vinum,

Curro stadium,

Vivo vitam,

} Vinum bibitur
} Stadium curritur.
} Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENTS.

**Depo-
nens.**

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum; vel neutrius: ut, Philosophor.

COMMUNE.

**Com-
mune.**

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior; multaque id genus alia, quæ passim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum sex enumerantur.

**Indica-
ivus.**

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut, Juv. *Probitas laudatur & alget*. Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?*

**Impera-
tivus.**

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præens duplex: ut apud Propertium; *Aut si es dura, nega; si es non dura, venito*. Virg. *Tityre, dum redeo (brevis est via) pasce capellas; Et potum pastas age, Tityre, & inter agendum Occursare capro (cornu ferit ille) caveo*.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur: ut, Cic. *Sed amabo te, nihil incommodo valetudinis tuæ feceris*. Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cænare? nec ullum Addideris verbum, cæna parata tibi est*.

Quin

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit, præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur: ut, Virg.

Si sine pace tuâ, atque invito Numine Troes Italiam petiere, luant peccata, nec illos Juveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut Virgilius,

—*Eamus, & in media arma ruamus.*

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec Optativus refert factane sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam* ^{Optativus} *bonis literis suis detur honos.*

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est author Linacrus. Præterea notandum est præsens hujus modi assumere quandoque significationem futuri: ut, *Utinam* aliquando tecum loquar.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadem à summo, minimeque poeta?* pro *potes expectare.* Non expectes, ut *stavi* gratias agat, qui sanatur invitus; pro non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? pro vult affirmare.

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & Particulam *ἄν* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut, Ovid.

Donec eris felix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiuspiam optandi: ut, *Utinam* veniat aliquando tempus. Potentialis verò neque ullum adverbium adunctum habet, nec conjunctionum. Subjunctivus au-

tem semper aliquam conjunctionem annexam habetque,
Si venero ; Ut taceas ; Cum cœnavero.

Infini-
 tus

Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, at-
 citra certam numeri & personæ differentiam : ut, *Malim*
probus esse, quàm haberi.

DE TEMPORE,

Tempora sunt quinque.

Præ-
 sens

Præsens, quo actio nunc geri significatur : ut
Scribo.

Imper-
 ectum.

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo
 fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis
 fuisse actionem : ut,

Virgil. Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido
Condebatur : Erat enim adhuc in opere.

Perfect.

Perfectum, quo præterita absolutæque significatur
 actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus,
 duplex est, & ob id duplici circuitione explicatum :
 Alterum, quo proximè præteritum exprimitur : ut,
Præsum sum : Alterum, quo ulterius præteritum in-
 dicatur : ut, *Præsum fui*. Non enim, si modò *præsum*
sis, præsum fui commodè aptève dixeris.

Plus-
 quam
 perfect.
 Futur-
 um.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita
 significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quòd
 videatur aliquid promittere, aut velle facere : ut,
Ovid. Ibimus, & Nymphæ, monstratæque saxa petemus.

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant : ut,
Videro, abiero.

Ter. *Si te aquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.*

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo
 modo reperitur : ut,

Plin. Ero securior dum legam, statimque timebo cum legere

DE FIGURA.

Figura est duplex : Simplex, ut, *Facio* ; Composita
 ut, *Calefacio.*

Verbo

Verba composita, quorum simplicia exoleverunt, sunt, Defendo, offendo, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλήω. Percello, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo. Primitiva.

Derivativa, quæ à Primitiva deducitur; ut, fervesco. va.

Derivativorum genera sunt quinque.

Derivativa.
Inchoa-

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius, & augmentativa appellat) intiva.

scō desinunt: ut, Labasco, calesco, ingemisco, edormisco.

Hæc autem inchoationem significant: ut, Lucescit, id est, Incipit lucere, aut certe gliscere & intendi: ut apud Virgil. Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo: hoc est, magis magisque arder. Ex his pleraque pro thematibus primariis usurpantur: ut, Timeasco, bisco, conticesco, id est, Timeo, bio, taceo.

Frequentativa desinunt in to, so, xo, aut tor: ut, Visito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, texo, vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel conatum: ut, Dictito, id est, frequenter dico; viso, id est, eo ad videndum.

Frequen-
tativa.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari solent.

Appara-
tiva.

Desiderativa finiunt in urio: ut, Lecturio, parturio, esurio, coenaturio. Hæc ad significationem suorum Primitivorum studium, atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, Lecturio, id est, Legere cupio; Coenaturio, id est, Cupio coenare.

Deside-
rativa

Diminuti-
va.

Diminutiva, in *lo*, vel *ſſo*, exeunt: ut, Sorbillo, cantillo, pitillo, id est, parum ac modicum, sorbeo, canto, bibo.

Imitativa.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant: ut, Patrisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hæc formâ non adeo delectati sunt: unde pro Græcisco, Græcor usi sunt, ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut Lego; Pluralis, ut Legimus.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugando um verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissimè callere debent: proximum fuerit ut hæ Gulielmi Lili de præteritis & supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sanè minus utiles) pari aviditate imbibantur.

As avi.

Hyper

meter

versus

p ususto

p a syl-

a con-

stat, sed

colliden-

da cum

prima

oce se-

quantis

versus,

id quod

omnium

commu-

ne est.

G. LIL. DE SIMPLICIUM

Verborum primæ Conjugationis
communi Præterito.

S in præſenti perfectum format in avi;

Ut no nas navi, vocito vocitas vocitavi.

Deme lavo lavi, juvo juvi, nexoq; nexui;

Et seco quod secui, neco quod necui, mico verbum

Quod misui, plico quod plicui, frico quod fricui dat:

Sic domo quod domui, tonô quod tonui, sono verbum

Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat.

Atque cubo cubui: raro hæc formantur in avi.

Da das ritè dedi, sto stas formare steti vult.

Secun-

Secundæ Conjugationis cominune
Præteritum.

Es ui.

ES in præsentî perfectum format ul dans,
Ut nigreo, nigres, nigrui : jubeo excipe iussi,
Sorbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi ;
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videoque
Vult vidi ; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.

Quatuor his infra geminatur syllaba prima :
Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere sponendi, tondeo vultque torendi.

L vel R ante geo si stet, geo vertitur in si ;
Urgeo ut urfi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi.
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.

Geo.

Dat fleo fies fleui, leo les leui, indeque natum
Deleo deleui, pleo ples pleui, neo neui :
A maneo mansi formatur : torqueo torpsi,
Hæreo vult hæsi. Veo fit vi ; ut serueo serui,
Niveo & inde satum poscit conniveo ni-vi
Et nixi : cicio civi, videoque vieui.

Veo.

Tertia Conjugatio.

Tertia præteritum formabit ut hæc manifestum.

Bo fit bi, ut lambo lambi, scribo excipe scripsi, Bo.
Et nubo nupsi ; antiquum cumbo cubui dat.

Co fit ci, ut vinco vici : vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.

Co.

Do fit di, ut mando mandî : sed scindo scidi dat,

Do.

Findo fidi, fundo fudi, rundo tutudique ;

Pendo pependi, tendo tetendi, pedit pepedi :

Junge cado cecidi, pro verbero cado cecidi.

Cedo præ discedere, sive locum dare, cessi :

Cedo.

Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,

Claudo, plando, rodo, ex do semper faciunt si :

Go

- Go. Go fit *g* iat, jungo junxi : sed ante go vult si ;
 Ut, spargo sparsi : lego legi, & ago facit egi ;
 Dat tango tetigi, pingo punxi pupugique :
 Dat frango fregi, cum signat pango pacisci,
 Vult pepigi ; pro jungo, pegi ; pro cano, panxi.
- Ho. Ho fit *h* xi, traho ceu traxi docet, & veho vexi.
- Lo. Lo fit *l* ui, colo ceu colui : psallo excipe cum p,
 Et sallo sine p ; nam salli format utrumque :
 Dat vello velli, vulsi quoque, fallo sefellii,
 Cello pro frango, ceculi : pello pepulique.
- Mo. Mo fit *m* ui, vomo ceu vomui : sed emo facit emi,
 Como petit compsi, promo prompsi : adjice demo
 Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.
- No. No fit *n* vi, fino ceu fivi : temno excipe tempsi ;
 Dat sterno stravi, sperno spreui : lino leui,
 Interdum lini & livi ; cerno quoque creui :
 Gigno, pono, cano, genui, posui, cecini dant.
- Po. Po fit *p* si ; ut, scalpo scalpfi ; rumpo excipe rupi ;
 Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.
- Qro. Quo fit *q* ui, ut, linquo liqui : coquo demito coxi.
- Ro. Ro fit *r* vi, sero ceu pro planto & semino, sevi,
 Quod serui melius dat mutans significatum :
 Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gessi,
 Quaro quasvi, tero trivi, curro cucurri.
- So. So, velut accerso, arcesso, incesso, atque lacecco,
 Formabit sivi : Sed tolle capecco capeffi,
 Quodque capeffi facit, atque facecco faceffi.
 Sic viso visi : sed pinso pinsui habebit.
- Sco. Sco fit *s* vi ; ut, pasco parvi : vult posco poposci ;
 Vult didici disco, quexi formare quinisco.
- To. To fit *t* i ; ut, verto verti : sed sisto notetur
 Pro facio stare activum, nam jure stiti dat.
 Dat mitto misi, petii peto sive petivi.
 Sterto stertui habet, meto messui : ab ecto fit exi,
 Ut flecto flexi : pecto dat pexui, habetque
 Pexi ; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.
- Vo. Vo fit *v* i ; ut, volvo volvi : vivo excipe vixi.

Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.

Xo.

Fit cio ci; ut, facio feci, jacio quoque jeci;

Cio.

Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.

Fit dio di; ut, Fodio fodi. Gio, ceu fugio gl.

Dio, Gio

Fit pio pi; ut, capio cepi: cupio excipe pivi,

Pio.

Et rapio rapui, sapio sapui atque sapivi.

Fit rio ri; ut, pario peperit. Tio ffi, geminans f.

Rio.

Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.

Tio.

Denique uo fit ui; ut, statuo statui: pluo pluvi

Uo.

Format, siue plui; struo sed struxi, stuo fluxi.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is, ivi, ut monstrat scio scilicet tibi scilicet: Is, ivi.

Excipias venio dans veni, cambio campsi,

Excipe

Raucio rausi, sarcio sarfi, sarcio sarfi,

venio,

Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,

cambio,

Haurio item haufi, sancio sanxi, vincio vinxi,

&c.

Pro salto salio salui, & amicio * amicui dat;

*Pes pro;

Parcius utemur cambiui, hauriui, amiciui,

celeul-

Sepiui, sancivi, sarcivi, atque salui.

maticus,

De Compositorum Verborum

Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositivum,

Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,

Quam simplex geminat, composito non geminatur:

Præterquam tribus hi, præcurro, excurreo, repungo:

Atque à do, disco, sto, posco, ritè creati.

Plico.

A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,

Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:

Applico, complico, replico & explico, ui vel in avi,

Quamvis vult oleo simplex olui, tamen inde

Oleo

Quodvis compositum melius formabit oleui:

Simpliciter at formam redolet sequitur, suboletque.

Pungo,

Composita à pungo formabunt omnia punxi.

Vult

Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.

- Co.** *Natum à do, quando est inflexio tertia, ut addo, Credo, edo, dedo, redgo, perdo, abdo, vel obdo, Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi : at unum*
- Sto.** *Abscondo, abscondi. Natum à sto, stas stiti habebit.*

Mutantia primam vocalem in E.

Verba hac simplicia presentis, prateritique, Si componantur, vocalem primam in e mutant :

- Damno,** laeto, sacro, fallo, arceo, trasto, fatiscor,
Partio, carpo, patro, scando, spargo : parioque,
Cujus nata peri duo comperit & reperit dant:
Cetera sed perui ; velut hac, aperire, operire.
- Pasco.** *A pasco pavi : tantum composita notentur*
Hac duo, compesco, dispesco, pescui habere :
Cetera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I.

Hæc, * habeo, lateo, salio, statuo, cado, ludo, Pango dans pegi, cano, quero, cædo cecidi.

Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapioque,
 Si componantur, vocalem primam in i mutant :

Ut rapio rapui, eripio eripui : à cano natum,
Præteritum per ui, ceu concino concinui dat.

A placeo sic displiceo ; sed simplicis usum
Hac duo, complaceo cum perplaceo, bene servant.

Composita à pango retinent a quatuor ista,
Depango, oppango, circumpango atque repango.

A maneo mansi, minui dant quatuor ista,
Pramineo, emineo, cum promineo, immineoque :
Simplicis at verbi servabunt cetera formam.

Composita à scalpo, calco, salto, a per u mutant :
Id tibi demonstrant, exculpo, inculco, resulto.

Composita à claudio, quatio, lavo, rejiciunt a :
Id docet à claudio, occiudo, excludo : à quatioque,
Percutio, excutio : à lavo, proluo, diluo, nata.

Mutantia

Mutantia primam vocalem in *I*,
præterquam in præterito.

HÆc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango,

Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper

Vocalem primam præsentis in *i* sibi mutant,

Præteriti nunquam, cœu frango, refringo refregi :

A capio incipio incepi. Sed præca notentur :

Namque suum simplex perago sequitur, satagóque,

Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi :

A rego sic pergo perrexī, vult quoque surgo

Surrexi, mediâ præsentis syllabâ ademptâ.

Nil variat facio, nisi præposito præeunte :

Id docet olfacio, cum calfacio, inficióque.

A lego nata, * re, per, præ, sub, trans, ad præeunte,

Præsentis servans vocalem, in *i* cætera mutant :

De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantum

Præteritum lexi faciunt ; reliqua omnia legi.

Exciptur Co-
emo.

Ago.
Rego.

Facio.

Lego.
* relego,
perlego,
prælego,
&c.

De simplicium verborum supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.

Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit. **BL**

Cl fit etum ; ut, vici vitum, cessatur & ici **CL**

Dans idum ; feci factum, jeci quoque jectum.

Di fit sum ; ut, vidi visum : quædam geminant ; **Di.**

Ut pandi passum, sedi sessum : adde scidi quod

Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossam.

Hic etiam advertas, quod syllaba prima, supinis,

Quam vult præteritum geminari, non geminatur :

Idque rotundi dans consum docet, atque cecidi

Quod casum, & cecidi quod dat casum, atque tetendi

Quod tensum & tentum, tutudi tunsum, atque pepedi

Quod format peditum ; adde dedi quod jure datum vult.

Gi fit etum ; ut, legi lectum : pegi pepigique **Gi.**

Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,

Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

- Li.** Li fit sum : ut salii, stans pro sale condio salsum :
 Dat pepuli pulsum, teculi culsum, atque seselli
 Falsum : dat velli vulsum, ruli habet quoque latum.
- Mi, ni, pi, qui.** Mi, ni, pi, qui, tum, fiunt : velut hic manifestum :
 Emi, emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
 Acapio cepi dans captum, à capio ceptum,
 Arumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.
- Ri.** Ri fit sum; ut, verri versum : peperici excipe partum.
- Si.** Si fit sum; ut, visi visum : tamen l geminato
 Misi formabit missum : fulsi excipe sultum,
 Hausi haustum, sarsi sartum, sarsi quoque fartum,
 Ussi ustum, gessi gestum : torfi duo, tortum
 Et torsum, indulsi indultum indulsúmque requirit.
- Psi.** Psi fit tum; ut, scripsi scriptum : campsi excipe campsum.
- Ti.** Ti fit tum, à sto namque steti, à sistóque stiti fit
 Præterito, commune statum : verti excipe versum.
- Vi.** Vi fit tum; ut, flavi flatum : pavi excipe pastum :
 Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum :
 Potavi potum, interdum facit & potatum :
 Sed favi fautum, cavi cautum : à sero sevi
 Formes ritè satum : livi linique litum dat :
 Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum :
 Vult singultivi singultum : veneo venis
 Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.
- Ui.** Quod dat ui dat itum; ut, domui domitum : excipe
 quodvis
 Verbum in uo, quia semper ui formabit in utum ;
 Exui ut exutum : à ruo deme rui, ruitum dans.
 Vult secui sectum, necui nectum, frugique
 *Pes pro- Frictum, miscui item mistum, * ac amicui dat amictum :
 celeus- Torruui habet tostum, docui doctum, tenuique
 maticus. Tentum, consului consultum, alui altum alitumque :
 Sic salui saltum, colui ocului quoque cultum :
 Pinsui habet pistum, rapui raptum : seruique
 A sero vult sertum, sic texui habet quoque textum.
- Quædam
 mutant
 ui in sum Hæc sed ui mutant in sum : nam censeo censum,
 Cellui habet celsum : meto messui habet quoque messum :
 Nexui

Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum :

Dat patui passum, carui cassum caritumque.

Xi fit tum ; ut, vinxi vindum, quinque abjiciunt n : Xi.

Nam finxi fidum, minxi midum, dat quoque pinxi

Pidum, strinxi strictum, rinxi vult quoque ridum.

Xum, flexi, plexi, fixi dant ; & fluo fluxum.

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum,
Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.

Composita à tunsum, demptà n tusum : à ruitum fit,

I medià demptà, rutum ; & à saltum quoque sultum.

A sero, quando satum format, composita situm dant.

Hac caprum, factum, jactum, raptum, a per e mutant ;

Et cantum, partum, sparsum, carpium quoque sartum.

Verbum edo compositum, non estum, sed facit esum :

Unum duntaxat comedo formabit utrumque.

A nosco tantum duo cognitum & agnitum habentur ;

Cetera dant notum : nullo est jam noscitur in usu.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in or admittunt ex posteriore supina

Præteritum, verso u per us, & sum consociato

Vel fui : ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum

Nunc est deponens, nunc est commune notandum :

Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus

Nata : ut, compatior compassus, perpetiorque

Formans peressus. Fateor quod fassus, & indè

Nata : ut, confiteor confessus, diffiteorque

Formans diffessus. Grador dat gressus, & indè

Nata : ut, digredior digressus. Funge satiscor

Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.

Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus,

Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus :

Iraſcor simul iratus, reor atque ratus sum,

Obliviscor vult elitus sum : fruor optat

Tundo.

Ruo

Salio.

Sero.

Edo.

Patior.

Fateor.

Grador.

Fructus

Tuor & Tuecr. *Fructus vel fructus, misereri iunge misertus.*
Vult tuor & tueor non tutus sed tuitus sum,
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum.
A loquor adde locutus, & a sequor adde secutus;
Exterior facit expertus: formare paciscor
Apiscor. *Gaudet pactus sum, nanciscor nactus: apiscor,*
Quod vetus est verbum, eptus sum: unde adipiscor adeptus.
Junge queror questus, proficiscor junge profectus;
Expergiscor sum experrectus: & hac quoque, comit-
niscor commentus, nascor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod prateritum facit ortus.

De verbis geminum prateritum
 habentibus, viz. Activa & Passiva vocis.

Praeteritum activa & passiva vocis habent hæc
Cæno cænavi & cænatus sum tibi format;
*** Versus hyper-** *Juro juravi & juratus, potoque potavi **
meter. *Et potus, titubo titubavi vel titubatus;*
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & passus, placeoque
Dei placui & placitus, suesco suevi atque suetus;
Veneo pro vedor, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi vuptaque sum, mereor meritus sum
Vel mervi: adde libet libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertasum: adde pudet faciens puduit puditumque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

De Neutro-passivorum prateritis.

Neutro-passivum sic prateritum tibi format,
*** Versus hyper-** *Gaudeo gavissus sum, fido fissus, & audeo **
meter. *Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,*
Mæreo sum mæstus: sed Phoca nomen habetur.

De verbis Prateritum mutuantes.

Quedam prateritum verba accipiunt aliunde:
Invalesco *Inceptum in sco, stans pro primario, adeptat*
Erubesco *Prateri-*
Lucesco,

*Præteritum ejusdem verbi: vult ergo tepesco
A tepéo tepui; fer-vesco à fer-veo fer-vi;
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concussi; à percutioque
Percussi ferio; à mingo vult meo minxi;
A sedeo sideo vult sedi; à suffero tollo
Sustuli; & à suo sum fui, & à tulo rite fero tuli;
A sto sisto steti, tantum pro stare: furóque
Infanivi, à verbo ejusdem significati:
Sic poscunt vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recordor.*

Versu
Hyper-
meter.

De Verbis Præterito carentibus.

P*ræter tum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco, Silvesco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut pueraasco; Pruti-
Et passiva, quibus caruere activa supinis;
Ut metuor, timeor: Meditativa omnia præter
Parturio, esurio, quæ præteritum duo servant.*

cesco,
Sterries-
co. Defi-
derativa,
ut Mic-
turio,
Scriptu-
rio, Itu-
rio, Ca-
caturio.

Verba Supinum rarò admittentia.

H*æc rarò aut nunquam retinebunt verba supinum,
Lambo, uico micui, rudo, scabo, parco peperci,
Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
Dego, ango, fugo, lingo, ningo, sitagóque,
Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
Flavio, liveo, avet, paveo, conniveo, fervet:
Anuo compositum ut renuo, à cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occasum, recidoque recasum:
Respuo, lingo, luo, metuo, cluo, frigeo, calæeo.
Et sterto, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
Composita eici um habent: Sic à gruo, ut ingruo, natum.
Et quæcunque in ui formantur neutra secundæ
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateoque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc namque supino.*

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
 Istis pauca dabis mutilata & anormalia verba:
 Quæ, quia clauda quidem remanent, nec versibus apta,
 Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
 Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

- Aio.** Præsens Indicativi, aio, ais, ait. *Plural.* aiunt.
 Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.
Plur. Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus. Ai.
 Præsens Optativi, Potentialis, & Subiunctivi, Aias,
 aiat. *Plural.* Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.
- Aufim.** Præsens Optativi, & Subiunctivi, Aufim, aufis, aufit.
Plural. Aufint.
- Salve.** Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. *Plural.* Salvete, salvetote. Infinit. Salvete.
- Ave.** Imperat. Ave, aveto. *Plur.* Avete, avetote. Infinit. Averere.
- Cedo.** Imperat. Cedo; *Plural.* Cedite: id est, Dic, vel porrigere; Dicite, vel porrigite.
- Faxo.** Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro faciam vel fecero. *Plural.* Faxint.
- Forem.** Imperfectum Optat. Potent. & Subiunct. Forem, fores, foret; pro essem, esses, esset. *Plur.* Forent.
 Infinitivus, Fore, id est, Futurum esse.
- Quæso.** Præsens Indicat. Quæso. *Plural.* Quæsumus.
- Infit.** Infit, sola vox est, Dicit, seu dixit significans. *Plur.* Infiunt, id est, Dicunt.
- Inquio.** Præsens Indicativi, Inquio vel inquam, inquis, inquit. *Plural.* Inquimus, inquiunt.
 Præterperfectum, Inquisti, inquit.
 Futurum, Inquies, inquiet.
 Imperat. Inque apud Terent. Inquito apud Plautum.
 Præsens Optativi, Potentialis, & Subiunctivi, Inquiat.
 Particip. Inquiens.
- vale.** Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. *Plural.* Valetet, valetote. Infinit. Valere.

Hæc quatuor sequentia, Odi, coepi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magnâ ex parte deficiunt, nisi quod Memini in Imperativo, *Sing.* Memento, *Plur.* Mementote, habet. Odi, novi & coepi carent Imperativo.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Fere, Face, } Voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere Imperfectum Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

De verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hætenus dictum est; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè impersonaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latine impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quod personæ careant (habent enim, ut videmus, vocem tertie personæ tam activam quàm passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo, fortiantur: Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia; activæ vocis, & passivæ vocis.

Impersonalia activa vocis sunt hæc & his similia:

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit,	Restat,	Conducit,
Placet,	Expedi,	Decet,	Miseret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Pœnitet,	Licet,	Potest,	Pudet.
Tædet,	Solet,		

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur: ut, *Virtus placet probè. Pecunia omnia potest. Ars juvat egentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut, *Pudet, pœnitet, oportet.* Tametsi legere est apud Terentium: *Qua adsolent, quaque oportens signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur autem in tertiâ personâ singulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum. *Tædet*, pertæsum est format.

Miseret & *miserescit*, misertum est.

Inveniuntur etiam in usu,	Placitum est,	Placet.
	Libitum est,	Libet.
	Puditum est,	Pudet.
	Licitum est,	Licet.
	Pigitum est,	Piget.
	Præterit. à	

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, *Curritur, turbatur.*

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porro voces participiales vocari possunt, quòd similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbii.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia proprius

PARTICIPIUM.

123

pius pertineant, hinc in confinio utriusque partis relinquitur, ut utri velint, sese regno addicant.

Porro à nomine casum, à verbo agendi vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, idè nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Di, Genitivi casus.} \\ \text{Do, Dativi \& Ablativi.} \\ \text{Dum, Nominativi \& Accusati.} \end{array} \right.$

Terminationes
Gerundii.

Gerundia autem active majore ex parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passive significant. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causa* : id est, *ut erudiretur*. *Ur̃tque videndo Femina* : id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustria* : id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum facilis* : id est, *ut discatur*.

DE SUPINIS.

Supina quoque merito participialia verba dicuntur, ^{Supina} omniaque cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u* : ut *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem fere active (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passive.

DE PARTICIPIO

Participium est pars orationis inflexa casu ; ^{Participium} quæ à Nomine, genera, casus & declinationem ; à Verbo, tempora & significationem ; ab utroque numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Casus,} \\ \text{Genus,} \\ \text{Declinatio,} \\ \text{Tempus,} \end{array} \right. \left\{ \begin{array}{l} \text{Significatio,} \\ \text{Numerus,} \\ \text{Figura,} \end{array} \right.$

Accidentia participii.

Imper-
sonalia
vocis
activæ.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia:

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit,	Restat,	Conducit,
Placet,	Expedit,	Decet,	Miseret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Pœnitet,	Licet,	Potest,	Pudet.
Tædet,	Solet,		

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur: ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egenos.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut, *Pudet, pœnitet, oportet.* Tametsi legere est apud Terentium: *Quæ adsolent, quæque oporcent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conju-
gantur
in tertiâ
personâ

Conjugantur autem in tertiâ personâ singulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format.

Miseret & *miserescit*, misertum est.

Inveniun- tur etiam in usu,	{	Placitum est,	{	Præterit. à	{	Placet.
		Libitum est,		Libet.		
		Puditum est,		Pudet.		
		Licitum est,		Licet.		
		Pigitum est,		Piget.		

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, *Curritur, turbatur.*

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porro voces participiales vocari possunt, quod similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia pro-

PARTICIPIUM.

123

pius pertineant, hic in confinio utriusque partis rellaquimus, ut utri velint, sese regno addicant.

Porro à nomine casum, à verbo agendi vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ided nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Di, Genitivi casus.} \\ \text{Do, Dativi \& Ablativi.} \\ \text{Dum, Nominativi \& Accusati.} \end{array} \right.$

Terminationes
Gerundii.

Gerundia autem active majore ex parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passive significant.

Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causa* : id est, *ut erudiretur*. *Uritque videndo Femina* : id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustria* : id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum facilis* : id est, *ut discatur*.

DE SUPINIS.

Supina quoque merito participialia verba dicuntur, ^{Supina} omniaque cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u* : ut *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem ferè active (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passive.

DE PARTICIPIO

Participium est pars orationis inflexa casu ; ^{Participium} quæ à Nomine, genera, casus & declinationem ; à Verbo, tempora & significationem ; ab utroque numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Casus,} \\ \text{Genus,} \\ \text{Declinatio,} \\ \text{Tempus,} \end{array} \right. \left\{ \begin{array}{l} \text{Significatio,} \\ \text{Numerus,} \\ \text{Figura.} \end{array} \right.$

Accidentia participii.

124 PARTICIPIUM.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod suprà in nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempo-
ra parti-
cip.

Præfens.

Nota.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Præfens in *ans* vel *ens*, ut, Amans, legens.

Cæterum iens, participium ab Eo, simplex rariùs legitur in nominativo; sed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*: ut, Abiens, abeuntis; Rediens, redeuntis: præter unum, Ambiens, ambientis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia: ut, Ab-eundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteri-
tum.

Futu-
rum

Præteritum verò in { Tus, } ut { Doctus,
Sus, } Visus,
Xus, } Nexus.

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus* activæ ut plurimum significationis, aut neutralis: ut, Lecturus, cursurus: Alterum verò in *du*, passivæ significationis semper: ut, Legendus.

SIGNIFICATIO.

Signifi-
catio
activa.

Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt, ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, Currens, cursurus; Dolens, doliturus.

Partici-
pia in
du.

Signifi-
catio.

Passiva.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *du*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, Lectus, legendus; auditus, audiendus.

Fiunt & participia passiva ab huiusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: ut, *Aratur terra*, hinc *arata* & *aranda terra*.

Participia

Participia formata à deponentibus, imitantur significationem suorum verborum : ut, Loquens, loquutus, loquutus, à loquor.

Participia à deponentibus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *du* : ut,

Sequendus, } } Illendus, } } Obliviscendus,
Loquendus, } } Patiendus, } } & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc passivè significant : ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *mentitaque tela Agrosunt.*

Communium denique verborum participia ipsorum significationem induunt : ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter poenitens, decens, libens, pertasus, poenitendus, pudendus.

Impersonalium participia. Participia anomala deducta à verbis præter analogiam.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis suis deducuntur, Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguitur, luitur, eruitur, nosciturus, moriturus, oriturus, osurus, futurus.

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus, & innumera hujus sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NUMERUS.

Est & numerus in participiis, ut in nomine : Singularis, ut, Legens : Pluralis, ut, Legentes.

Participia derivata à nominibus. Numerus.

DE FIGURA.

Figura est duplex : Simplex, ut, Spirans : Composita, ut, Respirans.

Participia aliquando degenerant in nomina participalia : velcùm alium casum quàm suum verbum regunt : ut,

Figura Participiorum Participia finis nominis

Abundans lactis, } } Patiens inedia,
Alieni appetens, } } Fugitans litium.

Vel cūm componuntur cum dictionibus, cum quibus
ipforum verba componi non possunt: ut, Infans, indoctus,
innocens, ineptus.

Vel cūm com-

{	Amans,	}	Doctus,
	Amantior,		Doctior,
	Amantissimus.		Doctissimus.

parantur: ut,

Vel cūm tempus significare desinunt: ut,
Expectem qui me nunquam visurus abisti hoc est,
Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.

*Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermis-
sus, si quid explorari haberet: id est, ita affectus, ut non
prætermitteret.*

*Amandus est doctissimus quisque: id est, dignus est, vel
debet amari. Vita laudata: id est, laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollitudo animi: id est, debet ejici.

Partici-
pia præ-
sentis
temporis
sunt
nomina.

Participia præsentis temporis non raro fiunt substanti-
va nomina. Modò in masculino genere; ut, *Oriens, occi-
dens, profluens, confluent*: Modò in foemino; ut, *Con-
sonans, continens*: Modò in neutro; ut, *Contingens, acci-
dens, antecedens, consequens*: Modò in communi genere,
pro verbalibus in *tôr* vel *trix*; ut, *Appetens, diligens, fi-
tiens, indulgens.*

Animans, modò foemininum, modò neutrum reperitur.

¶ DE ADVERBIO.

Adverb.

Dverbium est pars orationis non flexa: quæ
adjecta verbo sensum ejus perficit atque ex-
planat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egre-
giè impudens. Nè parùm sis leno. Nimiùm philosophus.*
Aliquoties & Adverbium: ut, *Parùm honestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adver-
bio acci-
dentia.

Adverbio accident, Significatio, Comparatio, Species,
Figura.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis
colligenda est.

In loco significant, Hic, illic, istuc, intus, foris, us- Loc-
quam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, u-
trobique, ubivis, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi,
inibi, ibidem, inferius, superius.

Ad locum respiciunt, Huc, illuc, istuc, intrò, aliò, quò, Adlo-
aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eòdem, quolibet, cum.
quòvis, quòcunque, foràs, hòrsùm, aliorsum, dextròrsùm, signifi-
sinistròrsùm, fursùm, deorsùm, utroque, neutrò, quo- cantia.
quoversùm.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, indè, A loco
andè, aliundè, alicunde, sicunde, necunde, indidem, un- signifi-
delibet, undevìs, undecunque, supernè, infernè, coelitus, cantia.
funditus.

Denique per locum innuunt, Hàc, illàc, istàc, quacun- Per
que, eà, eàdem, alià, aliquà, siquà, nequà, quaquà. locum
signifi-

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquan- cantia.
do, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quam- Tempo-
pridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, ali- ris ad-
quoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, ma- verbia.
nè, vesperi, nudius tertius, nudius quartus, nudius quintus,
nudius sextus, &c. Diu, noctu, interdium, nunc, jam, nuper,
aliàs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parum-
per, sæpè, rarò, subinde, identidem, plerumque, quoti-
die, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro ad-
huc, hactenus, in-dies, in-horas, ut primùm, quam-primùm,
simulac, simul atque.

Usque temporis & loci adverbium est: ut, *Usque sub* Usque,
obscurum noctis. Ab Æthiopia est usque hac. Est & ubi
pro semper, aut continuè ponitur: ut, *Usque metum micuere*
sinus.

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinquies, Names
sexies, septies, vigesies vel vices, trigesies vel tricies, qua-
ragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies,
centies, millies, infinities.

Ordinis sunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, no- Ordinis,
tissimò, imprimis, postremò, primùm, jamprimùm, deni-
que, demum, tandem, ad-summùm.

Adver-

Interrogandi.	Adverbia Interrogandi sunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin <i>pro</i> cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?
Vocandi.	Vocandi sunt, Heus, ô, eho, & siqua sunt similia.
Negandi.	Negandi: ut, Haud, non, minimè, nequaquam, ne <i>pro</i> non, & similia.
Affirmandi.	Affirmandi: ut, Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet.
Jurandi.	Jurandi: ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Dius-fidius, Pol, ædepol, Castòr, ecastòr.
Hortandi.	Hortandi: ut, Agè, sodes, sultis, amabò, agedum, ehodum, eja, agitè.
Prohibendi.	Prohibendi: ut, Nè, non.
Optandi.	Optandi: ut, Utinam, si, ô si, ô.
Excludendi.	Excludendi: ut, Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantum, solùm, duntaxat, demùm.
Congregandi.	Congregandi: ut, Simul, unà, pariter, populatim, univèrsim, conjunctim, &c.
Segregandi.	Segregandi: ut, Seorsim, segregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vikatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.
Diversitatis.	Diversitatis: ut, Aliter, secus.
Eligendi.	Eligendi: ut, Potiùs, potissimùm, imò, satiùs.
Intendendi.	Intendendi: ut, Valdè, nimis, nimium, immodicè, impendiò, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino.
Remittendi.	Remittendi: ut, Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim.
Concedentis.	Concedentis: ut, Licèt, estò, demùs, sit-ita, sit sanè.
Negatæ solitudinis.	Negatæ solitudinis: ut, Non solùm, non tantum, non modò, nedum.
Qualitatis.	Qualitatis: ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.
Quantitatis.	Quantitatis: ut, Parùm, minimè, maximè, summum, ad-summum, & similia.
Comparandi.	Comparandi: ut, Tam, quàm, magis, minus, maxime, minimè, æque.

CONJUNCTIO.

129

Rei non peractæ : ut, Fermè, ferè, propè, propem-
dum, tantum, tantum non, modò non.

Rei non
peractæ

Demonstrandi : ut, En, ecce, sic, ut cùm dīclmus, *sic*
scribitur.

Demon-
strandi.

Explanandi : ut, Id est, hoc est, quasi dicas, putà, ut
puta, utpote.

Expla-
nandi.

Dubitandi : ut, Forſan, forſitan, fortassis, fortasse.

Dubi-
tandi.

Eventus : ut, Fortè, casu, forte-fortunà.

Eventus.

Similitudinis : ut, Sic, ficut, ſicuti, ità, item, itidem,
anquam, quaſi, ceu, uti, velut, veluti.

Simili-
tudinis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur,
& regunt casus comparativi & superlativi : ut, Doctè, do-
ctius illo, doctissimè omnium : ſimiliter Benè, melius, op-
timè, Malè, pejùs, peſſimè : etiam Sæpe, ſæpiùs, ſæpiſſimè :
Nuper, nuperrimè, & ſimilia.

Compa-
ratio.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis, quæ ex se originem
habet : ut, *Heri, cras*.

Species
adverbi-
orum.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliundè : ut, *Fur-*
im, à furor : Striſſim, à stringo : Humaniter, ab humanus.

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adver-
biorum, ad Græcorum imitationem : ut, Recens, pro re-
center : Torvum, pro torvè.

Nomina
ſunt ad-
verbia

Figura est duplex : ſimplex, ut, Prudenter ; Com-
poſita, ut, Imprudenter.

DE CONJUNCTIONE.

Onjunctio est pars orationis, quæ ſententia-
rum clauſulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Acciden-
tia Con-
juncti-
oni,

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA

I G U R A.

Figura. Figura est duplex: Simplex, ut, nam: Composita, ut, namque.

P O T E S T A S.

Potestas. Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim & conjunctionibus Copulativæ sunt: ut, Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itemdem, cum, & tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus*. Huc spectant & his contrariæ: ut, Nec, neque, neu, neve.

Suspensivæ. Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quod aliud semper expectari faciant: ut, *Et f., it, & pugnas. Nec sapit ista, nec sentit.*

Disjunctæ. Aliæ Disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, seu, five. At istæ, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dicit.*

Discretivæ. Aliæ Discretivæ: ut, Sed, sed-enim, at, ast, atqui, quidem, atque, quoque, scilicet, ceterum, verò, enim-verò, quod si, verum, porro, quin.

Rational. seu Illativæ. Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut, Ergò, ideò, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rèm, ea-rè: Cicer. *Ea-rè statim ad Aristocritum misi.*

Causales. Aliæ Causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea, quod, quoniam, quatenus, & pro quia: ut, Virgil. *Audieras & fama fuit: pro nam, vel quia fuit: quod pro quia: ut, Cicer. Non quò quicquam desit, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & interit.* Fortunam debet quisque manere suam, pro nam vel quia.

Perfectivæ. Aliæ Perfectivæ seu Absolutivæ: ut, Uti, quò pro ut.

CONJUNCTIO. 131

Nè & ut, pro nè non: Tereat. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Nè, pro ut non: Cicero, *Opera datur, judicia nè fiant.*

Aliæ Continuativæ: ut, Si, fin, ni, nisi.

Conti-

Aliæ Dubitativæ: ut, Nè, an, anne, num, nunquid, utrùm, necne.

nuat.

Dubitat.

Aliæ Adversativæ: ut, Et si, quanquam, quamvis, licèt, tametsi: & aliæ id genus.

Adversat

Aliæ Redditivæ earundem: ut, Tamen, attamen, sed tamen, veruntamen.

Reddit.

Aliæ Diminutivæ: ut, Saltem, at, certè, vel: ut, Cic. *Nè vel latum digitum discesseris.*

Dimin.

Aliæ Electivæ: ut, Quàm, ac, atque, ut, quando pro quàm accipiuntur.

Electiv.

Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirùm, autem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enim-verò, sed, enim, enim pro certè.

Expletiv

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras*

fussit adire domos? Ter. At enim non finam.

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut, Cum, quo, ties casui jungitur, præpositio est.

Cum.

In genere, Conjunctiones aded tenui discrimine ab adverbis discernuntur, ut quàm sæpius confundantur: ut, Quando, proinde, & similia.

O R D O.

Ordo conjunctionum est triplex, nempe,

Ordo

Præpositivus: earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

conjunct.

Præposit.

Subjunctivus: earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Subjunct.

Communi.

Communis.

Ex conjunctionibus hæc imprimis præponi solent, Nam, quare, at, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, fin, seu, sive, ni, nisi.

Præposit

Sub.

Subjunctivæ
quæ.
Encliticæ.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem verò enim.

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quòd accedunt in præcedentem syllabam inclinant: ut, Horat. *Ludere qui nescit, campesribus abstinet armis: Indotusque pilæ, discève, trochæve quiescit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut, Dum, sis, nam, &c.

Communes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt, quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

Præpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Præpositiones
postpositæ suis
casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum,	} ut	Quibuscum.
Tenus,		Pube tenus.
Verlus,		Angliam verlus.
Ulsque,		Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causa,

Secundum.

Secundum, aliud significat cum dico, *Secundum aurem vulnus accepit*, id est, *juxta aurem*. Aliud verò hic, *Secundum Deum parentes amandi sunt*, id est, *proxime post Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete*, vel *inter quietem*.

Præpo-

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusat. casui adjunguntur.

Ad. *Ad Calendas Græcas.*

Apuđ. Virg. *At benè apud memores veteris stat gratia facti.*

Ante. Ovid. — *dicique beatus*

Ante obitum nemo, supremæque funera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Ætonia.*

Citra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*

Ultra. } *Quos ultra citràque nequit consistere rectum.*

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene videt, & intra*

Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero*

Circum. *locale est: ut, Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter, tempus & numerum significat: ut,

Circiter horam decimam.

Cæsar; Circiter duo milia desiderati sunt.

Contra. *Nè contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremæque labra*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supra. Salust. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ita fugias, nè præter casum.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Hor. *O cives, cives, quærenda pecunia primum est;*

Virtutem post nummos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasis custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cælum, non animum mutant, qui trans*

mare currunt.

Præpo-

Prepositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus. *Ab alio expectes alteri quod feceris.*Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est gaudeas.*Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecuniâ miscrè vivitur.*Cum. Mimus. *Damnum appellandum est, cum malâ famâ*Clam. *Clam patre. Et plautus. Clam patrem. (luerum*Coram. *Coram Senatu res acta est.*De. *Sophistæ rixantur de lanâ caprinâ.*E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio deiciebatur.*Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*Pro. Mimus. *Comes facundus in viâ pro vehiculo est.*Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*Tenus. Virg. — *capuloque tenus ferrum impulit ira.*

Prepositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt, sed diversa fere significatione.

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum: sine motu.*Ovidius. *Inque domos superas scandere cura fuit: motum quodammodo innuit.*Sub. Vir. *Sub lucem exportant calathis: i.e. paulo antelucem.*Idem. — *vasto vidisse sub antro.*Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi.*Subter. *Subter terram. Virg. Densâ subter testudine casus.*

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum,

Præposi-
tiones
nun-
quam
extra
compo-
sitionem
reperitæ.

Am,	} ut {	Ambio:	} Re,	} ut {	Recipio:	
Di,		Diduco:			Se,	Sepono:
Dis,		Diraño:			Con,	Con dono.

Con

INTERJECTIO. 135

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit n : ut, Coagmento, coëmo, coinquino, coöperio.

DE INTERJECTIONE.

nterjectio est pars orationis, quæ sub incondita voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis : ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, surgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis : ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent. *I intro, boi, hei.* Virg. *O dolor atque decus magnum !*

Timentis : ut, Hei, atat. Terent. *Hei, vereor ne quid Andria apportet mali.*

Admirantis : ut, Papæ. Ter. *Papæ, nova figura oris*

Vitantis : ut, Apage, Apagêsis. Terent. *Apagêsis, egon formidolosus ?*

Laudantis : ut, Euge. Mar. *Cito, noquid, euge, beatè.*

Vocantis : ut, Eho, Ho, io, Terent. *Ho, qui vocaris ?*

Deridentis : ut, Hui. Ter. *Hui, tu mihi illam laudas ?*

Ex improvîso aliquid deprehendentis : ut, Atat, Ter. *Atat, data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis : ut, Oh, proh. *Proh nefas !* Seneca. *Oh paupertas felix !*

Imprecantis : ut, Malum, vx malum. Ter. *Quid hoc (malum) infelicitatis est ?*

Ridentis : ut, Ha, ha, he. Terent. *Ha, ha, he, desessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis : ut, Au. Terent. *Au, ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hîc observandum est, nomina quoque & verba quandoq; interjectionis loco poni : ut apud Virgil. *Na-* partes
vibus (infandum) amissis. Cicer. *Sed amabò te cura.* Imò *funt in*
quævis orationis pars, affectum animi inconditum signifi- *terjecti-*
cans, interjectionis vice fungitur, *ones,*

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia quamlibet crassâ (quod aiunt) Minervâ tradita sunt, pueris tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub regulâ defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his aliùs exactiusque peruestigare, hunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaque opera relegandum censemus. Quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregiè doctum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE

octo partium orationis.

A

tque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attingit, hætenus dictum est: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constru-

Con-
structionis
quid sit.

ctio dicitur, agemus.

Est igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, quæ veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concor-
dantiæ
Gram-
matices.

Cæterum, priusquam de partium orationis structurâ singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammatices concordantiis sunt paucis adifferenda.

¶ CONCORDANTIA

Nominativi & Verbi.

Concor-
dantiæ
prima,

Verbum personale cohaeret cum nominativo numero & personâ: ut,

Sen. *Namquam sera^b est ad bonos mores^a via.*

Ter. *Fortuna nunquam perpetuo^b est bona.*

Nomi-

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissimè exprimitur, nisi causâ discretionis: ut, ^a *Vos* ^b *dam- nistis*; quasi dicat, præterea nemo: aut Emphasis gratiâ: ut, Ter. ^a *Tu* ^b *es patronus*, ^a *tu pater*, si ^a *deseris* ^b *tu, pe- rimus*; quasi dicat, præcipue, & præ aliis tu patronus es. Ovid. ^a *Tu dominus*, ^a *Tu vir*, ^a *Tu mihi frater* ^b *eris*.

In verbis, quorum significatio ad homines tantum per- tinet, tertiæ personæ nominativus sæpe subauditur: ut, Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant, & in similibus: ut,

Terentius. ^b *Fertur atrocia flagitia designasse.*

Ovid. *Tæque* ^b *ferunt iræ pœnituisse tua.*

Non semper vox casualis est verbo nominativus, sed Verbum aliquando verbum infinitum: ut, Plaut. ^a *Non* ^b *est mentiri* *meum*: Aliquando oratio: ut,

Ovid. *Adde quod* ^a *ingenuas didicisse fideliter artes*

^b *Emollit mores, nec sinit esse feros.*

Aliquando adverbium cum genitivo: ut, ^a *Partim virorum* ^b *occiderunt in bello.* ^a *Partim signorum* ^b *sunt combusta.*

Infinit.
nomina-
tivus
verbo;

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante Accusa- se statuunt: ut, ^a *Te* ^b *rediisse incolumem gaudeo.* ^a *Te* ^b *fabulam* ^b *agere volo.*

Resolvi potest hic modus per quoddam & ut, ad hunc mo- dum; ^a *Quod tu* ^b *rediisti incolumis, gaudeo.* ^a *Ut tu* ^b *fabulam* ^b *agas, volo.*

Verbum inter duos nominativos diversorum nume- rorum positum, cum alterutro convenire potest: ut, Terent. *Amanitum iræ amoris* ^a *redintegratio* ^b *est.*

Ovid. — *Quidenim nisi* ^a *vota* ^b *supersunt?*

Idem. *Pectora percussit, pectus quoque* ^a *robora* ^b *sunt.*

Virgilius. — *Nihil hic nisi* ^a *carmina* ^b *desunt.*

Impersonalia præcedentem nominativum non habent: Excep- ut, *Tædet me vitæ. Pertæsum est conjugii*; de quibusio. suo loco.

Nomen multitudinis singulare quandoq; verbo plurali jungitur: ut, ^a Pars ^b abire. ^a Uterque ^b deluduntur dolis.

¶ CONCORDANTIA

Substantivi & Adjectivi.

Adjectivum cum substantivo genere, numero & casu consentit: ut, Juven. ^b Rara ^a avis in terris, ^b nigroque ^a simillima ^a cygno.

Secunda
concordantia.

Ad eundem modum participia & pronomina substantivis adnectuntur: ut,

Ovidius. Donec eris ^a felix multos numerabis ^b amicos;

Nullus ad ^b amissas ibi ^a amicus ^a opes.

Seneca. Non ^b hoc primum ^a pectora ^a vulnus ^b mea ^a senserunt; graviora tuli.

Nota.

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut, ^b Audito ^a regem Doroberniam proficisci.

¶ CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

Tertia
concordantia.
Nota.

Relativum cum antecedente concordat genere, numero, & personâ: ut, Hor. — ^a Vir bonus est quis? ^b Qui consulta patrum, ^b qui leges jurâque servat.

Nec unica vox solum, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut, Terent. ^a In tempore ad eam veni, ^a quod rerum omnium est primum.

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut, Valerius Maximus, ^a Senatus assiduam stationem eo ^a loci peragebat, ^b qui hodie quoque ^a Senaculum appellatur.

Pomp. Non procul ab eo ^a flumine, ^b quod ^a Saliam vocam.

Cicer. Propius à terrâ ^a Jovis ^a stella fertur ^b quâ ^a Phaëton dicitur.

Nunc cum posteriore: ut, Cicero. Homines tuentur illum ^a globum, ^b quâ ^a terra dicitur.

Salust. Est locus in carcere, ^b quod ^a Tullianum appellatur. In coetu ^a Lunæ, ^b quod ^a interlunium vocant.

Ali-

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Terentius. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas,* ^a *qui filium haberem tali ingenio pradtum.* Ovid. — ^a *Nostros vidisti* ^b *flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interseritur inter re- Casu
lativum & verbum, relativum erit verbo nominativus. Relativ
ut, Boët. *Felix,* ^a *qui* ^b *potuit boni Fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alià dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut, Ovid. *Gratia ab officio,* ^b *quod mora* ^a *tardat, abest.* Virg. *Cujus* ^a *numen adoro.* ^b *Quorum* ^a *optimum ego habeo.* ^c *Cui* ^a *similem non vidi.* ^b *Quo* ^a *dignum te judicavi.* ^b *Quo* ^a *melius nemo scribit.* ^b *Quem* ^a *videndo obstupui.* *Lego Virgilium* ^a *præ* ^b *quo ceteri poëta sordent.*

Substantivorum constructio.

Quum duo substantiva diversa significationis sic Genit.
concurrunt, ut posterius à priore possideri quo-
dammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur, ut, stantiv
Juv. *Crescit* ^a *amor* ^b *nummi quantum ipsa pecunia crescit.*
Rex ^a *pater* ^b *patriæ.* ^a *Arma* ^b *Achillis.* ^a *Cultor* ^b *agri.*

Proinde hic genitivus sæpius in adjectivum posses- Variat
sivum mutatur: ut, ^b *Patris* ^a *domus,* ^b *Paternæ* ^a *domus,* substant
^b *Heri* ^a *filius,* ^b *Herilis* ^a *filius.* Est etiam ubi in dativum
vertitur: ut, Luc. de Cat. ^b *Urbi* ^a *pater est,* ^b *urbique* adjecti-
^a *maritus.* ^a *Herys* ^b *tibi,* ^b *mihî* ^a *pater.* vum
possessi-
vum.

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem con- Appos-
nectuntur: ut, Ovid. *Effodiuntur* ^a *opes* ^b *irritamenta ma-* titio.
lorum. Virg. *Ignavum* ^a *fucos* ^b *pecus* ^a *præsepibus arcent.*

Adjectivum in neutro genere absolute, hoc est, absque
substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut
^a *Paululum* ^b *pecunia.* ^a *Hoc* ^b *noctis.* Catul. *Non vide-*
mus ^a *id* ^b *manticæ,* *quod in tergo est.*

Juvenal. ^a *Quantum quisque suâ* ^b *nummorum servat in arcâ,* ^a *Tantum habet* & ^b *fider.*

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe priore substantivo per Eclipsim subaudito ; ut in hujusmodi locutionibus :

Terentius. *Ubi ad* ^b *Diana veneris, ito ad dextram.* Hor. *Ventum erat ad* ^b *Vestæ :* Utrobiq; subauditur ^a *templum.* Virg. ^b *Hæctoris Andromache :* subauditur *uxor.* Idem. *Deiphobe Glauci :* subauditur ^a *filia.* Terent. ^b *Hujus video Byrrhiam :* subaudi ^a *servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus et Vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo : ut, ^a *Vir* ^b *nullâ fide.* Juv. ^b *Ingenui vultus* ^a *puer, ingenuique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus et usus ablativum exigunt : ut, Cicero. ^b *Autho-ritate tuâ nobis* ^a *opus est.* Gellius. *Pecuniam* ^b *quâ sibi ni-hil esset* ^a *usus, ab iis quibus sciret usui esse, non accepit.*

Opus
Adjec-
ive.

Opus autem adjectivè pro necessariis quandoq; po-ni videtur, varièque constructur : ut,
Cicero. *Dux* ^b *nobis* & *author* ^a *opus est.*
Idem. *Dicis nummos* ^b *mibi* ^a *opus esse ad apparatus triumphi.*

Terentius. *Alia* ^b *q̃stia* ^a *opus sunt para.*

Cicero. *Sulpicii operam intelligo ex tuis literis* ^b *tibi multum* ^a *opus non fuisse.*

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjecti-
vorum
Constructio

Adjectiva quæ desiderium, notitiam, memo-riam, atque iis contraria significant, geniti-vum adiscunt ; ut,

Plinius. *Est natura hominum* ^b *novitatis* ^a *avida.*

Virg. *Mens* ^b *futuri* ^a *præscia.* Idem. *Memor esto brevis* ^b *ævi.*

Ter. *Imperitos* ^b *rerum, eductos libere, in fraudem illicitis.*

Silius. *Non sum* ^b *animi* ^a *dubius, sed* ^a *devius* ^b *æqui.*

Cicero. *Græcarum* ^b *literarum* ^a *rudis.*

Adjecti-

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur: ut, ^a *Audax* ^b *ingenii*. Ovid. *Tempus* ^a *edax* ^b *rerum* in *ax*.

Sen. *Virtus est* ^b *vitiorum* ^a *fugax*. Hor. ^b *Uitium* ^a *sagax*.

Idem. ^b *Propositi* ^a *tenax*. Virg. *Tam* ^b *fidi* *pravi*que ^a *tenax*, quàm nuncia veri. Plaut. ^b *Pecuniarum* ^a *perax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrum postulat. Quorum raritatem satis quidem amplam congesserunt Linacrus & Despaüterius. Tu vero crebrâ lectione ea tibi reddes ad modum familiaria.

Nomina participia, aut partitivè posita, Interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutantur, gaudent: ut, Cicero, *Quamquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque philosophia, propter summam & doctoris auctoritatem & urbis;* ^b *quorum* ^a *alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

^a *Utrum* ^b *horum* *mavis accipe.*

Ovid. ^a *Quisquis fuit ille* ^b *Deorum.*

Terent. *An* ^a *quisquam* ^b *hominum est æquè miser, ut ego & Virgilius—* ^b *Divum promittere* ^a *nemo Auderet.*

^a *Tres* ^b *fratrum.* ^a *Quatuor* ^b *judicum.* ^b *Sapientum* ^a *octavus quis fuerit, nondum constat.*

^a *Primus* ^b *regum Romanorum fuit Romulus.*

In alio tamen sensu ablativus exigunt cum præpositione: ut, ^a *Primus* ^b *ab Hercule.* ^a *tertius* ^b *ab Eneâ.*

In alio verò sensu dativum: ut, Virg. — ^b *Nulli pietate* ^a *secundus.*

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E, de, ex, inter, ante*: ut, Ovid. *Est deus* ^b *de vobis* ^a *alter.*

Idem. ^a *Solus* ^b *de superis.* Virg. ^a *Primus* ^b *inter omnes.*

Idem. ^a *Primus ibi* ^b *ante omnes, magnâ comitante catervâ, Laocoon ardens summâ decurrit ab arce.*

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casus & Interrogatoris erunt: ut, ^a *Quarum rerum nulla est satietas?* ^b *gerat.*

^b *Divitiarum.* *Quid rerum nunc* ^a *geritur in Angliâ?* ^b *Consultur de Religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio super Cuius, Jam: ut, ^a Cuius pecus? ^b Laniorum. Aut per dictionem variz Syntaxeos: ut, ^b Furrine accusas, an homicidil, an ^b utroque?

Fallit denique cum per possessiva, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est: ut, ^a Cuius est hic codex? ^b Meus.

Compa-
rativa,
& super-
lativa.

Comparativa & superlativa, accepta partitive, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, ^b Manuum ^a fortior est dextra. ^b Digitorum ^a medius est ^a longissimus. Accipiuntur autem partitive, cum per E, ex, aut inter exponuntur: ut, Virgilius ^b Poëtarum ^a doctissimus: id est, ^b ex poëtis, vel ^b inter poëtas.

Compa-
ativo-
rum.
Const.

Comparativa cum exponuntur per quam ablativum adsciscunt: ut, Horat. ^a Vilius argentum est ^b auro, ^b virtutibus aurum, id est, quam aurum, quam virtutes. Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat: ut, Cicer. ^b Quanto ^a doctior es, ^b tanto te geras ^a submissius.

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utrique gradui apponuntur: ut, Catul. ^b Tanto tu ^a pessimus omnium poëta, ^b Quanto tu ^a optimus omnium patronus.

Eras. Nocturnæ lucubrationes ^b longè ^a periculosissima habentur. ^b Longè cæteris ^a peritior es, sed non ^b multo ^a melior tamen. Juvén. Omne animi vitium ^b tanto ^a conspectius in se Crimen habet, ^b quanto ^a major, qui peccat, habetur. ^a Major & ^a maximus ^b ætate. ^a Major & ^a maximus ^b natu.

D A T I V U S.

Commo-
dum, in-
commo-
dum, &c.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut, Virgilius.

Sis ^a bonus, O, ^a felixque ^b ius.

Martial. Turba ^a gravis ^b paci placidaq; ^a inimica ^b quieti.

Cic. Est ^a finitimus ^b oratori poëta. Ovid. Qui color albus erat, nunc est ^a contrarius. ^b albo.

Martial. ^a Jucundus ^a amicis. ^b Omnibus ^a supplex.

Horat.

Horat. *Si facis ut patria sis, idoneus, utilis, ingro.*

Huc referuntur nomina ex Con prepositione composita: ut, Contubernalis, commilito, confervus, cognatus, &c.

Composita cum Con.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam genitivo gaudent: ut,

Varia constructio.

Lucanus. *Quem metuis, par huius erat.*

Terentius. *Patres æquum esse censent, nos jamjam a pueris illico nasci senes, neque illarum affines esse rerum quas fert adoleſcentia.*

Idem. *Domini similis es.* Aufon. *Mens conscia recti.*

Virgilius. *Præterea regina tui fidissima, dextra Occidit ipsa sua.*

Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: Communis, a. *Commune* b. *animantium omnium est conjunctionis appetitus, providendi causa.* Mors b. *omnibus communis.* Hoc b. *mibi tecum committitur est.*

communis, variis casibus serviunt

Salust. *Non aliena consilii.* Sen. *Alienus ambitioni.*

Cicero. *Non alienus a Scævola studiis.*

Ovid. *Vobis immunibus huius.* Esse b. *mali dabitur.*

Plinius. *Caprificus omnibus immunis est.*

Immunes ab illis malis sumus.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum prepositione adiunguntur: ut Cic. *Natus ad gloriam.*

Verbalia in bilis accepta passivè, ut & participia, seu In b. li potius participialia in dus, dativo adjecto gaudent: ut, & dus

Mar. *O mibi post nullos Fuli memorande sodales.*

Scætitus. *Nulli penetrabilis astro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in accusati- Magnit. ro: ut, *Gnomon septem pedes longus, umbram non amplius quatuor pedes longam reddit.*

Interdum & in Ablativo ut, *Columella. Fons Vatus pedibus tribus, altus triginta.*

Inter-

Interdum etiam & genitivo : ut, Columel. *Præmiorum horti areas, a latas b pedum denum, a longas b pedum quinquagenam facito.*

ABLATIVUS.

Copia & inopia

Adjectiva, quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent : ut,

Plaut. *Amor & b melle & felle est a sacundissimus.*

Horat. *a Dives b agris, a dives positus in senore b nummis.*

Virgilius. *At fessa multâ referunt se nocte minores, Crura b thymo a plena.*

Idem. *Qua regio in terris nostri non a plena b laboris ?*

Idem. *a Dives b equum, a dives pletai b vestis, & auri.*

Persius. *O curva in terras anima, & b celestium a inanes !*

a Experi b fraudis. b Gratiâ a beatus.

Diversitas

Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subiiciunt : ut, Virg. *a Alter b ab illo. a Aliud b ab hoc.*

a Diversus b ab isto.

Nonnunquam etiam dativum : ut, *b Huic a diversum.*

Causa.

Adjectiva regunt ablativum significantem causam : ut, *a Pallidus b irâ. a Incurvus b senectute. a Livida b armis brachia. a Trepidus b morte futura.*

Modus rel.

Forma vel modus rei adjicitur nominibus tum Substantivis tum Adjectivis in ablativo : ut, *Facies miris b modis a pallida. b Nomine a Grammaticus, b re a barbarus.*

Cicero. *Sum tibi b naturâ a parens, a præceptor b consilii.*

Virgilius. *a Trojanus b origine Caesar. b Spe a dives, b re*

a pauper. a Syrus b natione.

Dignus, &c.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt : ut, Terent. *a Dignus es b odio. Qui filium haberem tati b ingenio a præditum*

Virg. *Atque b oculis a capti fodere cubilia talpa. Idem*

b Sore tuâ a contentus abi.

Horum nonnulla genitivum interdum vendicant : ut

Ovid. *Militia est b operis altera a digna tui.*

Virgilius. *Descendam magnorum haud unquam a indignus a verum.*

Pronominum Constructio.

Mei, tui, sui, nostri, vestri, genitivi primitivorum ^{Primi-}
ponuntur, cum passio significatur: ut *Langues* ^{tiva:}
desiderio ^{b tui.}

ov. ^a *Parsq;* ^{b tui} latitat cordore clauda meo. ^a *Imago* ^{b nostri.}

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiuntur cum ^{Deriva-}
el possessio rei denotatur: ut, *Facet* ^a *desiderio* ^{b tuo,} ^{tiva.}

Imago ^{b nostra,} id est, quam nos posulemus.

Nostrium & vestrum genitivi sequuntur distributiva,
partitiva, comparativa & superlativa: ut, ^a *Huiusque*
vestrum. ^a *Nemo* ^{b nostrum.} ^a *Ne* ^a *cui* ^{b vestrum} sit mi-
um. ^a *Major* ^{b vestrum.} ^a *Maximum* ^{b nostrum.}

Hæc possessiva, meus, tuus, suus, noster & vester, hos ^{Posse-}
genitivus post se recipiunt, ^{tiva.} *Ipsi*, *soli*, *unius*, *duorum*,

trium, &c. *Omnium*, *plurium*, *paucorum*, *cujusque*; &
genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi
in possessio inclusum referuntur: ut,

Cic. Ex ^a *tuo* ^{b ipsius} animo conjecturam feceris.

Cic. Dico ^a *mea* ^{b unius} operâ *Rempublicam* esse liberatam.

Idem. ^a *Meum* ^{b solius} peccatum corrigi non potest.

Eras. ^a *Noster* ^{b duorum} eventus ostendat, *utra* gens sit melior.

In ^a *sua* ^{b cuiusq;} laude præstantior. ^a *Nostri* ^{b omnium} memoria.

Brut. ad Cic. ^a *Vestri* ^{b paucorum} respondet laudibus.

Hor. - scripta ^a *cum* ^a *mea* nemo legat, vulgo recitare ^b *ti-*
mentis.

Sui & suus reciproca sunt, hoc est semper reflectuntur sui &
ac id quod præcessit in eadem oratione: ut, ^a *Petrus* ^b *ni-* ^{sui re-}
mi ^a *admiratur* ^b *se.* ^a *Parci* ^b *erroribus* ^b *suis.* Aut annexa per
copulam: ut, *Magnopere* ^a *Petrus* ^b *rogat,* ^a *ne* ^b *se* ^b *deseras.* ^{reciproca.}

Ipsæ ex pronomibus solum trium personarum signi-
ficationem repræsentat: ut

Ipsæ ^b *vidi,* ^a *ipse* ^b *videris,* ^a *ipse* ^b *dixit.* ^{Ipsæ.}

Et nominibus pariter, ac pronomibus adiungitur: ut,

^a *Ipsæ* ^b *ego,* ^a *ipse* ^b *ille,* ^a *ipse* ^b *Hercules.*

Idem etiam omnibus personis jungi potest: ut, *Ego* ^{Idem.}

^a *idem* ^b *adsum.*

Terent.

Terent. ^a Idem ^b has nuptias ^c perge facere.

Virgil. ^a Idem ^b jungat vulpes, & mulgeat hircos.

Demon-
strativa
hic, ille,
iste.
Ille &
iste.

Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: Hic mihi proximum demonstrat; Iste, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, cum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus*. Iste verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut, Terent. *Istum amulum quoad poteris ab ea pellito*.

Hic &
ille.

Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur, Hic, ad posterius & propius; Ille, ad prius & remotius proprie ac usitatissime referri debet: ut, Col. ^a *Agricola contrarium est* ^a *pastoris propositum*: ^b *ille quam maxime sub-otio & puro solo gaudet*, ^{bb} *hic novali gramino* (aque: ^b *ille fructum e terra sperat*, ^{bb} *hic e pecore*.

Est tamen, ubi e diverso pronomen Hic ad remotius suppositum referri invenias, & ille ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post verbum.

Nomi-
nat. u-
trinque.

Verba substantiva, ut Sum, forem, fio, existo; verba vocandi passiva, ut Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor; & iis similia, ut, Scribor, salutor, habeor, existimor; item verba gestus, ut Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominativum expetunt: ut, *Deus* ^a *est* ^b *summum bonum*. *Perpussilli* ^a *vocantur* ^b *nani*. *Fides religionis nostræ* ^a *fundamentum* ^a *habetur*. *Malus* ^b *pastor* ^a *dormit* ^b *supinus*. *Lactantius*. *Homo* ^a *incedit* ^b *erectus in oculum*.

Denique omnia ferè verba post se nominativum habent adjectivi nominis, quod cum supposito verbi casu, genere, & numero concordat: ut,

Infiniti-
verbi
constru-
ctio.

Rex ^a *mandavit* ^b *primus extirpare hæresin*. *Pii* ^a *orant* ^b *taciti*. *Boni* ^a *discunt* ^b *sequuntur*.

Infinitum quoque utrinque eisdem casus habet, prae-
cipue

Singularia sunt ista : ^b *Æqui boni* ^a *consulo*. ^b *Æqui boni* ^a *facio*, id est, in bonam accipio partem.

Accusandi verba, &c. Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & consimilia genitivum postulant, qui crimen significat : ut,

Plaut. *Qui alterum* ^a *incusat* ^b *probris*, ipsum se intueri oportet. Cicero. *Etiā*, ^b *sceleris* ^a *condemnat* generum suum.

Ovid. *Parce tuium vatem* ^b *sceleris* ^a *damnare*, Cupido ^a *Admoneto illum pristina* ^b *fortuna*. ^b *Furti* ^a *absolutus* esse.

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum vel cum præpositione, vel sine præpositione : ut Cic. *Si in me iniquus es iudex*, ^a *condemnabo eodem ego* ^b *crimine*. Cellius. *Uxorem* ^b *de impudiciā graviter* ^a *accusavit*. Cic. *Putavi eā* ^b *de re* ^a *admonendum esse te*.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & superlativus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subduntur : ut, ^a *Accusas furti, an stupri, an* ^b *utroque?* sive ^b *utroque?* ^b *Ambobus*, vel ^b *de ambobus?* ^b *Neutro*, vel ^b *neutro?* ^b *De plurimis simul* ^a *accusaris*.

Satago, &c. Satago, misereor, miseresco, genitivum admittunt : ut Terent. *Is* ^b *rerum suarum* ^a *satagit*.

Virgil—^a *Oro misere* ^b *laborum tantorum*, ^a *misere* ^b *animi non digna* *ferentis*. Statius. *Ei* ^b *genitis* ^a *miseresce tui*.

Misereor, &c. At misereor & miseresco, rarius cum dativo leguntur, ut, Sen. *Huic succurro*, ^b *huic* ^a *misereor*.

Boetius. *Dilige jure bonos* & ^a *miseresce* ^b *malis*.

Reminiscor, obliviscor, meminī, genitivum aut accusativum desiderant : ut, *Data* ^b *fidei* ^a *reminiscitur*.

Cic. *Proprium est stultitiā aliorum vitia cernere*, ^a *obliviscor suorum*. Ter. *Faciam ut* ^b *meique*, ac *hujus* ^b *diei*, ac ^b *semper* ^a *memineris*. Plaut. ^b *Omnia quæ curant fecerunt* ^a *meminerunt*. ^a *Memini* ^b *de hac re*, ^b *de armis*, ^b *de re*, est, *mentionem feci*.

Potior gen. aut ablat. Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur : ut Plaut. *Romani* ^b *signorum* & *armorum* ^a *potiti sunt*. Virg. *Egressi opata Troes* ^a *perijuntur* ^a *arena*.

Dativus post Verbum.

Omnia verba acquisitivè posita adsciscunt dativum ejus rei cui aliquid quocunque modo acquiritur : ut, Plaut. ^b *Mihi istic nec a feritur, nec a meritur.* dat. re-
Virg. *Nescio quis teneros oculus* ^b *mibi a fascinat agnos.* gunt.

Verba
acquisi-
posita
dat. re-
gunt.

Huic regulæ appendunt varii

generis verba.

Imprimis, verba significantia commodum aut incommodum regunt dativum : ut, Virg. *Illa seges demum* ^b *vo-*
tis a respondet avari Agricola.

Com-
modum
& in-
commo-
dum.

Non potes ^b *mibi a commodare, nec a incommodare.*

Idem— *Validis a incumbite* ^b *remis.*

Suam eruditionem ^b *tibi acceptam a fert.*

Excep-
tio.

Ex his quædam efferuntur etiam cum accusativo: ut,

Cicero. ^b *Unum a Rudetis omnes, unum sentitis.*

Plaut. *Si ea memorem, qua* ^b *ad ventris visum a condu-*
cunt, mora est.

Cicero. ^b *In hæc studia a incumbite. Naturne plus* ^b *ad*
eloquentiam a conferat, an doctrinâ.

^b *Fessum quies pluimùm a juvat.*

Verba
comparandi

Verba comparandi regunt dativum : ut,

Virg.— *Sic* ^b *parvis a componere magna solebam.*

^b *Fratri se & opibus & dignatione a adæquavit.*

Interdum additur ablativus cum præpositione: ut,

^a *Comparo Virgilium* ^b *cum Homero.*

Aliquando accusativus cum præpositione Ad: ut,

^b *Si* ^b *ad eum a comparatur, nihil est.*

Verba dandi & reddendi regunt dativum : ut, Verba
Mart. *Fortuna* ^b *multis nimium a dedit,* ^b *nulli satis.* In- dand
gratus est, qui gratiam bene ^b *merenti non a reponit.*

Hæc variam habent constructionem; ^a *Dono* ^b *tibi hoc*
munus; ^a *dono* ^b *te hoc munere.*

Cicero. *Huic* ^b *rei aliquid temporis a imperilas.*

Terent. *Plurimâ salute* ^b *Parmenonem summum suum*
^b *in-*

^a Impertit Gnatbo. ^a Aspersi mihi ^b labem: ^a Aspersi me ^b labe.
^a Instravit ^b equo penulam: ^a Instravit equum ^b penula.
 Ovid. Ut piget infido ^a consuluisse ^b viro, id est, dedisse
 consilium, vel etiam prospexisse.

Lucan. ^b Rectoremque ratas de cunctis ^a consulit astris, id
 est, petit consilium. ^a Consule ^b salutem tua, id est, prospice.

Ter. Pessimè istuc ^b in te atque in illum. ^a consulis, i. statuis.

^a Metuo, ^a timeo, ^a formido ^b tibi, vel ^b de te, i. sum sollicitus
 pro te. ^a Metuo, ^a timeo, ^a formido ^b te, vel ^b à te: scilicet,
 ne mihi noceas.

Verba
 promittendi.

Verba promittendi ac solvendi regunt dativum: ut,
 Cicero. Hæc ^b tibi ^a promitto, ac recipio sanctissimè esse ob-
 servaturum.

Cicero. ^a Es alienum ^b mihi ^a numeravit.

Verba
 imperandi.

Verba imperandi & nunciandi dativum requirunt: ut,
 Horat. ^a Imperat aut servit collecta pecunia ^b cuique.

Idem. Quid de quoque viro, ^b cui ^a dicas, sæpe caverò.

Dicimus, ^a Tempero, ^a moderor ^b tibi & ^b te. ^a Resero
^b tibi, & ^b ad te. Item, ^a Resero ^b ad Senatum, id est, pro-
 pono. ^a Scribo, ^a mitto ^b tibi, & ^b ad te. ^a Do ^b tibi literas,
 ut ad aliquem feras. ^a Do ^b ad te literas, id est, mitto, ut
 legas.

Verba
 fidendi.

Verba fidendi dativum regunt: ut, Horat.
 — Vacuis ^a committere ^b venis Nil nisi lene decet.

^b Mulieri ne ^a credas, ne mortuæ quidem.

Verba
 obse-
 quendi.

Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt: ut,
 Semper ^a obtemperat pius filius ^b patri. Sal. Quæ homines
 arant, navigant, ædificant, ^b viriuti omnia ^a parent. Ip-
 sum hunc orabo, ^b huic ^b supplicabo.

Persius. — venienti ^a occurrere ^b morbo.

Ovid. Ignavis ^b precibus Fortuna ^a repugnat.

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut,
^b Ad amorem nihil potuit ^a accedere. Hoc ^a accessit me
^b malis. Illud ^a constat ^b omnibus, seu ^b inter omnes.

Terent. — Hæc ^b fratri mecum non ^a conveniunt.

Juven. Sævis inter se ^a convenit ^b urbs. ^a Ausculto ^b tibi
 id est, obediō. ^a Ausculto ^b te, id est, audio. Adamas ^a dissuadet

magnetis, seu *cum magnetis*. *Certat* *cum illo*, & Græcanice *illi*. Catul. *Noli* *pugnare* *duobus*, id est, *contra duos*. Virg. *Tu dic* *mecum quo pignore* *certes*.

Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, *Utique mortem* *minatus est*. Terent. *Adolescenti nihil* *est quod* *succenseat*.

Sum cum compositis, præter Possum, exigit dativum: Sum; ut, *Rex pius* *est* *reipublicæ ornamento*. *Mihi nec* *obest*, *nec* *prodest*. Hor. *Multa* *petentibus* *desunt multa*.

Dativum postulant verba composita cum *Ad* verbis bene, satis & male; & cum *hæ* præpositionibus,

Præ. Cicer. *Ego meis* *majoribus virtute* *præluxi*.

Sed Præeo, præcedo, præcurro, præstringo, præverto, prævertor, accusativo junguntur.

Verba
compo
sita.

Ad. *Albo* *gallo ne manum* *admoliar*.

Con. *Conducit* *hec tuæ* *laudi*. *Convixit* *nobis*.

Sub. Terent. *Subolet jam* *uxori, quod ego machinor*.

Ante. Cic. *Iniquissimam pacem justissimo* *bello* *antefero*.

Post. *Posthabeo*, *postpono* *famæ pecuniâ*.

Virg. *Posthabui tamen illorum mea seria* *ludo*.

Terent. *dixit. Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo*.

Ob. Ter. *Quum* *nemini* *obtrudi potest, itur ad me*.

In. *Impendet* *omnibus periculum*.

Inter. Cicer. *Ille huic* *negotio non* *intersuit modò, sed etiam præfuit*.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium casum: ut, Quint. *Præstat ingenio alium* *alium*. *Multos virorum* *anteit sapientiâ*. Terent. *In amore hac* *in-* *unt vitia*. Plin. *Interdico tibi* *aquâ* *igni*.

Varia
constru
ctio.

Est pro habeo dativum exigit: ut,

Terent. *Velle suum* *cuique* *est, nec voto vivitur uno*.

Est pro
habeo.

Virg. *Est* *mibi namque domi pater, est injusta noverca*.

Suppeti

Huic confine est suppetit: ut,

Horat. *Pauper enim non est, cui rerum* *suppetit usus*.

Gemin.
Dativ.

Sum, cum multis aliis, geminum adsciscit dativum
ut, Hor. ^b Exitio ^a est avidis mare ^b nautis.

Hor. Speras ^b tibi ^b laudi ^a fore, quod ^b mihi ^b vitio ^a vertis.

Dativus
festivi-
tatis.

Nemo ^b sibi mimos ^a accipere debet ^b favori.

Est ubi hic dativus, tibi, aut sibi, aut etiam mihi
nullâ necessitatis, at festivitatis potius causâ additur: ut
Ego ^b tibi hoc effectum ^a dabo. Ter. ^a Expedi ^b mihi hoc
negotium. Suo ^b sibi hunc ^a jugulo gladio.

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba
transi-
tiva.

Verba transitiva cujuscunque generis, sive activi
sive communis, sive deponentis, exigunt accusa-
tivum: ut, Hor. ^b Percontatorem ^a fugito, nam garrulus idem
est. Idem. Nec ^a retinent patula ^b commissa fideliter aures.

Virg. Imprimi ^a venerare ^b deos. Aper ^b agros ^a depopulatus

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva
etque absoluta, accusativum admittunt cognatâ signi-
ficationis: ut, Cic. Tertiam ^b ætatem hominum ^a vivebat
Nestor. Virg. — Longam incommutata videtur ^a Ire ^b viam
Plaut. Duram ^a servit ^b servitutem.

Hunc accusativum mutant authores non rarò in ab-
lativum: ut, Plaut. Diu videor ^b viâ ^a vivere. Sen. ^a In
reâ ^b viâ. Sueton. ^b Morte ^a obiit repentinâ.

Accusat.
fig.

Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut,

Virgil. — Nec vox ^b hominem ^a sonat, ô Dea, certè!

Juven. Qui ^b Curios ^a simulant, et ^b Bacchanalia ^a utuntur

Horat. ^b Pastillos Rufillus ^a olet, Gorgonium ^b hircum.

DUO ACCUSATIVI.

Verba
rogandi
ac.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt
accusativum: ut, Tu modò ^a posce ^b Deum ^{bb} veniam. ^a Dede-
cebo ^b te istos ^{bb} mores. Ridiculum est te ^b istud ^{bb} me ^a admo-
nere. Terent. ^a Induit ^b se ^{bb} calceos, quos prius exuerat.

Excep-
tio. i.

Rogandi verba interdum mutant alterum accusativum
in ablativum: ut,

Virg. ^b Ipsum ^a obtestemur, ^b veniamque ^a oremus ^{bb} ab ipso

Terent. ^b Suspicionem istam ^{bb} ex illis ^a quære.

Vestiendi

Vertendi verba interdum mutant alterum accusati-Excep-
vum in ablativum, vel dativum: ut, ^a Indus ^b te ^{bb} tu-tic.
nicâ, vel ^{bb} tibi ^b tunicam.

ABLATIVUS POST VERBUM.

Quodvis verbum admittit ablativum significantem
instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM:

ut, *Damona non ^b armis, sed morte ^a subegit Iesum.*
Horat. *Naturam ^a expellas ^b furcâ licet, usque recurret.*
Virg. *Hi ^b jaculis, illi certant ^a defendere ^b saxis.*

CAUSA.

ut, Ter. *Gaudeo (ita me dii ament) gnati ^b causâ.*
Vehementer ^b irâ ^a excanduit.

Horat. *Invidus alterius ^b rebus ^a macrescit optimâ.*

MODUS ACTIONIS:

ut, *Mirâ ^b celeritate rem ^a peregit.*
Colum. *Invigilate viri, tacito nam tempora ^b gressu*
^a Diffugiunt, nullôque ^b sono ^a convertitur annus.
Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate laborem,*
Fam ^a veniet tacito curva senectâ ^b pede.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Excep-
præpositio: ut, *^a Baccharis ^b præ ebrietate.* tio.

Summa ^b cum humanitate ^a tractavit hominem.

Quibuscumque verbis subjicitur nomen pretii in ablati- Nomen
vo casu: ut, *^b Teruntio; seu vitiosâ nuce non ^a emerim.* pretii.

Llv. *Multo ^b sanguine ac vulneribus ea Paxi victoria ^a stetit*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio,
duplo, adjiciuntur sæpe sine substantivis: ut,

Terent. *^a Redime te captum quàm queas ^b minio. ^b Vil i*
venit triticum.

Senec. *Fames ^b parvo ^a constat, ^b magno fastidium.*

Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi, Tanti, Excep-
quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, tio.

quanticumque, Cic. ^b Tanti ^a erit alibi ^b quanti tibi ^a fuerit. Non ^a vendo ^b pluris, quam alii, fortasse etiam ^b minoris.

Ovid. Vix Priamus ^b tanti, totique Troja ^a fuit.

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur: ut, Aul. Gel. ^b Tantâ mercede ^a docuit, ^b quantâ hactenus nemo. ^b Minore pretio ^a vendidi, quam emi.

Valco;

Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperitur: ut, Varr. Denarii dicti, quod ^b denos ari ^a valebant; quinarii, quod ^b quinos.

Verba abundandi, &c.

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa ablativo gaudent: ut,

Terent. ^b Amore ^a abundas, Antipho.

Val. Max. Malo virum ^a pecuniâ, quam pecuniâ ^b viro ^a indigentem.

Salust. Sylla omnes suos ^b divitiis ^a explevit.

Terent. Hoc te ^b crimine ^a expedi.

Cic. Homines nequissimi quibus te ^a onerant ^b mendaciis?

Virg. Ego hoc te ^b fasce ^a levabo.

Salust. Aliquem familiarem suo ^b sermone ^a participavit.

Excep-
tio.

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut, Virgil.

Quam dives nivei pecoris, quam ^b lactis ^a abundans!

Terent. Quasi tu hujus ^a indigeas ^b patri.

Quid est, quod in hac causa ^b defensionis ^a egeat?

Virg. ^a Implentur veteris Bacchi pinguisque ferinae.

Idem. Postquam dextra fuit ^b cadis ^a saturata.

Terent. Omnes mihi labores leves suere, præterquam ^b suis ^a carendum quod erat.

Paternum servum sui ^a participavit ^b consilii.

Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur: ut,

Cic. Qui adipisci veram gloriam vident, iustitia ^a fungantur ^b officiis. Optimum est alienâ ^a frui ^b inania.

In re malâ ^b animo si bono ^a utare, juvat.

Virgil. Aspice venturo ^a latentur ut omnia ^b seclo.

Cæsar. Qui suâ ^b victoriâ tam insolenter ^a gloriarentur.

Flor. Diruit, adificat, ^a mutat quadrata ^b rotundis. ^a Vesce

cornibus, Virg. -- Haud equidem tali me ^a dignor ^b bonorum

Terrent

ferent. *Ut* ^b *malis* ^a *gaudent alienis.*

Plaut. Exemplorum ^b *multitudine* ^a *superfedendum est.*

Macrobi. Regni cum ^b *societate* ^a *numeravit.*

Plaut. ^a *Communicabo te semper* ^b *mentis mea.*

^a *Prosequor te* ^b *amore,* ^b *laude,* ^b *honore,* *Sec. i. e.* ^a *Prosequor,* ^a *amo,* ^a *laudo,* ^a *honoro,* ^a *Afficio te* ^b *gaudio,* ^b *supplicio,* ^b *dolore,* *Sec. id est,* ^a *exhilato,* ^a *punito,* ^a *contristo.* *Afficio*

Mereor, cum adverbis *benè,* *malè,* *melius,* *pejus,* *Mereor* *optimè,* *peffimè,* ablativo adhæret cum præpositione

De: *ut,* ^a *De me nunquam benè* ^a *meritus est.*

Erasmus ^b *de lingua Latina optimè* ^a *meritus est.*

Catilina ^b *peffimè* ^b *de republica* ^a *meruit.*

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba ablativum cum præpositione optant: *ut,* ^b *Istuc* ^b *ex multis jam* ^a *accipi-* ^b *audiveram.* *Lut.* ^b *A trepido vix* ^a *abstinere ira* ^a *endi,* ^a *magistro.* ^a *Nasci* ^b *a principibus fornicum est.*

Procul ^a *abest* ^b *ab urbe Imperator.*

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: *ut,* *Excep-* *Horat.* *Vivere se rectè nescis,* ^a *discede* ^b *peritis.* *tio.*

Ovid. *Est virius placitis* ^a *abstinuisse* ^b *bonis.*

Virg. *Hæu fuge, nate Dea, teque his,* *ait,* ^a *eripe* ^b *flammas.*

Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur ablativus significans mensuram excessus: *ut,* *Deforme ex-* *Verba* *stimabat,* ^b *quos* ^b *dignitate* ^a *præstaret,* ^a *ab* ^b *ih* ^b *virtutibus* ^a *rationis,* ^a *superari.* *compa-*

Quibuslibet verbis additur ablativus absolute sumptus: *ut,* *Imperante* ^b *Augusto,* ^a *natus est Christus:* *Ablat.* *Imperante* ^b *Tiberio,* ^a *crucifixus.* *Juven.* *Credo pudicitiam,* *Absolu* ^b *Saturno rege,* ^a *moratam.* *In terris.*

Nil ^a *desperandum,* ^b *Christo duce,* ^a *et auspice Christo.*

Jam Maria, ^b *audito Christum venisse,* ^a *cucurrit.*

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen, & poetice accusativus: *ut,* ^a *Ægrotat* ^b *animo* *Synec-* ^a *magis quàm corpore.* ^a *Candet* ^b *dentes.* ^a *Rubet* ^b *capillos.* *doche,*

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu: *ut,* *Excep-* *Plaut.* *Absurdè facis,* ^a *qui* ^a *angas te* ^b *animi.* *Exanima-* *tio.* ^a *pendet* ^b *animi.* *Plaut.* ^a *Despiebam* ^b *mentis.*

Plaut. *Diserucior animi, quia ab domo abundum est mihi*
Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi
possunt: ut,

Diversi-
casus.

Passivo-
rum con-
structio.

I Dedit 3 mihi 2 vestē 4 pignori, 6 te presente 5 propriā manu.
Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præ-
positione; & interdum dativus: ut,

Horat. *Laudatur b ab his, a culpatur b ab illis.*

Cicero. *Honesti bonis b viris, non occulta a petuntur.*

Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut,

Virg. *Nulla tuarum a audita b mihi, nec visa loxorum.*

Horat. *Oblitusque medrum, a obliviscendus e b illis.*

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerunt acti-
vorum: ut, *Accusari a me b furti, a Habebis b ludibrio.*

Dedoceberis a me istos b mores, a Privaberis b magistratu.

Neutro-
passivæ
constructio.

Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva,
passivam constructionem habent: ut, *A præceptore*

vapulabimur: Malo b a cive a spoliari, quā b ab hoste a venire.

Quid a fiet b ab illo? Virtus parvo pretio a licet b omnibus.

Cur b a convivis a exulat philosophia?

Infiniti-
vorum
constru-
ctio.

Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter

subiiciuntur verba infinita: ut,

Virgil. *Fuvat usque b murari, Et conferre gradum.*

Ovid. *b Dicere qua a puduit, b scribere a iussit amor.*

Martial. *b Vis b fieri dives, Pontice? Nil cupias.*

Virg. *Et erat tum a dignū b amari.* **Horat.** *Audax om-*

nia b perpeti, Gens humana ruit per vetitum nefas.

Eclipsis.

Ponuntur interdum figuratè, & absolute verba infi-

nita: ut, *Hæcine b fieri flagitia? lubauditur, a decet,*

a oportet, a par est, a æquum est, aut aliquid simile.

Virg. *Criminibus b terrere novis, hinc b spargere voces.*

Enal-
lage.

In vulgum ambiguas, e b quærere consortis arma.

id est, terrebat, spargebat, quærebat.

DE GERUNDIIS.

Gerun-
di.

Gerundia five Gerundivæ voces, & supina, regunt
casus suorum verborum: ut,

Cicer.

Cicer. *Effector studio a videndi b parentes.*

Virg. d. *Utendum est b etate, cito pede præterit ætas.*

Virg. — *Scitatum b aracula Phœbi Mitimus.*

Gerundia in di pendent à quibusdam tum substanti-
is, tum adjectivis : ut, Virgil.

Et quæ tanta fuit Romam tibi a causa b videndi?

idem : *Cecropias innatus apes a amor urget b habendi.*

idem : *Æneas celsæ in puppi jam a certus b eundi.*

Poëtice infinitivus modus loco Gerundii ponitur : Nota-
t, Virg. *a Studium quibus arva b tueri. a Peritus
medicari.*

Interdum non invenisse adjicitur Gerundii vocabus
tiam genitivus pluralis : ut, *Quum b illorum a videndi
ratiâ me in forum contulissem.* Terent. *Date a crescen-
ti copiam b novarum.* *Concessa est a diripiendi b pomo-
rum atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in de pendent ab his præpositionibus, A, ab, De;
de, de, è, ex, cum, in, pro : ut,

Cicero. *Ignavi a b discendo citò deterrentur.*

Amor & amicitia, utrumque a ab b amando dictum est.

Cicer. *a Ex b defendendo, quàm a ex b accusando, uberior
gloria comparatur. Consultatur a de b transeundo in Galliam.*

Quint. *Rectè scribendi ratio a cum b loquendo conjuncta est.*

Plaut. *a Pro b vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque præpositione : ut,

Virgil. — *Alitur vitium, crescitque b tegendo.*

Scribendo disces scribere.

Gerundia in dum pendent ab his præpositionibus, De, a
inter, ante, ad, ob, propter : ut, *a Inter b cœnandum
similes este.* Virg. — *a Ante b demandum Ingentei
allent animos.* Cic. *Locus a ad b agendum amplissimus.*

idem. *a Ob b absolvendum munus nè acceperis.*

Seni a propter te b redimendum.

Cum significatur necessitas ponuntur citra præpo-
sitionem, addito verbo Est : ut,

Juven. *a Orandum est, ut sit mens sana in corpore*

ano. b Vigilandum est ei qui cupit vincere.

Gerundia in nomina vertuntur.

Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva: ut, Virg. *Tantum amor florum*, & *generandi gloria* ^a mellis. *Ad accusandos* ^a homines duci *præmio*, proximum latrocinio est. *Cur adeo delectari* ^a criminibus ^b inferendis?

¶ De Supinis.

Prius Supinum.

Prius supinum activè significat, & sequitur verbum, aut participium, significans motum ad locum: ut, Ovid. *Speclatum* ^a veniunt, *veniunt speclentur* ut ipsa. *Milites sunt* ^a missi ^b *speculatum arcem*.

Nota.

Illà verò, *Do venum*, *do filiam nuptum*, latentem habent motum.

Excep-
o.

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito *iri*, passivè significat: ut, Plaut.

^b *Cœsum* ego, non ^b *unpulatum*, dudum ^a *conductus* sum. Ter. *Postquam* ^a *audierat* non ^b *datum iri uxorem filio*. Poëtice dicunt: ^a *Eo* ^b *visere*. ^a *Vado* ^b *videre*.

Nota.

Ponitur & absolutè cum verbo Est: ut, Terent. ^b *Actum* est, *ilicet*, *periisti*.

Ovid. ^b *Itum* est in viscera terra. ^b *Cessatum* est sath.

Posterius
upinum

Posterius supinum passivè significat, & sequitur nomina adjectiva: ut, Ter. *Sum extra noxam*, sed non est ^a *facile* ^b *purgatu*. *Quod* ^b *sactu* ^a *sædum* est, idem est & ^b *dictu* ^a *turpe*. Cic. *Qui pecuniâ non movetur*, hunc ^a *di- gnum* ^b *speclatu* arbitramur.

In istis verò, ^a *Surgit* ^b *cubitu*, ^a *Redit* ^b *venatu*: cubitu & venatu nomina potius censenda videntur, quàm supina.

¶ De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Partes
tempo-
ris

Quæ significant partem temporis, in ablativo frequentius usurpantur, in accusativo raro: ut, *Nemo mortalium omnibus* ^b *horis* ^a *sapit*. ^b *Noctæ* ^a *latent mendæ*. ^b *Id tempus* ^a *creatus* est Consul.

Quamquam hic eclipsis videtur esse præpositionis per vel sub.

Duratio
tempo-

Quæ autem durationem temporis & continua-
tionem

tionem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo effertur: ut, Virgil.

Hic iam ter centum totos ^a regnabitur ^b annos.

Idem. ^b Noctes atque dies ^a patet atri ianua Ditis.

Idem. Hic tamen hac mecum poteris ^a requiescere ^b nocte.

Suet. ^a Imperavit ^b triennio, & ^a decem mensibus, octoquo diebus.

Dicimus etiam ^a In paucis ^b diebus. ^a De ^b die. ^a De ^b nocte.

Promitto ^a in ^b diem. Commodus ^a in ^b mensem. ^b Annos ^a ad quinquaginta natus. ^a Per tres ^b annos studi.

Puer ^b id ætatis. Non ^a plus ^b triduum, aut ^b triduo.

^a Tertio, vel ^a ad ^b tertium calendæ, vel calendarum.

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in ^{Spatium} ablativo: ut, Virg. ^{loci.}

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)

Tres ^a pateat cæli spatium, non amplius, ^b ulnas.

Fam mille ^b passus ^a processeram. ^a Abest bidui (subintelligitur ^b spatium vel ^b spatio) ^b itinere, vel ^b iter.

^a Abest ab urbe quingentis ^b millibus passuum.

Appellativa Locorum.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur ferè cum præpositione verbis significantibus ^{Appellativa &}

motum aut actionem in loco, ad locum, à loco, aut per locum: ut, ^{regio-} ^{num} ^{nomina;} ^a In foro ^a versatur. ^a Meruit sub rege ^b in Galliâ.

Virgil. — ^b Ad templum non æquæ Palladis ibam ^a Iliades.

Salust. ^a Legantur ^b in Africam majores natu nobiles.

^a E Sicilia ^a discedens, Rhodâ veni. Per mare ^a ibis ^b ad Indos.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis ^{Urbium} ^{& oppi-} ^{dorum} ^{nomina;} loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit: ut,

Juven. Quid ^b Romæ ^a faciam? mentiri nescio.

Terent. Samia mihi mater fuit, ea ^a habitabat ^b Rhodi.

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, propriorum sequun-

sequuntur formam : ut, Ter. ^b Domi ^b bellique simul ^a viximus. Cic. Parvi sunt foris arma, nisi ^a est consilium ^b domi.

Domi. Domi, non alios secum patitur genitivos, quam Mez, tua, sua, nostra, vestra, aliena : ut, Vescor ^a domi ^b mea, non ^b aliena.

Verum si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri aut tertiae declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur : ut, Colchus an Assyrius, ^b Thebis ^a natus, an ^b Argis? Suet. Lentulum Getulicus ^b Tyburi ^a genitum scribit, Livius. ^a Neglectum ^b Anxuri praesidium. Cicero. Cum una sola legione ^a fuit ^b Carthagini.

Horat. ^b Roma Tybur ^a amo ventosus, ^b Tybure Romam.

Cic. Quam tu ^b Narbone mensas hospitum ^a convomeres.

Idem. Commendo tibi domum ejus, quae ^a est ^b Sicyone.

Nota. Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo : ut, ^b Ruri ferere ^a continet. Perf. — ^b Rure paterno ^a Est tibi sar modicum.

Ad Locum.

Ad locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in accusativo : ut, ^a Concessi ^b Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.

^a Eo ^b Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur rus & domus : ut, Ego ^b rus ^a ibo. Virg. ^a Ite ^b domum saturae, venit Hesperus, ite capellae.

A Loco, per Locum.

A loco, per locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in ablativo : ut, Nisi ante ^b Romam ^a profectus esses, nunc eam relinqueres. ^b Eboraco (sive ^b per Eboracum) ^a sum profecturus iter.

Ad eundem modum. usurpantur domus & rus : ut, Nuper ^a exiit ^b domo. Ter. Timeo ne pater ^b rure ^a redierit.

Impersonalium Constructio.

G E N I T I V U S.

Haec tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis anneantur, præter hos ablativos

blativos foemininos, Mea, tuā, suā, nostrā, vestrā & cuiā :
 c. ^a Interest ^b magistratus iuri bonos, animadvertere in
 malos. ^a Refert multum Christiana ^b reipub. Episcopos do-
 tos & pios esse. ^b Prudentis ^a est multa dissimulare. ^b Tuā
 refert reipsum nōsse. Cic. Ea cades crimini potissimum
 laur ei, ^b cuiā ^a interfuit, non ei, cuiā nihil interfuit.

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi,
 quanticunque, tantidem : ut, ^b Magni ^a refert quibuscum
 vixeris. ^b Tanti ^a refert honesta agere. Vestra ^b parvi ^a in-
 terest. Et, ^a Interest ad laudem meam.

D A T I V U S.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, cer-
 um est, contingit, constat, confert, competit, conducit,
 convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet,
 libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, re-
 stat, beneficit, malefit, satisficit, superest, sufficit, vacat pro
 vium est : ut, ^a Convenit ^b mihi tecum. Salust. Emori per
 virtutem ^b mihi ^a præstat, quam per dedecus vivere.

Ovid. Non ^a vacat exiguis rebus adesse. ^b Fovet.
 Ter. ^a Dolet dictum imprudenti ^b adolescenti & libero.
 A noverca ^a malefit ^b privignis. A Deo ^b nobis ^a beneficit.
 Virg. ^a Stat ^b mihi casus renovare omnes, id est, statutum est.

A C C U S A T I V U S.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat,
 decet, cum compositis, delectat, oportet : ut, ^b Me
 juvas ire per altum. ^b Uxorem ades curare ^a decet.
 Dedecet ^b viros muliebris vixari. Cato. ^b Patrem-familias
 audacem, non emacem esse ^a oportet.

His verò, Attinet, pertinet, spectat, proprie ad- Accusa-
 untur præpositiones Ad & In : ut, Ter. Mene vis dicere, ^{ty. cum}
 quod ^b ad te ^a attinet? ^a Spectat ^b ad omnes bene vivere. ^{præp.}
 Iungit. ^a Pertinet ^b in utramque partem.

His impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo Accusa-
 tivit. cum
 tivit. cun
 genit.
 Cic.

Cic. Si ad centesimum vixisset annum, ^{bb} senectutis ^b eum
sua non ^a pœniteret. ^a Tædet ^b animam meam ^{bb} vitæ mea.
^{bb} Aliorum ^b te ^a miseret; ^{bb} tui nec ^a miseret, nec pudet.
Ter. ^{bb} Fratris ^b me quidem ^a piget, pudetque.

Imperso-
nalia fi-
unt per-
sonalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in per-
sonalia: ut, Virgil.

Non omnes ^a arbuta ^b juvant, humilesque myrica.

Ovid. Namque ^b decent animos mollia ^a regna tuos.

Senec. Agricolam ^a arbor ad frugem producta ^b delectat.

^a Nemo miserrorum ^b commiserescit.

Te non ^b pudet ^a istud? Non te ^a hac ^b pudet?

Cœpit,
&c.

Cœpit, incipit, definit, debet, solet, & potest, imper-
sonalibus juncta, impersonalium formam induunt: ut,

Quint. Ubi primum ^a cœperat non ^b convenire, quæstio ori-
ebatur. Idem. ^b Tædere ^a solet avaros impendit. ^a Definit

illum studii ^b tædere. Sacerdotem incitiae ^b pudere ^a debet.

Quint. ^b Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non ^a potest.

Verbum impersonale passivæ vocis similem cum per-
sonalibus passivis casum obtinet: ut,

Cæsar. ^b Ab hostibus constanter ^a pugnatur.

Qui quidem casus interdum non exprimitur: ut,
Virgil. — Siratoque super ^a discumbitur ^b ostro.

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singulis
personis utriusque numeri indifferenter accipi potest:
ut, ^{ab} Statur: id est, sto, stas, stat; stamus, statis, stant: vide-
licet ex vi adjuncti obliqui: ut, ^a Statur ^b a me, id est, sto.
^a Statur ^b ab illis, id est, stant.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus de-
rivantur: ut, Virgil. — Duplices ^a tendens ad
sydera ^b palmas, Talia voce refert.

Idem; Ubra ^b lacte domum referent ^a distenta capella,
^a Diligendus ^b ab omnibus.

Quamvis in his usitator est dativus: ut,
Totent. Restat Cbremes, qui ^b mihi ^a exorandus est.

G E N I.

SYNTAXIS.

163

GENITIVUS.

Participiorum voces, cum fiunt nomina, genitivum possulant: ut, Salust. ^b *Alieni* ^a *appetens*, ^b *sui* ^a *profusus*.
^a *Cupientissimus* ^b *tui*. ^a *Inexpertus* ^b *belli*. ^a *Indoctus* ^b *pila*.

ACCUSATIVUS.

Exosus, *perosus*, *pertesus*, active significant, & in accusativum feruntur: ut, *Immundam* ^b *segnitiem* ^a *perosa*.
Astronomus ^a *exosus* ad unum ^b *mulieres*.
Sueton. ^a *Pertesus* ^b *ignaviam* suam.
Exosus & *perosus* etiam cum dandi casu eguntur, videlicet passive significantia: ut, *Germani* ^b *Romani* ^a *perosi* *sunt*. ^a *Exosus* ^b *Deo* & *Sanctis*.

ABLATIVUS.

Natus, *prognatus*, *satus*, *cretus*, *creatus*, *ortus*, *editus*, in ablativum feruntur: ut, Ter. *Bona* ^b *bonis* ^a *prognata* ^b *parentibus*. Virgil. — *Sate* ^b *sanguine* *Divum*.
Idem. — *Quo* ^b *sanguine* ^a *cretus*? Ovid. *Venus* ^a *oritur* ^b *mari* *mare* *præstat* *eunti*. ^b *Terrâ* ^a *editus*.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo frequentius junguntur, accusativo rarius: ut, Virgil. ^a *En* ^b *Priamus*, *sunt* *hic* *etiam* *sua* *præmia* *laudi*. Cic. ^a *Ecce* *tibi* ^b *statue* *noster*. Virg. ^a *En* *quatuor* ^b *aras*: ^a *Ecce* *duo* *tibi*, *Daphni*, *duoque* ^b *altaria* *Phæbo*.
En & ecce exprobrantis, soli accusativo nequeuntur, ut, ^a *En* ^b *animum* & *mentem*: Juven. ^a *En* ^b *habitus*: Terent. ^a *Ecce* *autem* ^b *alterum*.

GENITIVUS.

Quidam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum post se recipiunt,

Locis

- Loci.** Loci: ut ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubi vis, hucelne: ut, ^a *ubi* ^b *gentium*? ^a *Quò* ^b *terrarum abii*.
^a *Nusquam* ^b *loci invenitur.* ^a *Eò* ^b *impudentia ventum est*.
Genit. ^a *Ter.* ^a *Ab* ^a *minime* ^b *gentium, non factam.* Hic genitivus
festivitat. ^a *gentium* festivitatis causâ additur.
Tempo- Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, po-
ris. *stridie*: ut, *Nihil* ^a *tunc* ^b *temporis amplius quàm fieri*
poteràm. ^a *Pridie ejus* ^b *diei pugnam inierunt.* ^a *Prius*
^b *calendarum, seu* ^b *calendarum.*
Quanti- Quantitatis: ut, Parùm, satis, abundè, &c. ut, *Sal.* ^a *Satis*
tatis. ^b *eloquentia,* ^b *sapientia* ^a *parùm.* ^a *Abundè* ^b *fabularum*
audivimus.
Instar. Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem
significat: ut, *Virg.* ^a *Instar* ^b *monis equum divinâ Pal-*
ladis arte *Edificant.* *Just.* *Mittitur Gilippus solus, in quo*
^a *instar* ^b *omnium* ^b *auxiliorum erat.*
Ovid. *Sed scelus hoc* ^b *meriti pondus* *est* ^a *instar* *habes.*
Nota. Hic apponitur interdum præpositio *Ad*: ut, *Vallis* ^a *ad*
^b *instar* ^b *castrorum clauditur.*
Populus Romanus ^a *parva origine* ^a *ad tanta* ^b *magnitu-*
^b *dinis* ^a *instar* *emicit.*

DATIVUS.

- Quædam dativum admittunt nominum unde dedu-
cta sunt: ut, *Venit* ^a *obviâ* ^b *illi.* Nam *obviâ* *illi* dicti-
tur. *Canit* ^a *similiter* ^b *huic.* Et, ^b *Sibi* ^a *inutiliter* *vivit.*
^a *Propinquus* ^b *tibi* *sedet, quàm* *mihî.*
Dat. ad- Sunt & hî dativi adverbiales: Tempori, luci, ves-
verbial. *peri*: ut, ^b *Tempori* ^a *venit, quod omnium rerum est primum.*
^b *Luci* ^a *occidit hominem.* *Vidi ad vos* ^a *affert* ^b *vesperi.*

ACCUSATIVUS.

- Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis,
unde sunt protecta: ut,
Castra ^a *propius* ^b *urbem* *moventur.*
Salust. ^a *Proximè* ^b *Hispaniam* *sunt Mauri.*
Nota. *Cedo, flagitantis exhiberi, accusativum regit:* ut,
Terent. ^a *Cedo quemvis* ^b *arbitrum.*

ABLATIVUS.

Adverb:
diversi-
tatis.

Adverb.
Compar.
& Super-
lat. grad.

Cic. Legimus. ^a Propius^b ad deos, & ^a Propius^b à terris.

Plus.

^a Plus quàm quinquaginta ^b hominum ceciderunt.

Terent. *Dies triginta, aut^a plus^b eo, in nave sui.*

Ubi,
post-
quam,
cum.

Virgil. * *Cum faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito.*

Nota:

^a *Donec* ^b *eram sospes.*

Pro Quousque, nunc indicativum, nunc subjunctivum
exigit: ut, Virg.

Colum. ^a *Donec ea aqua, quam adjeceris, decocta* ^b *fit.*

Dum.

Dum

Dum, de re præsentis non perfectæ, aut pro Quamdiu fatendi modum poscit: ut,

Terent. ^a Dum ^b apparatur virgo in conclavi.

Idem. Ego te meum dici tantisper volo, ^a dum quod te dignum est ^b facis.

Dum pro Dummodo aliàs potentiali, aliàs subjunctivo necitur: ut, Ter. ^a Dum ^a prosum tibi.

Ter. Dum nè ab hoc me falli ^b comberiam.

Dum pro Donec subjunctivo tantum: ut,

Virgil. Tertia ^a dum Iatio regnantem ^b viderit aſtas.

Quoad

Quoad pro Quamdiu, vel indicativis vel subjunctivis; pro Donec, subjunctivis solis adhibetur: ut, Ter. ^a Quoad ^b expectas contubernalem? Cic. ^a Quoad ^b possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.

Omnia integra servabo, ^a quoad exercitus huc ^b mittatur.

Simul ac

Simul-ac, simul-atque, indicativo & subjunctivo adherent: ut, Sal. ^a Simul-ac belli patiens ^b erat.

Hor. — ^a Simul-atque ^b adoleverit ætas.

Quemadmodum,
n. odun,
&c.

Quemadmodum, ut, utcumque, sicut, utrumque modum admittunt: ut, Eras. ^a Ut ^b salutaris, ita & resalutaberis. Cic. ^a Ut sementem ^b feceris, ita & metes.

Ut pro Postquam indicativo jungitur: ut, ^a Ut ^b ventum est in urbem.

Quasi,
&c.

Quasi, ceu, tanquam, perinde-ac, haud-secus-ac, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur: ut, ^a Tanquam ^b feceris ipse aliquid.

Terent. ^a Quasi non ^b norimus nos inter nos.

Aliàs copulant consimiles casus: ut, Novi ^b hominem tanquam ^b re. Arridet ^b mihi, ^a quasi ^b amico.

Ne

Ne prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur: ut, Virgil. ^a Ne ^b sævi magna sacerdos.

Terent. Hic nebulo magnus est, ^a ne ^b metuas.

Ne pro non, cæteris modis inservit.

Adver.

Adverbia, accedente casu, transeunt in præpositiones

Præposi-
tionum
formam
induunt]

ut, Juyen. Cantabit vacuus ^a coram ^b latrone viator.

DE CONJUNCTIONUM

Constructione.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quàm, nisi, præterquam, an, similes omnino casus nectunt: ut, *Socrates do-* Conjun-
ctiones
copulam
similes
casus.
Xenophontem & Platonem. Utinam calidus esses
frigidus. Albus an ater homo sit, nescio. Est minor
tu quàm tu. Nemini placet nisi (vel præterquam) sibi.

Excepto si casualis dictionis ratio aliqua privata re- Excep-
tio.
pugnet, vel aliud poscat: ut,

Emi librum centussi & pluris. Vixi Romæ & Venetijs.
Hor. In Metii descendat iudicis aures, Et patris nostras.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties
similes modos & tempora conglutinant: ut, Boët. *Res*
stat corpore. despicitque terras.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora: ut,
Ter. Nisi me lætasses amantem, & vanâ spe produceres.
tibi gratias dedi, & te aliquando collaudare possum.

Et si, tametsi, etiamsi, quanquam, in principio ora- Et si, ta-
met si,
&c.
tionis indicativos modos, in medio subjunctivos sæpius
postulant. *Quamvis & licet, subjunctivos frequen-*

ius: ut, Et si nihil novi afferebatur. Virg. Quam-
vis animus meminisse horret.

Virgil. Quamvis Elysios miretur Græcia campos.

Ovid. Ipse licet venias Musis comitatus, Homere,

Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.

Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, quàm, postquam, postea- Ni, nisi
quàm, ubi pro postquam, nunquam, priusquam, & indi- &c.

cativis & subjunctivis adhærent: ut, *Quod reliquum*
incolumis, gaudeo. Castigo te, non quod odio habeam,
sed quod amem. Aliud honestum iudicas, quàm Phi-
sopphi statuunt. Cic. Gravius accusas, quàm pa-
tetur sua consuetudo.

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvis, sub-
junctivo tantum: ut, *Ter. Redeam? non si me obsecret.*

M

Siqui

- Siquis**, tantum indicativo: ** Siquis^b adest.*
- Quando, &c.** Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur: ut,
Virg. Dicite (quandoquidem in molli^b confedimus herba.)*
** Quoniam mihi non^b credit, ipse facto periculum.*
- Quippe.** Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet indicativo: ut, *Danda est huic venia, * quippe^b agrotat.* Si addideris Qui, utrumque admittit modum: ut,
*Non est huic danda venia, * quippe qui jam^b bls^b pejeravit,*
sive^b pejeraverit.
- Qui.** Qui, cum habet vim causalem, subjunctivum postulat: ut, *Stultus es * qui huic^b credas.*
- Cum.** Cum pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam, subjunctivis semper adhæret: ut,
*Cicero. Nos * cum^b præcipi nihil posse^b dicamus, tamen alibi de rebus differere solemus.*
*Ovid. * Cum^b sis officii, Gradiwe, virilibus aptus.*
- Cum & Tum.** Cum & Tum, item Tum geminatum, similes modis copulant. Est autem in Cum quiddam minus, atque ideo in priore clausula parte statuitur: in Tum quiddam majus, ac proinde in posteriore clausula parte collocatur: ut, ** Amplectitur * cum^b eruditos omnes, * tum^b imprimis Marcellum.* ** Odis * cum^b literas, * tum^b virtutem.*
- Ne, an, num.** Ne, an, num, interrogandi particula, indicativum amant: ut, *Virg. ^b Superat * ne, &^b vespertur aurâ Æthereâ?*
- At cum accipiuntur dubitative aut indefinite, subjunctivum postulant: ut, *Vase * num^b redierit.*
*Nihil refert^b feceris * ne, * an^b persuaseris.*
- Ut.** Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne non, post verba timoris, nunc potentiali, nunc subjunctivo, jungitur: ut, *Terentius.*
*Filium perduxere illuc secum, * ut una^b esset, meum.*
*Idem. Te oro, Dave, * ut^b redeat jam in viam.*
*Idem. Metuo * ut^b substat hospes, id est, ne non subest:*
Ut, concedentis, seu positum pro quanquam, & ut pro utpote, subjunctivo servit: ut,

Cic. ^a Ut omnia ^b contingant quæ volo, levare non possum.
Non est tibi fidendum, ^a ut qui toties ^b fefelleris. ^a Ut
qui solus relictus ^b fueris.

Ut pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut,
& interrogativum, indicativis necitur: ut, Cicer.

^a Ut ab urbe ^b discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.

Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ^a ut ^b facis.

Idem. Credo ^a ut ^b est dementia.

Hor. ^a Ut ^b valet? ^a Ut ^b meministi nostri?

Quanquam de hoc in adverbii quoque constructione paulo supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM

Constructio.

Præpositio subaudita, interdum facit ut addatur
ablativus: ut, Habeo te ^{ab} loco parentis, id est,
^a in ^b loco. Apparuit illi humanam ^{ab} specie, id est,
^a sub humanam ^b specie. Discessi ^{ab} magistratu, id est, ^a
^b magistratu.

Præpositio in compositione eundem nonnunquam ca-
sum regit, quem & extra compositionem regebat: ut

Virg. Nec posse ^b Italiâ Teucrorum ^a avertere regem.

Idem. — ^a Emori procumbunt ^b cardine postes.

Idem. ^a Detrudunt naves ^b scopulo.

^a Prætereo ^b te insalutatum.

Verba composita cum A, ab, ad, con, de, è, ex, in; Verba
nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo compo-
casu extra compositionem, idque eleganter: ut, ^a Ab-^ata cum
linuerunt ^b à viris. Terent. Amicos ^a advocabo ^b ad hanc
rem. ^b Cum legibus ^a conferemus.

Cic. ^b De famâ tuâ ^a extrahere nunquam cogitavi. Cum

^b ex insidiis ^a evaseris. Terent. Postquam ^a excessu ^b ex

ephebis. ^b In Rempublicam cogitatione curâque ^a incumbere.

In, pro Erga, contra, & ad, accusativum habet: ut, In, cum

Virg. Accipis ^a in ^b Teucros animum mentemque benignam, Acc usq.

Idem. Quid meus Aeneas ^a in ^b se committere tantum, tivo.

Quid Troes potuere? ---

M 2

Idem

Idem. *Quid te, Mari, pedes? an quod via ducit, in urbem?*

Item In accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut, Virg. *Estque locus partes ubi se via findit in ambas.*

Ovid. *Versa est in cineres sospite Troja viro.*

— *Amor mihi crescit in horas.*

In cum ablativo. In, cum significatur actus in loco, ablativum postulat: ut, Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum.*

Sub cum accusati- Sub pro Ad, per, & ante, accusativo innititur: ut, *Sub umbram properemus.* Liv. *Legati ferunt sub id tempus ad res repetendas missi; id est, per id tempus.*

Virg. — *Sub noctem cura recursat, id est, Paulò ante noctem, vel instante nocte.* Aliàs ablativum admittit: ut, Hor. *Quicquid sub terrâ est, in apricum proferet ætas.*

Super cum accusati- Virg. — *Sub nocte silenti; id est, in nocte silenti.*

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut, Virg. — *Super Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super cum ablativo. Super pro De & in, ablativo: ut, Tacit. *Multus super viridi cæ re variisque rumor.* Virg. *Fronde super viridi.*

Subter. Subter uno significatu utrique casui apud authores jungitur: ut, Liv. *Pugnatum est super subterque terras.*

Virg. — *Omnes ferre libet subter densâ testudine casus.*

Tenus. Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut, *Pube tenus. Pectoribus tenus.* At genitivo tantum plurali: ut, *Crurum tenus.*

Præpositiones, cum casum amittunt, migrant in ad- verbia: ut, Virg. — *Longo post tempore venit.*

Idem. — *Pone subit conjux, ferimur per opaca locorum.*

Idem. — *Coram quem quaritis adsum Troius Aeneas,*

INTERJECTIONUM

Constructio.

Interjectiones non raro absolute, & sine casu ponuntur: ut, Virgilius; *Spem gregis (ab!) siliçe in nitidâ connixa reliquit.*

Terent. *Quæ (malum!) dementia?*

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo
iungitur : ut, ^a *O festus* ^b *dies hominis* !

Virg. ^a *O fortunatos nimium, sua si bona norint,* ^b *Agricolae.*

Idem. ^a *O formose* ^b *puer, nimium ne crede colori.*

Heu & Pro, nunc nominativo nunc accusativo ad.

herent : ut, Virg. ^a *Heu* ^b *Pietas* ! ^a *Heu prisca* ^b *fides*

Idem. ^a *Heu* ^b *stirpem invisa* !

Terent. ^a *Pro* ^b *Jupiter* ! *tu me homo adiges ad insaniam.*

Idem. ^a *Pro deum atque hominum* ^b *fidem* !

^a *Pro sancte* ^b *Jupiter* ! apud Plaut.

Hei & vae, dativo apponuntur : ut,

Ovid. ^a *Hei* ^b *mibi quod nullis amor est medicabilis herbis*

Terent. ^a *Vae misero* ^b *mibi, quantâ de spe decidi* !

DE FIGURIS.

igura est novata arte aliqua dicendi forma. Figura
quid sit.
Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet
& constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DITIONIS.

Figuræ dicti- { Prothesis, { Epenthesis, { Paragoge,
onis sunt sex. { Aphæresis, { Syncope, { Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium Prothesi.
dictionis : ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio Aphære-
fis.
dictionis : ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio Epenthe-
fis.
dictionis : ut, *Reliquias*, *relligio*, additâ *l* ; *Induperato-*
rem pro *Imperatorem*.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictio- Syncop
is : ut, *Abiit*, *petiit*, *dixit*, *repositum*, &c.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem Parago-
ge.
dictionis : ut, *Dicier* pro *dici*.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictio- Apocopa
is : ut, *Peculi* pro *peculii*. *Dixin* pro *dixine*. *Ingeni*
ro ingenii

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo. Appositio, Evocatio, yllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptosis, Synecdoche.

A P P O S I T I O

Appositi-
tio quid
sit.

Appositio, est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum altero declaratur alterum, conjuncta sive immediata conjunctio: ut, ^a *Flumen* ^b *Rhenus*. Potest autem Appositio plurium substantivorum esse: ut, ^a *Marcus* ^b *Tullius* ^{bb} *Cicero*.

Interdum apud auctores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, *Urbs* ^b *Patavii*: apud Virgilium: ^a *Urbs* ^b *Antiochia*: apud Ciceronem.

In Appositione, substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, ^a *Urbs* ^b *Athena*.

Ovid. ^b *Turba ruunt in me luxuriosa* ^a *proci*.

Virg. *Ignavum* ^b *fucos* ^a *pecus* ^a *præsepibus arcent*.

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, ^a *Urbs* ^b *Roma*.
^a *Animal* ^b *equus*.

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, ^a *Taurus* ^b *mons* *Alea*. ^a *Lupus* ^b *piscis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, ^a *Erasmus* ^b *vir exactissimo judicio*. ^a *Nerem* ^b *adolescens insigni formâ*. ^b *Timotheum* ^b *homo incredibili fortunâ*.

E V O C A T I O.

Evocat e-
uid i.e.

CUM prima vel secunda persona immediate ad se evocat tertiam, amb. nunt primæ vel secundæ personæ: ut, ^a *Ego* ^b *pauper laboro*. ^a *Tu* ^b *dives ludas*.

Est ergo Evocativo, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum verò est, Verbum semper convenire cum personâ evocante: ut, ^a *Ego pauper* ^b *labore*; ^a *Tu dives* ^b *ludi*. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona Evocans & Evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, ^a *Ego tua* ^b *delicta istuc veniam*. Aut cum est nomen collectivum: ut, *Magna* ^a *pars studiosorum amantitates* ^b *querimus*: hinc subauditur *nos*. Aut denique cum est nomen distributivum: ut, Ovid. *In magnis* ^b *læsi rebus* ^a *uterq;* ^b *sumus*: subintelligitur *nos*.

Notanda
quatuor.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam per sona evocans, quàm evocata exprimitur; & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur: ut, Virg. ^a *Sum pius* ^b *Æneas*: subintelligitur, *Ego*. ^a *Populus* ^b *superamur ab uno*: subauditur, *Nos*.

Evocatio
duplex.

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignio-
ris sub digniore, à *ὀνυ con*, & *λήγω sumo*. Syllepsis
quid sit.

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum personâ, & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rel gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Nota. cum pro Et acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjectivum aut relativum genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid* ^a *tu & soror* ^b *facis?*

- *Ego & mater, b miseri b perimus.*
 • *Tu & uxor b qui b adfuistis, testes estote.*

Conceptio Personarum.

- Dignior Persona.** Dignior autem est persona prima quàm secunda aut tertia, & dignior secunda quàm tertia : ut, *Ego & pater b sumus in tuto. Tu atque frater b es in periculo. Neque a ego neque tu b sapimus.*
Virgil. — b Divellimur inde Iphitus & Pelias a mecum.
Idem. a Rhemo cum fratre Quirinus Fura b dabans.
um. Cum tamen singulare verbum magis amat : ut, *Hor. Tu quid ego & a populus mecum b desideret, audi.*

Conceptio Generum.

- Dignius Genus.** Dignius etiam est masculinum genus quàm foemininum aut neutrum : & dignius foemininum quàm neutrum : ut, *Rex & Regina b beati. Chalybs & aurum sunt in fornace b probati. Luc. Hinc per vim a leges & plebiscita b coacta.*
Exceptio. At cum substantiva res inanimatas significant, adjectivum aut relativum usitatiùs in neutro genere ponitur : ut, *Virg. — Cum Daphnidis arcum Fregisti & a calamos, b qua tu, perverse Menalca, Et cum vidisti puero bb donata dolebas.*
Salusti. a Ira & a aggritudo b permista sunt. Idem. Hinc a bella civilia, a cades & a discordia civilis b grata fuerunt. a Virga tua, & a baculus tuus, b ipsa me bb consolata sunt.
Conceptio duplex. Porro conceptio, aliàs Directa est, nempe cum concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per Et, vel atque, vel quæ : aliàs Indirecta, cum copulantur per Cum : ut, *Ego cum fratre b sumus candidi* : ubi utraque Conceptio est indirecta.
Syllepsis impleta. Est etiam quædam Conceptio generum implicita ; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur, sed de mare atque foeminâ perinde loquimur ac de solo mare : ut si dicam, *Uterque est b formosus,* loquens de sponso & sponsâ.

Sic Ovid. ^b *Impliciti Inqueis nudus* ^a *uterque iacet* : loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

Prolepsis seu præsumptio, est pronuntiatio quædam Prolepsis rerum summaria. Fit autem cum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adiectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, ^a *Due aquilæ* ^b *volaverunt*, ^{ab} *hæc ab oriente*, ^{ab} *illa ab occidente*. Hic congregatio sive totum, *Due aquila*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc & illa* ad idem verbum relata, in numero non concordant. Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri, ut *Due aquilæ*: aut plurali æquivalens; ut, *Corydon & Thyrsis*. Nota.

Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg.

^b *Compulerantque greges* ^a *Corydon & Thyrsis in unum*,

^{ab} *Thyrsis oves*, ^{ab} *Corydon dissentas lacte capellas*.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut,

^a *Populus* ^b *vivit*, ^{ab} *alii in penuriâ*, ^{ab} *alii in deliciis*.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse ne- Quin- cessaria. Congregationem, ut in priore exemplo, *due* que in *aquilæ*: verbum, ut, *volaverunt*: partes, ut, *hæc & illa*: prolepsi necessaria. partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*: ria. & ordinem, videlicet quod totum præcedat, partes sequantur.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia ex- Prolep- primuntur, quæ in Prolepsi esse oportet: ut, ^a *Equi* ^b *concurrunt*: ^{ab} *hic à dextrâ*, ^{ab} *ille à sinistrâ Hippotromi*: duplex.

& Implicita, in quâ aliquid tacetur: ut, Ovid.

^b *Alter*, ^a *in alterius* ^a *jacantes lumina vultus*,

^b *Quærebant taciti noster ubi esset amor*.

Deest altera partium cum determinatione, videlicet, ^a *alter in alterius*. Et ^{ab} *Alter alterius onera* ^b *portare*. Ubi deest ^a *vos*: & altera pars cum determinatione, videlicet. Et ^{ab} *alter alterius*.

Ter. ^a *Curemus a quam* ^b *uterque partem*: hic totum ^a *nos* sub-

subintelligitur, & partes, *alter & alter*, includuntur in distributivo, *uterque*.

Diomedes Prolepsin dicit esse, quoties id quod posterius gestum est, antè describimus: ut, Virgil.

^a *Lavinique venit Littora*. Lavinium enim nondum erat, quum Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepsis à πρὸ quod est antè, & λείω sumo.

ZEUGMA.

Zeugma
quid sit.

Zeugma est unius verbi vel adjectivi, viciniore re-
spondentis, ad diversa supposita reductio; ad
unum quidem expressè, ad alterum verò per supplemen-
tum: ut, Cic. *Nihil te nocturnum* ^a *præsidium palatii,*
nihil urbis ^a *vigilia,* *nihil* ^a *timor populi,* *nihil* ^a *concurfus*
bonorum omnium, *nihil hic munitissimus habendi Senatus*
^a *locus,* *nihil horum* ^a *ora vultusque* ^b *moverunt?* Hic
moverunt, expressè reducitur ad *ora vultusque*; at ad
cætera per supplementum: Subintelligendum est enim,
præsidium movit, vigilia moverunt, timor populi movit,
bonorum concursus movit, habendi Senatus locus movit.
Attamen quando est comparatio vel similitudo, ver-
bum vel adiectivum convenit cum remotiore: ut,
^a *Ego melius quàm tu* ^b *scribo.* ^a *Ego sicut sanum* ^b *arui.*
Hoc ^a *ille ita prudenter atque ego* ^b *fecisset.*

Item per *nisi*: ut, Ter. *Talem filium* ^a *nulla nisi tu pareret.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant: ut,
Ovid. *Quid nisi secreta* ^b *laserunt Phyllida* ^a *sylva?*

De quibus in concordantiâ verbi & nominativi supra
est dictum: ut, Cic. *Quare, ut arbitror, prius hic te*
nos, quàm illic ^a *tu nos* ^b *videbim.*

Zeugma
triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego* ^a *tu* ^b *studes.*

In genere: ut, *Maritus* ^a *uxor est* ^b *irata.*

In numero: ut, Virg. *hic illius arma,* *Hic* ^a *currus* ^b *fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adiectivum in principio
& tum vocatur Protozeugma: ut, ^b *Dormio* ^a *Ego* ^b *tu*

Quandoque in medio, vocaturque Mesozeugma: ut,
^a *Ego*

Ego ^b dormio & tu. Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, Ego & ^a tu ^b dormis.

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, Rex & Regina: Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest; ut, Et, vel, &c. Verbum vel adjectivum; ut, Irata est.

Quatuor in Zeugmate requisita.

& quod verbum vel adjectivum viciniore supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, ^b Cubas ^a ubi ego. ^b Carnas ^a quando nos.

Quando Verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis non Constructionis: ut, ^a Joannes ^b fuit piscator & ^a Petrus.

Dicitur autem Zeugma quasi copulatum, à Græco Verbo ζευγνύω vel ζεύγνυμι, quod est copulo.

SYNTHESIS.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, Synthesis Virg. ^a Pars in frustra ^b secant. ^a Gens ^b armati. ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^a ^b ^c ^d ^e ^f ^g ^h ⁱ ^j ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p

pulo ut ^b placerent quas fecisset ^a fabulas. ^a Sermonem quem audisti, non ^b est meus. ^a Ejus non ^b venit in mentem, pro id. Quanquam hic venit, impersonaliter potius usurpari existimandum est. Aristotelis libri sunt omne ^b genus ^a elegantia referti: pro omnis generis. Sic id ^b genus, quod ^b genus, &c. ^b Idne estis ^a authores mihi? pro ejus. Interdum autem fit durior Antiptosis: ut, Salve ^b primas omnium parens patria ^a appellatione, pro prime. Habet duos gladios, ^b quibus ^a altero te occisurum minatur, altero villicum: pro quorum altero.

SYNECDOCHE.

Synecdoche est, cum id quod partis est attribuitur toti: ut, ^a Æthiops ^a albus ^b dentes. Hic albus, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Nota.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia, significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut, ^a Eger ^b pedes, vel ^b pedibus. ^a Saucius ^b frontem, vel ^b fronte. ^a Doleo ^b caput, vel ^b capite. Virg. ^a Redimitus ^b tempora lauro. Sil. ^a Truncatus ^b membra bipenni. Lucan. Effusus ^a laniata ^b comas, ^a contusaque ^b pectus.

Nam illæ Græcæ phrasæ sunt: Hor. ^b Excepto ^a quod non simul esses, ^b cetera ^a latius. ^b Cetera ^a similes, uno differunt.

Dicitur autem Synecdoche à ^a σύν quod est con, & ^a ἵστος suscipio: videlicet, quod totum cum sua parte capiatur.

¶ Si cui libet figuratæ constructionis elegantias pernoscere, legat Thomam Lincrum de Eclipsi, Pleonasmō, & Enallage, deque aliis figuris eruditè, dilucidè, ac copiose differentem.

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronuntiati-Prosodia
onem tradit; Latine *accentus* dicitur. quit sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spi-
ritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione eleva-Tonus.
tur, vel deprimitur.

Est autem tonus triplex, { Acutus.
Gravis.
Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dex-Tonus
tram, sic ['] acutus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad Gravis.
hunc modum [']

Circumflexus, est quiddam ex utrisque constatum, Circum-
hâc figurâ [^] flexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circu-Apostro-
phi pars in summo literæ apposita, quam sic pinges ['] phus

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur:
ut, Virg. *Tantôn' me crimine dignum dixisti?* pro *tantône*.

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis. Spiritus

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut,
Amo, omnis.

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa acui-Mono-
tur: ut, *Mél, fél, pâr, pâx.* Naturâ longa cir-syllaba,
cumflectitur: ut, *Spès, flôs, Sôl, thûs, rûs.*

REGULA II.

In dissyllabâ dictione, si prior longa fuerit naturâ, po-Dissylla
sterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lâna, Mûsa, ba.*
In cæteris acuitur: ut, *Cîrca, lâtus, sôlers, sâtur.*

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit Poly syl-
andem: ut, *Libértas, penâtes, Sin brevem habet laba, penul;*

penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dominus, Póntifex.*

Excipiuntur composita à Facio: ut, *Benefáct, malefáct, calefáct, frigefáct.*

At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Románus, amátor.*

Nota. Composita à *fit*, ultimam acuiunt: ut, *Malefít, calefít, benefít, satisfít.*

Appendix.

Nota. Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quinque sunt, quæ tonorum regulas perturbant.

Quæ tonos perturbant.

1. Differentia.

Differentia tonum transponit: ut, *Und* adverbium ultimam acuit, ne videatur esse nomen. Sic *eo, alio, aliquo, continuo, sedulo, porro, forte, quâ, siquâ, aliquâ, nequâ, illô, falsô, citô, ferè, planè*, & id genus alia: putâ pro *sicut*, ponè pro *post*, *corâm, circum, aliâs, palâm, ergô* conjunctio, sed *ergô* pro causâ circumflectitur: ut,

Virg.—*Illius ergô Venimus.* Hæc igitur omnia sicut Græca acutitona, in fine quidem sententiarum acuiuntur, in consequentiâ verò gravantur.

Sic differentia causâ antepenultima suspenditur in his, *Dèinde, pròinde, pèrinde, aliquando, siquando, nequando, hucusquæ, àlonge, dêlonge, dêinceps, duntaxat, dêorsum, quâpropter, quînimo, enîmvero, propèmodum, àdmodum, àffabre, inîerea loci, nihilôminus, paulôminus, cùm non sunt orationes diversæ, uti sunt Pube senum, erurum ienus*: non enim composita sunt, velut *hactenus* quatenus, & ejus generis reliqua.

2. Transpositio.

Transpositio.

Transpositio tonum inverteit, id quod usi venit

præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut,
Virg. Transira per & remos. Te penes imperium.

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum aliquod ^{Attractio.}
 sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve.* Attra-
 hunt enim hæ particule accentum syllabæ præcedenti,
 æmque acuunt: ut, *Luminaque laurusque Dei.* Sic
Dum, fis, nam, paretca.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur
 tonus: ut, *Dénique, utique, itaque, undique, bécine,*
 & hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *ubique* <sup>Ubique
& Ubique</sup>

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cum dictiones per Syncopen ^{Concisio;}
 aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent
 integræ dictionis: ut, *Virgili, Valéri, Mercúri:* pro
Virgili, Valerii, Mercurii.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circum- <sup>Nomina
& pro-
nomina
syncopa-
ta.</sup>
 flectunt ultimam: ut, *Arpinás, Ravennás, nostrás,*
vestrás, cujas: ab *Arpinath, Ravennath, nostrath, &c.*
 Sic *Donéc, à donecum.* Sic *húc, illúc, istúc, adhúc, &c.*
 pro *bucce, illucce, &c.* Et composita à *dic, duc, fac:* ut,
benedíc, redúc, calefac.

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est linguæ proprietas, tonum variat, (Idioma)
 adeò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant,
 servant tonum suum: ut, *Symóis, Períphas* penultimam
 acuunt: at facta Latina, antepenultimam elevant, quia
 corripunt penultimam.

Quæ autem prorsus Latina sunt, Latinum quoque
 tonum servant: ut, *Geórgica, Bucólica,* antepenultimā
 acutā, licet apud Græcos in ultimā tonum habeant.

Sic & *comædia, tragædia, sóphia, symphónia,* tonum
 recipiunt in antepenultimā, licet in suā linguā habeant
 in penultimā.

Porro

Nota. Porro, si ignoretur proprius peregrinae vocis sonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enunciare.

Syllabae communes. Syllabae communes in prosa oratione semper corripuntur: ut, Célebris, Cathedra, Mediocris.

DE CARMINUM

Ratione.

De syllab. tempore.

HI

Actenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid.

fura.

Tempus est syllabae proferendae mensura.

Syllab.

Syllaba brevis unius est temporis, longa vero duorum.

Brev.

Tempus breve sic notatur [v]

Longa.

Longum autem sic [-] ut, Terrā.

Ex syllabis iusto ordine dispositis fiunt pedes.

Pes.

Est autem Pes duarum syllabarum pluriusve constitutio, ex certa temporum observatione.

Divisio.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

Pedum.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt	Spondaeus,	} ut,	-- Virtus.
	Pyrrhichius,		-- Deus.
	Trochaeus,		-- Panis.
	Iambus,		-- Amans!
Trissyllabi sunt	Molossus,	} ut,	--- Magnates.
	Tribrachus,		--- Dominus.
	Dactylus,		--- Scribere.
	Anapaestus,		--- Pietas.
	Bacchius,		--- Honestas.
	Antibacchius,		--- Audire.
	Amphimacer,		--- Charitas.
	Amphibrachus,		--- Venire.

Parmen. Porro, pedes iusto numero atque ordine concinnati, auid sit. carmen constituunt,

Est

Est enim Carmen, oratio iusto atque legitimo pedum ^{Carm n;} numero constricta.

Carmen composituro imprimis discendum est, pedibus ipsum rite metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes ^{Scansio} commensuratio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synaloepha, Eclipsis, Synæresis, Diæresis, & Cæsura.

Synaloepha est elisio quædam vocalis ante alteram ^{in Synaloe-} phæ. diversis dictionibus; ut,

Mart. *Sera nimis vit' est crastina, viv' hodie.*

Fit autem interdum in his dictionibus: ut, Dii, diis, Ilem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semihomo, lemiustus, deest, deero, deerit, & similibus.

At, heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis est, quoties *m* cum suâ vocali perimitur, ^{Eclipsa.} proximâ dictione à vocali exorsa: ut, Virg.

Monstr' horrend' inform' ingens, cui lumen ademptum:
pro *Monstrum, horrendum, &c.*

Synæresis est duarum syllabarum in unam contractio: ^{Synæresis.} ut, Virg. *Seu lento fuerint alvaria vimine texta:* pro *alvearia.*

Diæresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ^{Diæresis}

ut, Ovid. *Debuerant suos evoluisse suos,* pro *evoluisse.*

Cæsura est, cum post pedem absolutum, syllaba brevis ^{Cæsura.} a fine dictionis extenditur.

Cæsurae species sunt,

Triemimeris ex pede & syllabâ: ut,

Triemimeris,

Virgil. *Pectoribus inhians, spirantia consulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllabâ: ut,

Penthemimeris

Virgil. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hepthe-
mimeris.

Hepthemimeris ex tribus pedibus & syllaba : u

Idem. *Ostendans artem pariter archumque sonantem.*

Enece-
mimeris.

Eneemimeris constat ex quatuor pedibus & syllaba :

Idem. *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS

Carminum.

Arminum genera usitiora, de quibus in hoc loco potissimum tractare decrevimus sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadæum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexame-
trum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere verò duobus, dactylo & spondeo. Quintus locus dactylum, sextus spondeum peculiariter sibi vendicat : reliqui hunc illum, prout volumus :

ut, Virgil. *Tityre tu parula recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando spondeus etiam in quinto loco :

Idem. *Chara Deum soboles, magnum Fovis incrementum.*

Ultima
commu-
nis.

Ultima cujusque versûs syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Penta-
metrum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit cum syllabâ longâ : altera etiam duos pedes, sed omnia dactylicos, cum syllabâ item longâ.

ut, Ovidius. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Asclepi-
adæum.

Carmen Asclepiadæum.

Carmen Asclepiadæum, constat ex penthemimeri

PROSODIA.

185

hoc est, spondæo & dactylo, & syllabâ longâ & duobus
deinde dactylis : ut,

Horatius. *Mecænas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, Sapphi-
dactylo, & duobus demum trochæis : ut, cum.

Horatius. *Jam satis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus Adonic.
additur Adonicum, quod constat ex dactylo & spon- ubi &
dæo : ut, unde,

Horatius. *Integer vitæ scelerisq; purus,*

Non eget Mauri jaculis, nec arcu,

Nec venenatis gravida sagittis,

Fusce, pharetrâ,

Phaleucium, five Hendecasyllabum. Phaleu- cium.

Carmen Phaleucium, five Hendecasyllabum, constat
spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis : ut,

Quoquo diffugias, pavens Mabili,

Nostrium non poteris latere nasum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis : ut, Carmen
Iambi-
cum

Horat. *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus pro Iambo
tribrachium, spondæum, dactylum, anapæstum : atque in
paribus tribrachium, spondæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera dividitur : Dimetrum, &
Trimetrum five Senarium.

N 2

Dimo-

Dimetrum constat ex quatuor pedibus : ut,

Ō Carminum dulces notæ

Quas ore pulchra melleo

Fundis, lyraeque succinis !

Trimetrum live Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus : ut,

Qui nos damnant, sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE primarum syllabarum.

Primarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur;

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo seu autoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est : ut, Virg.

Virtus, axis, patrio.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit : ut,

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, sum, quàm & sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequens à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rarè producitur : ut,

Juv. Occulta spolia, & plures de pace triumphos.

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquida, com-

munis redditur : ut, *Patris, volucris*. Longa verò non mutatur : ut, *Aratrum, simulacrum*.

Vocalis ante alteram.

Regula I I.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est : ut, *Dēus, mēus, tūus, pīus*.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes ; ut, *Unius, illius, &c.* Ubi *i*, communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiend sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi e inter geminum *i*, longa fit : ut, *Faciei* : alioqui non ; ut, *Rēi, spēi, fidēi*.

Fi etiam in *fio*, longa est, nisi sequatur *e* & *r* simul : ut, *Fierem, Fieri*.

Juven. *Sic sunt octo mariti.*

Idem. *Quod fieri non posse putes.*

Obe Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit : ut, *Dicite Pierides. Respice Læerten.* Et in possessivis : ut, *Ænēia nutrix. Rhodopēus Orpheus.*

DIPHTHONGUS.

Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est : ut, *Ætiam, nēuter, musæ* ; nisi sequente vocali : ut, *Præire, Præustus, Præamplus.*

DERIVATIO.

Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur : ut, *āmor, āmicus, āmabilis*, primā brevi ab initio. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producant.

Cujus generis sunt.

Sedile
sæpius
habet
breve
in ante-
penulti-
ma.

Vox vōcis, à vōco.

Lex lēgis, à lēgo.

Rex rēgis, à rēgo.

Sēdes & sēdile, à sēdeo.

Jūmentū m, à jūvo.

Fōmer & fōmentum, à fōveo.

Sunt & contrā, quæ à longis deducta, corripuntur:

qualia sunt,

Dux dūcis, à dūco.

Dīcax, maledīcus & id
genus multa à dīco.

Fīdes, à fīo.

Ārena, } ab āreo.

Ārista, }

Pōsui, à pōno.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur
studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur; ut,
Pōtens, impōtens; Sōlor, consōlor; Lēgo, is, Perlēgo,
Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innūba, } à nūbo, } De ēro, } à jūro.
Pronūba, } Pejēro, }

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpositionibus hæc ubique producuntur; A, de,
præ, se, c, nisi vocali sequente; ut, unda debīscens.

Sudibū sue præstis, apud Virgilium.

Pro quoque longa est, præterquam in istis;

Prōcella, prōfugus, prōtervus, prōnepos, prōpago
pro stirpe, prōfanus, prōfiteor, prōfundus, prōficiscor,
prōfari, prōpero, prōfugio, prōfectio.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as
primam syllabam habent ancipitem.

Prōpheta & prōpino, Græca sunt per o parvum, &
Proinde primam brevem habent.

Jūcundus, à jūvo.
Jūnior, à jūvenis.
Mōbilis, à mōveo.
Hūmanus, ab hōme.
Vōmer, à vōmo.
Pēdor, à pēde.

Gēnuī, à gīgno.
Frāgor, } à frāngo.
Frāgilis, }
Nōto, as, à Nōtu.
Nāto, as, à nātu.
Dīsertus, à dīsero.
Sōpor, à Sōpio.

Di etiam producit, nisi in Dīrimo, & Dīsertus
Reliquæ præpositiones, si positio finat, corripuntur.
Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, te, in, &c.

REGULA VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum, priorem habet lon-
gam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fīdl à findo, bībi,
ēdi, scīdi, stēti, tūli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem
habent: ut,

Pēpendi,	}}	Pēpedi,	}}	Pūpugi,
Tētendi,	}}	Tūtudi,	}}	Dīdici,
Tōtōndi,	}}	Cēfelli,	}}	Cēcīdi, à cado.
Mōmordi,	}}	Tētigi,	}}	Cēcīdi, à cado.

Quin & supinum dissyllabum, priorem quoque producit,
t, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quītum,
ūtum, Lītum, ūtum, Rūtum, Rātum, Dātum, Sātum,
tātum. Et cītum, à cieo, es: nam cītum, à cio, cis,
partæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTHORITY.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas
ationes non cadit; à poetarum usu, exemplo atque au-
thoritate petenda est certissima omnium regula. Discant
ergo pueri observare ex poetis communes primarum syl-
labarum quantitates; cuius sortis sunt,

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pach-
us, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ,
radivus, Hinulus, Pyrene, Rubigo, Rutilius, Hymen,
alus, liquor, liquidus, Lycas, Orlon, rudo, Sychæ us,
ycanius, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Medie syllabæ partim eadem ratione quā primæ,
partim etiam ex incrementis genitivi atque con-
jugationis analogiā cognosci possunt.

De incrementis genitivi nomium polysyllaborum
N 4

In re-
ment.
supra genit.

suprà in generibus nominum abundè dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio, facile suppeditabunt.

Conju-
gatio-
num
nalo-
a.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe A. Indicem primæ conjugationis, longam esse naturâ, præterquam in do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis : ut, Dāmus, circumdāmus ; Dābis, circumdābis ; Dāre, circumdāre.

Præterea syllabas *rimus* & *ritis*, in præterito perfecti modi subjunctivi, ubique pro brevibus habendas animadvertant, in futuro autem in oratione profâ longas esse debere ; in carmine verò indifferentes reperiri ; quemadmodum contendit Aldus : ut præterito, amaverimus, amaveritis : Futuro, Amaverimus, amaveritis.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ subjunximus : Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in his similibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producant : ut, Clandestinus, mediastinus, parietinus, matutinus, vespertinus, repentinus.

Præter hæc sequentia

{	Diutinus,	}	Serotinus,
	Crastinus,		Oleaginus,
	Pristinus,		Faginus,
	Perendinus,		Cedrinus,
	Hornotinus,		Carbasinus.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *us* : ut, CrySTALLINUS, MYRRHINUS, HYACINTHINUS, ADAMANTINUS, &c.

Cætera foelicius docebit usus, & Poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermisissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas, iam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum, a finita producantur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias Putā, itā, quā, postea, eja. **A**

Item nominativos, & omnes cæius in a, cuiuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in a, à Græcis in as: ut, ô Aenea, ô Thomā: & ablativum primæ declinationis; ut, ab hac Musā. Numeralia in ginta a finalem habent communem, sed frequentius longam: ut Trigintā, quadragintā.

In b, d, t, desinentia, brevია sunt: ut, āb, ād, capūt. **B. D. T.**

In c desinentia, producantur: ut, ac, sic, & hic adverbium. Sed tria in c semper contrahuntur: ut, Lāc, nēc, donēc. Duo sunt communia: Fac, & protomen hic, & neutrum hoc, modò non sit ablativi casus. **C.**

E finita brevია sunt: ut, Marē, penē, legē, scribē. **E.**

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in e, ut, Diē, fidē, unā cum adverbii inde enatis: ut, Hodiē, quotidē, pridē, postridē, quārē, quāde rē, eārē, & siquæ sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, eavē. **FAMES**

Producantur etiam monosyllaba in e: ut, Mē, tē, se: præter Quē, nē, vē, conjunctiones encliticas. **olim**

Quin & adverbia quoque in e, ab adjectivis deducta, longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro validē. Quibus accedunt Firmē, ferē. Benē tamen & malē corripuntur omnino. **quintæ**

Postremo, quæ à Græcis per u scribuntur, naturā producantur, cuiuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cete, Tempē. **nunc**

I finita, longa sunt: ut, Domini, magistri, amari, doceri, **tertiæ**

Præter

Præter mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripuntur; cuius etiam sortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singularis in *os* breve exit: ut,

	{ Palladi,	{ Amarylli,
Huic	{ Phyllidi,	{ Alexi,
	{ Minoidi,	{ Daphni.

L. *L* finita corripuntur: ut, Animāl, Annibāl, mēl, pugil, sāl, consūl. Præter nil contractum à nihil, & Sōl. Et Hebræa quædam in *I*: ut, Michaël, Gabriël, Raphaël; Daniël.

N. *N* finita producantur: ut, Præn, Hymēn, Quīn, Xenophōn, nōn, Dēmōn.

Excipe forsān, forsitān, ān, tamēn, attamēn, veruntamēn.

In. Corripitur & *In*, cum compositis: ut, Exīn, subīn, deīn, proīn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen castrantur: ut, Mēn? Vidēn? Audīn? Nemōn?

En. Nomina item in *en*, quorum genitivus *inis* correptum habet; ut, Carmēn, crimēn, pectēn, ribicēn, īns.

On. Græca etiam in *on* per *o* parvum, cuiuscunque fuerin t casus: ut, Nom. Iliōn, Peliōn. Accus. Caucasōn, Pylōn.

Quædam etiam in *in* per *i*: ut, Alexīn. In *yn* per *y*: ut, Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *A*: ut, Nom. Iphigenia, Ægina. Accusat. Iphigeniān, Æginān.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producantur: ut, Nominat. Aneas, Marīyas. Accusat. Æneān, Marīyān.

● finita. *O* finita, communia sunt: ut, Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui semper producantur: ut, huic Dominō, servō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifestō, &c.

Præter sedulō, mutū, crebrō, serō, quæ sunt communia.

Cæterum

Cæterum modò & quomodò semper corripuntur.

Cirò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in o producuntur: ut, Dò, flò, ut & ergò pro causà.

Item Græca per o cuiuscunque fuerint casus: ut, hæc Sapphò, Didò. Huius Androgeò, Apollò. Hunc Athò, Apollò.

R finita corripuntur; ut, Cæsâr, torculâr, pâr, vîr, nâr, curtâr. R.

Cor semel apud Ovidium productum legitur: ut,

Molle meum levibus cor est vincibile telis.

Producuntur etiam Fâr, lâr, nâr, vër, fûr, cûr; Pâr, quoque cum compositis: ut, Compar, impâr, dispâr.

Græca etiam in er, quæ illis in æ deficiunt: ut, Aër, cratër, caractër, æthër, sotër.

Præter patër & matër, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

s finita, paræs cum numero vocalium habent terminationes: nempe, As, es, is, os, us. s.

Primò æ finita producuntur: ut, Amâs, musâs, majestâs, bonitâs. Ac.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in dos exit: ut, Arcâs, Pallâs. Genitivo Arcados, Pallados.

Et præter accusativos plurales nominum crescentium: ut, Heros, Heroös; Phyllis, Phyllidos. Accusativo plurali, Heroäs, Phyllidäs.

Es finita longa sunt: ut, Anchisës, sedës, docës, patrës. Es.

Excipiuntur nomina in es, tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi crescentis corripunt: ut, Milës, legës, divës. Sed Ariës, abiës, pariës, Cerës, & pës, unà cum compositis: ut, Bipës, tripës, quadrupës, longa sunt.

Es quoque a sum, unà cum compositis corripitur: ut, Potës, adës, prodës, obës.

Quibus penës adjungi potest, unà cum neutris ac nomina.

nominativis pluralibus Græcorum : ut, Hippomanēs, Cacoëthēs, Cyclopēs, Naiādēs.

It. *Is* finita breviter sunt ; ut, Parīs, panīs, tristīs, hilarīs, Excipe obliquos plurales in *is* qui producuntur : ut, Musīs, mensīs, à *mensa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus cum producentibus penultimam genitivi crescentis : ut, Samnīs, Salamīs ; Genitivo, Samnitīs, Salamīnīs.

Addē huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casūs : ut, Symoeīs, pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia : ut, Vis, lis : præter *is* & quīs nominativos, & Bis apud Ovidium.

Istīs accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is*, quorum secundæ personæ plurales desinunt in *īs*, penultimā productā, unā cum futuris subjunctivi in *is* : ut, Audīs, velīs, dederīs. *Plural.* Audītis, velītis, dederītis.

Os. *Os* finita producuntur : ut, Honōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter compōs, impōs, & ōs offīs. Et Græca per *o* parvum : ut, Delōs, Chaōs, Palladōs, Phyllidōs.

Us. *Us* finita corripiuntur : ut, Famulūs, regiūs, tempūs, amamūs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis : ut, Salūs, tellūs, Genitivo Salutīs, tellūris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum singulares ; ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba : ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *us* vel *us* diphthongum, cujuscunque fuerint casūs : ut, Hic Panthūs, Melampūs. Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen I E S U S.
U. Postremò, *u* finita producuntur omnia ; ut, Manū, genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

Magister discipulos ad studium literarum exhortans.

Vos ad se, pueri, primis invitat ab annis,
Atque sua Christus voce venire jubet;
Præmiâque ostendit vobis venientibus ampla;
Sic vos, ô pueri, curat amatque Deus.
Vos igitur læti properate, occurrere Christo;
Prima sit hæc Christum noscere cura Deum.
sed tamen ut Dominum possis cognoscere Christum,
Ingenuas artes discito, parve puer.
Hoc illi gratum officium est, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiscum studium ad commune venite,
Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.

Puer ante lectionem.

Æterno soboles amata Patri,
Quem vox æthere missa mandat unum
Audiri, que, colique, Christe, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere;
Da sanctum mihi Spiritum, Magistro
Ut monstrante, viam ingredi, Redemptor,
Ad te quâ liceat venire, possim;
Da cum moribus artibusque honestis
Sacri dogmata puriora verbi
Addiscam; sapientiâque & annis
Crescens, tibi plurimos, & ipsi
Olim adducere, quæ facit beatos,
Doctrinâque alios docere possim.
Hæc est summa mei, caputque voti
Quod ratum jubeas ut esse, per te
Ipsam Christe rogo, tuamque nomen,
Æterno soboles amata Patri.

Puer orans ante cibum.

Conditor & rector magni, Pater optime, mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
Nate Deo, nostræ reparator Christe salutis,
Ut cibus, ut positus fac bene potus alar.
Et tu sancte comes, dux solatorque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis adesse velis.
Corpora sic rectè pascantur nostrâ, nihilque
Languida sic poterit lædere membra mali.

Post Cibum.

Corpora qui solito satiasti nostra cibatu,
Qui sarias toto quicquid in orbe manet,
Pasce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostraque coelesti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mente rescam
Usque tuâ liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vectos super æthera cursu,
Inter felices astra tener e choros.

Oratio Matutina.

Christe, Dei æterni soboles æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo,
Morte tuâ qui devictâ de morte triumphas;
Et peccata tuo sanguine nostra lavas;
Ah vitam largire piis siste sine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt,
O da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat, poeniteatque mei.
Utque petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum:
Te solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum.
Neve tuo à cultu vesanâ mente recedam,
Resque prior mihi sit nomine nulla tuo.
Nec me quicquam in vitâ aut in nece separet ab te,
Sed semper famulus sim, maneamque tuus.

A M E N.

BOOKS Printed by Patent, and Sold by
S. BUCKLEY and T. LONGMAN,
in Amen Corner, London.

1. **A** Short Introduction to Grammar (commonly call'd the *Accidence*) generally to be used : Compiled for the Instruction of those, who desire to attain to the Knowledge of the Latin Tongue:

2. *Brevissima Institutio : Seu, Ratio Grammatices cognoscendæ ad omnium puerorum utilitatem per-scripta (vulgò dicta Lily's Grammar) Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis docendam præcipit.*

3. *Lily's Rules construed.* Whereunto are added *Tho. Robinson's Heteroclitæ, the Latin Syntaxis, and Qui mihi.* Also there are added the Rules for the Genders of Nouns, and Preterperfect Tenses and Supines of Verbs, in English alone.

4. *Figura and Prosodia Construed.*

5. *Institutio Græcæ Grammatices Compendiaria in usum Regiæ Scholæ Westmonasteriensis. In usum studiosæ Juventutis adduntur etiam quidam literarum Nexus, & Scripturæ Compendia, quæ partim elegantia, partim brevitatis causâ usurpari solent.*

6. *A new Edition of LILY'S GRAMMAR, in which the Text has been collated with the oldest and best Editions ; the Examples to the Rules compared with the ancient Roman Writers, and the Places cited from whence they were taken ; some few Things, which before were generally excepted against, amended ; others that were obscure and difficult, explained by short Notes ; and the whole printed upon a new Letter, and in a more plain and commodious Manner, than any former Edition.*

